

Hogeschool PXL

Departement Education

Opleiding Kleuteronderwijs

Interdisciplinair samenwerken aan ontwikkelingskansen voor kleuters in Jimma.

Guidelines to stimulate the use of language.

Door:

Kinou Vaes

Demi Vaes

Chloë Wirix

Maxime Daniels

Afstudeerproject aangeboden tot het behalen van het diploma van Bachelor in het Kleuteronderwijs o.l.v. promotor Education **Ruth Joosten** en **Anniek Orye**, promotor Healthcare **Johan Valy** en promotor Social Work **Hilde De Wit**.

Hasselt, 2015-2016

Hogeschool PXL

Departement Education

Opleiding Kleuteronderwijs

Interdisciplinair samenwerken aan ontwikkelingskansen voor kleuters in Jimma.

Guidelines to stimulate the use of language.

Door:

Kinou Vaes

Demi Vaes

Chloë Wirix

Maxime Daniels

Afstudeerproject aangeboden tot het behalen van het diploma van Bachelor in het Kleuteronderwijs o.l.v. promotor Education **Ruth Joosten** en **Anniek Orye**, promotor Healthcare **Johan Valy** en promotor Social Work **Hilde De Wit**.

Hasselt, 2015-2016

Dankwoord

De buitenlandse stage naar Ethiopië en de bachelorproef over onze projectstage is het laatste onderdeel van onze driejarige opleiding ergotherapie, sociaal werk en kleuteronderwijs, aan de Hogeschool PXL in Hasselt. Dit was een proces gedurende een heel jaar, om onze stage in Ethiopië grondig voor te bereiden. Wij hebben hier uiteindelijk veertien weken stage gelopen.

We hebben enorm genoten van deze stage en zijn echt blij dat we deze kans hebben gekregen. Ook was het een erg groot voordeel om interdisciplinair samen te werken. We hebben steun aan elkaar gegeven en veel geleerd uit deze samenwerking.

Wij willen graag een aantal mensen bedanken, die ons doorheen heel dit proces en avontuur hebben gesteund en bijgestaan.

Allereerst willen we een van onze promotoren, Jan Valy, bedanken voor de tijd en energie die hij in onze bachelorproef heeft gestoken, om suggesties te geven en ons te begeleiden in het tot stand brengen van het onderzoek. Dankzij hem zijn we tot belangrijke inzichten gekomen die essentieel waren voor deze bachelorproef. Ook hebben we van hem vele boeken gekregen die ons veel kennis hebben bijgebracht in onze literatuurstudie.

Daarnaast willen we ook onze andere promotoren, Hilde De Wit, Anniek Orye en Ruth Joosten, bedanken voor hun hulp, ondersteuning en feedback. Ook zij hebben veel tijd en energie gestoken in deze bachelorproef.

Onze ouders zijn we ook enorm dankbaar voor de steun tijdens het tot stand brengen van dit project en natuurlijk voor de kansen die zij ons geboden hebben om ons dit avontuur te laten waarmaken.

Ook willen we onze begeleiders in Ethiopië bedanken. In het bijzonder Mulu Tadesse voor al de hulp en ondersteuning van onze bachelorproef. Alsook Sister Worknesh, voor het regelen van de bezoeken bij de privéschool en bij S.O.S. kinderdorpen. Daarbuiten willen we Tigist bedanken, de sociaal werker waarmee we de huisbezoeken bij de ouders hebben kunnen doen.

Tot slot wensen we onze familie, vrienden en partners nog te bedanken voor de emotionele en materiële steun die zij ons hebben geboden doorheen dit project en doorheen ons avontuur.

'If you never chase your dreams, you will never catch them!'

Inhoudstabel

1. ABSTRACT	6
2. INLEIDING	7
3. HISTORIEK	9
4. PROBLEEMKADERING	11
5. RESULTATEN	16
5.1 Literatuurstudie	16
5.1.1 Leren	16
5.1.1.1 Nature or nurture?.....	16
5.1.1.2 Spelend leren	18
5.1.1.3 Het belang van taal	21
5.1.2 Onderwijs	23
5.1.2.1 Invloed van de leerkracht	23
5.1.2.2 Onderwijs in Vlaanderen.....	27
5.1.2.3 Onderwijs in Ethiopië.....	29
5.3 Observaties	31
5.3.1 Methode	31
5.3.2 Algemene schets van de observaties	32
5.3.3 Observaties in tabellen	33
5.4 Resultaten vragenlijsten	48
5.5 Bevraging van ouders in verschillende onderwijssystemen	56
5.5.1 Interview sociaal werker en pleegmoeder S.O.S. kinderdorpen.....	56
5.5.2 Gestructureerde vragenlijst bij ouders van kinderen uit publieke scholen.....	59
5.5.3 Gestructureerde vragenlijst bij ouders van kinderen uit een privéschool.....	69
5.6 Vergelijking verschillende onderwijssystemen	81
5.7 Richtlijnen	85
6. CONCLUSIE	102
7. DISCUSSIE	104
8. BIBLIOGRAFIE	105
9. BIJLAGES	107

1. Abstract

Inleiding

De bachelorproef zal gaan over het bieden van ontwikkelingskansen voor kleuters in Jimma Ethiopië. Dit is een project waarbij een interdisciplinaire samenwerking heeft plaatsgevonden. Er werd deelgenomen aan de projecten van Gobeze - Gobeze, dit zijn projecten die al meerdere jaren bestaan en waar al vele studenten hun steentje aan hebben bijgedragen.

Doel

Het doel van dit onderzoek is het in kaart brengen van de schoolse competenties die een kind moet hebben tussen de leeftijd van nul tot zes jaar in Jimma. Dit zal dan uiteindelijk toegespitst worden op het luikje van de taalontwikkeling. Taal hangt samen met denken en deze vormen een groot deel van de ontwikkeling van een kind. Er zullen richtlijnen worden opgesteld, met als doel, dat de kleuters op hun eigen ontwikkelingsniveau kunnen functioneren in de klas. Dit zorgt ook voor een houvast en een structuur voor de leerkrachten in Jimma. Zo kunnen ze na het doorlopen van onze stage, dit als instrument blijven gebruiken. Daarnaast wordt ook het profiel van de ouders in kaart gebracht. Hun visie op het onderwijs is van groot belang bij de schoolse ontwikkeling van hun kind. Hun betrokkenheid in het onderwijs zal een positief effect hebben op de leeransen van hun kind.

Methode

Om de ontwikkeling van kleuters goed in kaart te brengen, werd er gestart vanuit een literatuurstudie. Uit deze studie ontstonden volgende onderzoeksvragen: “Hoe zit het onderwijs in Ethiopië in elkaar?” en “Wat is het profiel van de ouders van schoolgaande kinderen?” Door middel van verdere studie, observaties in de kleuterklassen en gesprekken met ouders en leerkrachten ontstond er een derde onderzoeksvraag: “Welke activiteiten rond taal kan je aanbieden bij kleuters in Jimma om op leeftijdsniveau te kunnen functioneren?”. Na deze literatuurstudie zijn er verschillende onderzoeken uitgevoerd in Jimma. Er zijn observaties uitgevoerd in de kleuterscholen, er werden gestructureerde vragenlijsten afgenomen bij verschillende ouders en er werden vragenlijsten afgenomen bij de leerkrachten uit de kleuterklassen.

Resultaten

Uit de literatuurstudie en het onderzoek zijn er belangrijke bevindingen gekomen. Er werd gekeken naar wat leerkrachten en ouders belangrijk vonden binnen het onderwijs. Hieruit kon er geconcludeerd worden dat de taalontwikkeling op de voorgrond wordt geplaatst. Ook is uit de observatie gebleken dat er weinig op een speelse manier wordt lesgegeven, leerkrachten focussen al snel op het lezen en schrijven. De kinderen zitten de hele voormiddag op banken en kijken naar het bord. Het speels lesgeven werd geïmplementeerd in de richtlijnen, omdat uit de literatuurstudie bleek dat dit van groot belang is voor de ontwikkeling van het kind.

Conclusie

Bij de aanvang van onze bachelorproef, werd er vertrokken vanuit drie onderzoeksvragen. Uiteindelijk werd er op deze vragen een antwoord verkregen. Het uiteindelijke resultaat waren richtlijnen rond taal. Deze zullen verder dienen als houvast voor de leerkrachten in Jimma.

Trefwoorden

‘Childhood’, ‘Environment’, ‘Development’, ‘Preschool’, ‘Education in Ethiopia’.

2. Inleiding

Eén van de speerpunten van PXL hogeschool is het bevorderen van interdisciplinair samenwerken en studenten de mogelijkheid geven een internationale ervaring op te doen. Aangezien PXL Healthcare reeds enkele jaren actief is in Jimma Ethiopië en studenten de kans geeft in de projecten van Gobeze - Gobeze stage te lopen, gaf dit de mogelijkheid om deze projecten open te trekken naar andere departementen. De Gobeze - Gobeze projecten staan in het teken van “kind en ontwikkeling” en van “community based interventions”, het was dan ook een logisch gevolg dat de departementen Healthcare, Education en Social Work de krachten bundelden om deze projecten tot een hoger niveau te tillen. De Gobeze – Gobeze projecten worden in het volgend hoofdstuk verder toegelicht.

Voor de betrokken departementen zou het een pilotproject worden waar het uiteindelijke doel “ontwikkelingskansen bieden aan kleuters in publieke scholen” belangrijker was dan de hinderpalen die het interdepartementaal samenwerken zou kunnen vormen. Er zou vooral gefocust worden op de mogelijkheden en meerwaarde die het samenwerken met verschillende disciplines kon bieden. Het geloof van de betrokken promotoren in de slaagkansen van dit project vormde de basis om te starten.

Dit afstudeerproject is een gezamenlijk initiatief tussen de verschillende departementen, in de bachelorproef zullen daarom duidelijke accenten vanuit verschillende disciplines aan bod komen. Er is voor gekozen om geen afzonderlijke delen te schrijven vanuit elke opleiding maar elk deel is in samenwerking met elkaar tot stand gekomen. De drie visies van de drie departementen zitten in elkaar verweven tot één geheel.

De “Sustainable Developmental Goals: changing the world in 17 steps 2015” als opvolger van de “Millennium Developmental Goals 2000” heeft als vierde doel: “Ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all.” Dit wilt zeggen dat men ervoor willen zorgen dat er een inclusieve en rechtvaardige kwaliteit is van het onderwijs en dat men het levenslang leren voor iedereen willen bevorderen (TheGuardian, 2015).

De kwaliteit van het onderwijs verbeteren in de publieke scholen van Jimma, is al verschillende jaren het onderwerp van de projecten. Samen met de leerkrachten werd de infrastructuur aangepast voor kleuters maar meer nog bleef de vraag komen om ideeën uit te wisselen over hoe men jonge kinderen leerkansen kan geven. Het feit dat er nu ook studenten van kleuteronderwijs en sociaal werk samen met studenten ergotherapie werken, zou een bredere kijk geven op de problematiek.

Ethiopië was een grote onbekende, gesprekken bij aanvang van het academiejaar over de bedoeling van dit afstudeerproject gaf nog meer vragen. Effectief aanwezig zijn en observeren zou duidelijkheid scheppen. Tijdens de voorbereiding werd literatuur bestudeerd over het onderwijssysteem in Ethiopië wat tot gevolg had dat het eigen onderwijssysteem in Vlaanderen beter begrepen werd. Andere culturen bestuderen geeft inderdaad een kritische kijk op de eigen cultuur (AFS Intercultural Programs, 2014).

Tijdens de voorbereiding werden verder nieuwe inzichten verkregen in verband met breinvriendelijk leren, de ontwikkeling van het jonge kind stond hierbij centraal. Eens aangekomen in Jimma begon het eigenlijke werk. Door observaties in de kleuterklassen, bevragingen met ouders en gesprekken met leerkrachten, werd het belang duidelijk om een vorm van richtlijnen op te stellen. Het onderzoeken werd uitgevoerd in de drie verschillende onderwijssystemen van Jimma: de publieke scholen, de privéschool en ook de kleuterklassen van S.O.S kinderdorpen.

Uit de gestructureerde observaties bleek dat er in de kleuterklassen van de publieke scholen zeer weinig taalstimulatie aanwezig was, taal is immers van groot belang voor de intellectuele ontwikkeling. Daarom werd er besloten de richtlijnen te beperken tot het stimuleren van taal. Het belang van taal wordt later in deze bachelorproef besproken.

Als eerste wordt een beschrijving gegeven van de historiek van de Gobeze – Gobeze projecten waarna de opdracht rond het uitwerken van de richtlijnen wordt gekaderd. In de beschrijving van de literatuurstudie wordt gestart met het thema “de ontwikkeling van het kind in het kader van nature - nurture”. Hiernaast wordt ook het belang van spelend leren verklaart, alsook het belang van taal in de ontwikkeling van het kind.

Verder wordt er een dieper ingegaan op de invloed van de leerkrachten op de kinderen en over de vaardigheden en competenties die leerkrachten moeten hebben om de ontwikkeling van het kind te stimuleren. De subjectieve onderwijstheorie zal hierbij ook besproken worden. Om onderwijs in Vlaanderen kort te kaderen, werd er informatie opgezocht over leerplannen. Om voorgaande te kunnen toepassen wordt verder een beschrijving gegeven van het onderwijs in Ethiopië samen met de gestructureerde observaties die zijn gebeurd in de kleuterklassen als onderdeel van het empirisch onderzoek. Hiernaast zijn er ook nog interviews en vragenlijsten afgenomen. Niet enkel kleuterjuffen werden geïnterviewd maar ook de ouders van de kleuters werden bevraagd binnen de verschillende onderwijssystemen. Zo kon er een vergelijking opgemaakt worden om tenslotte de richtlijnen te kunnen opstellen: “Guidelines to stimulate the use of language”.

3. Historiek

In 2009 werd er vanuit de VLIR-UOS de vraag gesteld aan PXL om mee te werken aan het IUC project: “Child health and nutrition” met als subproject ”Child psychomotor stimulation study”. Kinderen met een ondervoeding hebben vaak een ontwikkelingsachterstand. Er werd onderzocht of familie-gecentreerde psychomotorische/psychosociale stimulatie via spel een meerwaarde is. Dit voor het herstel van de groei en ontwikkeling van ernstig acuut ondervoede kinderen tussen zes en zestig maanden in de Jimma-regio van Ethiopië.

VLIR-UOS ondersteunt partnerschappen tussen universiteiten en hogescholen, in Vlaanderen en het Zuiden. Zij zoeken innovatieve antwoorden op globale en lokale uitdagingen.. Hierbij ligt de nadruk op het versterken van onderwijs op universitair en hogeschoolniveau. VLIR-UOS financiert samenwerkingsprojecten tussen professoren, onderzoekers en docenten (VLIR-UOS, 2012).

Ondervoeding blijft een actueel item in Ethiopië. Zo zou volgens cijfers van Unicef 33% van de kinderen onder vijf jaar aan een ernstige vorm van acute ondervoeding lijden. Ondervoeding bij zeer jonge kinderen leidt vaak tot ernstige ontwikkelingsachterstanden wat op lange termijn de kansen van deze kinderen sterk hypothekeert (Unicef, 2011).

Een team vanuit de PXL, met expertise in ontwikkelingsproblematieken, namelijk Johan Lemmens (Ergotherapeut), Jan Valy (Kinesitherapeut en Ergotherapeut) en Marita Granitzer (Onderzoekscoördinator) trokken naar de universiteit van Jimma om er samen met plaatselijke medewerkers een onderzoek op te starten.

In de eerste fase werd er een Westerse screeningstest (Denver Developmental Screening Test II) aangepast tot “DDST II Jimma”. In een daaropvolgende fase werd een stimulatieprogramma ontwikkeld dat rechtstreeks op het kind alsook op zijn sociale omgeving inwerkt. Deze noemt het SES-programma (Van Handenhoven, 2010). Lokale hulpverleners werden opgeleid om een screening uit te voeren met de DDST II Jimma. De spelbegeleiders werden geschoold om het ontwikkelings-stimulerend interventieprogramma uit te voeren. Van 2011 tot 2013 vond het interventie-onderzoek plaats dat startte vanuit het universitaire ziekenhuis. Er werden 143 kinderen tussen zes en zesenzestig maanden in het onderzoek betrokken. Het onderzoek zit in zijn finale fase, PHD student Teklu Gemechu is met data-analyse bezig. Een publicatie wordt dit jaar verwacht.

Naast het werk op de universiteit van Jimma werd er via Dr. Mekitie (projectleider) een ontmoeting georganiseerd met Mss. Muluwork, een sociaal werkster die zich het lot van de vele wees- en straatkinderen aantrok. Ze focust zich specifiek op meisjes omdat deze vaak op jonge leeftijd als huishoudhulp naar Addis Abeba worden overgebracht. In Ethiopië worden jonge meisjes van het platteland vaak gedwongen om naar de stad te gaan om te werken in de huishouding. Hier zijn zij de dupe van uitbuiting en (seksueel) misbruik.

Veel kinderen ontvluchten deze situatie en komen op straat terecht. Vooral meisjes dreigen al snel in de kinderprostitutie terecht te komen. (Wereldkinderen, 2016). Door deze kinderen onderwijs te verschaffen, hebben ze later meer kansen op een beter leven.

Als eerste project werd een counselingroom afgewerkt, gesponsord door serviceclub Soroptimist Hasselt. De ruimte wordt gebruikt als opvangplaats en leslokaal voor straatkinderen. Studenten vanuit PXL doen er elke zaterdag counselingactiviteiten, zoals balspelen, knutselactiviteiten en uitstapjes.

Al vlug kwam er de vraag vanuit de publieke scholen om de klassen “grade 0” van de “primary schools” te ondersteunen. Vanuit de overheid werden de publieke scholen verplicht een kleuterklas op te richten. Maar hiervoor bestond er geen infrastructuur, noch de knowhow van het onderwijzend personeel. Om aan deze vraag tegemoet te komen werden er door studenten en docenten een heuse fondsenwerving opgestart. Ondertussen zijn er in negen publieke scholen kleuterklassen gebouwd: Hibret, Mandara, Setto Hedo, Hirmata, Ginjo, Jimma Primary School, Hamle, Serbo en Deneba.

Belangrijker nog was dat er met het “Office of Education” een overeenkomst werd afgesloten die het mogelijk maakte om studenten van PXL in deze scholen stage te laten lopen, voornamelijk dan in de kleuterscholen. Studenten proberen op een subtiele manier de strikt behavioristische aanpak van leerkrachten bij te sturen door onder meer te differentiëren naar leeftijd. Ook wordt er zo veel mogelijk geprobeerd de leerstof op een speelse wijze aan te pakken.

De jaren 1940-1980 stonden vooral in het teken van het behaviorisme in combinatie met het cognitivisme. In deze tijd zag men de maatschappij nog als een geheel dat ontstaan is uit het bij elkaar brengen van aparte stukjes en nog niet als holistisch. Bij deze tijd “past” dus ook de behavioristische visie. Behavioristen zijn alleen geïnteresseerd in het resultaat van het leren, de processen die zich in je hoofd afspelen zijn hierbij niet interessant. Men hield zich dus ook niet bezig met de manier waarop een kind leert en de verschillende manieren waarop je als docent de leerstof kunt aanbieden. Het behaviorisme wordt vergeleken met de Black Box, je ziet niet wat erin zit, en ook niet de ontwikkeling die plaats vindt, je ziet alleen de uitkomst (Witteman, 2001).

De projecten in de publieke scholen kwamen onder de aandacht van de Universiteit van Jimma. Er volgde een artikel in de krant onder de naam “Gobez – Gobez” wat “goed zo’ betekent en wat ondertussen een gevestigd begrip is geworden in Jimma.

Er hebben al veel voorgaande studenten gewerkt in de verschillende kleuterklassen. Ook zijn er al verschillende onderzoeken geweest in de kleuterklassen. Vorig jaar is er onderzoek gedaan rond observatieschalen in de kleuterklassen. Nu wordt er verder gegaan op het opstellen van richtlijnen rond taal. Hiermee wordt er geprobeerd om op een speelsere manier om te gaan met taal. Want in Ethiopië wordt er in de kleuterklassen al snel gefocust op lezen en schrijven. Dit is natuurlijk niet in overeenkomst met de hersenontwikkeling van het kind. De studenten proberen dus op een breinsgewijze manier de kinderen te stimuleren in hun taalontwikkeling d.m.v. onderwijs.

4. Probleemkadering

Door middel van recent onderzoek van Unicef is gebleken dat er in 2006 naar schatting 13,4 miljoen kinderen onder de vijf jaar en 41,3 miljoen kinderen onder de achttien jaar leven in Ethiopië. Hiervan krijgt acht op de tien kinderen niet de noodzakelijke verzorging (DertiendeSter, 2008). Het aantal kindersterftes in Ethiopië is al sterk gedaald, dit door het vierde doel van de millennium goals 2000, die had als doelstelling de kindersterfte terug te dringen. Hierin is men duidelijk wel geslaagd (United Nations, 2000).

Weinig van deze kinderen gaan effectief naar school, dit geldt voor 58% van de jongens en 55% van de meisjes. Sommige kinderen vallen al af na één of twee jaar in de lagere school. 75% van de jongens start in het lager onderwijs, 23% begint aan het middelbaar onderwijs. 53% van de meisjes begint aan het lager onderwijs, 15% start in het middelbaar onderwijs. De grootste oorzaak hiervan is armoede. De prioritaire taak van de kinderen is niet naar school gaan, maar helpen het gezin te onderhouden (DertiendeSter, 2008).

Er is wereldwijd een initiatief die ervoor zorgt dat het onderwijs verbeterd wordt, deze organisatie noemt 'Save the Children'. Zij proberen ervoor te zorgen dat elk kind kwalitatief onderwijs krijgt en dat ze de vaardigheden en kennis krijgen die ze nodig hebben. Save the Children werkt in 120 landen om het leven van kinderen te redden; ze vechten voor hun rechten en helpen hen hun potentieel te vervullen. Het is een internationale non- gouvernementele organisatie die de rechten van kinderen stimuleert en zorgt voor verlichting voor kinderen in ontwikkelingslanden. Save the Children heeft tot doel het leven van kinderen te verbeteren door middel van beter onderwijs, gezondheidszorg en economische kansen, evenals het verstrekken van noodhulp bij natuurrampen, oorlog en andere conflicten. Ze voeren ook campagnes wereldwijd om de oorzaken van armoede onder kinderen aan te pakken. Save the Children steunt onderwijsprogramma's waarvan bewezen is dat ze het leren op school en in de gemeenschap bevorderen. Het werkt op mondiaal en nationaal beleid om de toegang van kinderen tot kwaliteit van het onderwijs te verbeteren, van voorschoolse opvang tot de volwassenheid. Bovendien, levert Save the Children onderwijsprogramma's voor kinderen die niet naar school komen, om hun ook te kunnen bereiken (Save the Children, 2013).

Het aantal scholen is sinds 1975 enorm gestegen. Er is sindsdien ook een leerplicht voor kinderen van zeven tot veertien jaar. Er is geen regulier kleuteronderwijs in Ethiopië. Kinderen zijn enkel verplicht om naar de lagere school te gaan, deze duurt acht jaar. Ze kunnen achteraf nog kiezen of ze naar de middelbare school willen gaan, deze duurt vier jaar (DertiendeSter, 2008).

Uit een onderzoek van 'The Forum' en 'Unicef' is gebleken dat er 7,8 miljoen kinderen geen onderwijs verkrijgen in Ethiopië, waaronder 4 miljoen meisjes. De bevindingen over de reden waarom de kinderen niet naar school gaan waren verbazend. De grootste reden waarom kinderen niet naar school gaan is omdat dit financieel niet haalbaar is voor de ouders, ze kunnen immers het schoolgeld niet betalen. Dit geldt voor 69%. Een andere reden was het gebrek aan schoolmateriaal, zoals uniformen, boeken, pennen en papier, dit telde voor 29% van de mensen.

Andere obstakels waren dat de kinderen moesten thuisblijven om huishoudelijke taken te doen, dit representeert 18% van de mensen. Een andere reden was de afstand, kinderen moesten een te lange wandeling maken om op school te geraken, deze reden geldt voor 13%. Daarnaast moesten sommige kinderen water gaan halen en naar huis brengen, dit was voor 8% het geval. Tot slot verklaarde sommigen dat er niemand was om de kinderen naar school te brengen, dit was van kracht voor 7% van de mensen (Heavens, 2006).

Aan de hand van deze cijfers wordt er een probleem vastgesteld die zijn oorzaak niet in de scholen vindt. Als maatschappelijk assistent moet er naar de oorzaak achter het probleem gezocht worden. Er moet nagegaan worden hoe deze armoede ontstaan is. Komt het doordat de ouders zelf niet naar school zijn gegaan en daardoor geen goede job hebben? Of zijn er andere redenen? De publieke scholen zijn gratis. Wat weerhoudt er de ouders dan om hun kinderen niet naar school te sturen? Of wat stimuleert hun wel om hun kind naar school te sturen? Door gestructureerde vragenlijsten af te nemen bij zowel ouders met kinderen uit de publieke scholen als bij ouders met kinderen uit de privéscholen, wordt er misschien een verklaring gevonden. Hun antwoord zal een basis bieden voor de richtlijnen die opgesteld worden. Als er met deze antwoorden rekening wordt gehouden kan dit een aanmoediging zijn voor de ouders om hun kind naar school te sturen en hen hierin te stimuleren.

Er is een causaal verband tussen de afwezigheid van de kinderen in de kleuterschool en de latere schoolprestaties. Een vijfjarige die voldoende aanwezig is in de kleuterklas, heeft 11% kans op een sociale achterstand. Voor een leeftijdsgenoot die onvoldoende aanwezig is geweest, loopt dit op tot 54%. Dit kwam uit een analyse van het Departement Onderwijs (Ysebaert, 2015).

De leeftijd tussen nul en drie jaar is essentieel in de ontwikkeling van emotionele, intellectuele en sociale vaardigheden. Achterstanden die voor de geboorte en tijdens de eerste levensjaren worden opgelopen zijn op latere leeftijd niet meer in te halen. De gevolgen van een laag inkomen zijn effectief zichtbaar in de hersenontwikkeling van kinderen. Dit geldt voornamelijk voor de regio die verantwoordelijk is voor taal, geheugen, redeneren en ruimtelijk inzicht. Deze gebieden zijn opvallend kleiner bij kleuters die uit gezinnen komen met een onstabiel inkomen (Formesyn, 2015).

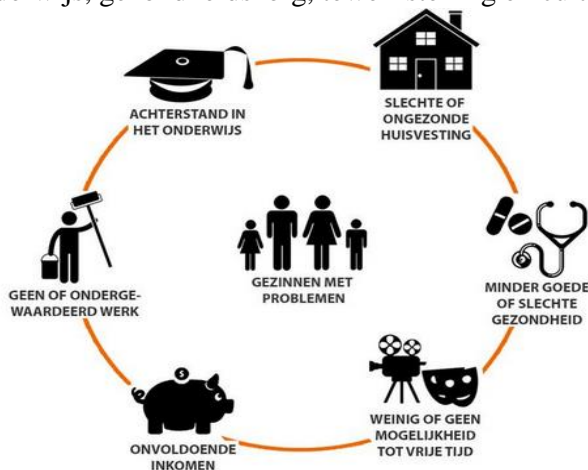
Armoede is een netwerk van sociale uitsluitingen dat zich uitstrekt over meerdere gebieden van het individuele en collectieve bestaan. Het scheidt de armen van de algemeen aanvaarde leefpatronen van de samenleving. Deze kloof kunnen ze niet op eigen kracht overbruggen. Armoede is geen eenmalige gebeurtenis, maar men spreekt van armoede als het tekort minstens één jaar duurt. Een tekort wilt zeggen dat men de onmogelijkheid heeft om te beschikken over wat minimaal noodzakelijk wordt beschouwd (Vranken, 2006). Kinderen zijn meestal afhankelijk van hun ouders. Kunnen voldoen aan de basisbehoeften wordt als minimaal noodzakelijk beschouwd. Deze primaire behoeften moeten worden voldaan om als persoon niet in gevaar te komen. Deze basisbehoeften zijn: eten, drinken, kleding, woning en veiligheid (Van den Haak, 2009).

Wanneer financiële armoede voor sociale uitsluiting zorgt, spreekt men van kansarmoede. Er worden dus kansen ontnomen door de armoede. De personen met kansarmoede hebben dus minder of geen kans tot deelname aan de maatschappij. Er is sprake van sociale uitsluiting.

Dit is het missen van aansluiting met de maatschappij op meerdere vlakken. Kansarmoede is dus een toestand waarbij mensen beknót worden in hun kansen om voldoende deel te hebben aan maatschappelijk hooggewaardeerde goederen, zoals onderwijs, arbeid, huisvesting. Het gaat hierbij niet om een eenmalig feit, maar om een duurzame toestand die zich voordoet op verschillende terreinen, zowel materiële als immateriële (Kind & Gezin).

Er zijn belangrijke risicofactoren om als kind in armoede te moeten opgroeien; de leeftijd van het kind, het type gezin waarin het kind opgroeit, de arbeidsintensiteit van de ouders, het geslacht, de scholingsgraad van ouders, de woning en de etniciteit. Verschillende dimensies om het kinderwelzijn te kunnen meten zijn het materieel welzijn, de huisvesting en omgeving, de opvoeding en onderwijs, gezondheid en het subjectief welbevinden (Vranken, 2012).

Het enorme gat tussen arm en niet-arm bestaat uit vijf diepe kloven. De eerste is de gevoelskloof. De meeste armen hebben een gebrek aan eigenwaarde en hun gevoel van permanente uitsluiting wordt dagelijks versterkt. De tweede is de kenniskloof. Armen kennen weinig van de wereld van de niet-armen, vaak zijn ze zich daarvan niet bewust. Ze weten niet dat ze informatie missen, waardoor ze geen vragen kunnen stellen. En wanneer ze met problemen zitten, gaan ze hulp vragen aan mensen die met dezelfde problemen worstelen. Als derde is er de vaardigheidskloof. Mensen in armoede hebben geleerd volgens een patroon zonder vaardigheden te leven. Hun leven is opgebouwd volgens een overlevingsstrategie, zonder vaardigheden die nodig zijn om zich in de samenleving te kunnen handhaven. Als vierde is er de positieve-krachtenkloof. Armen hebben veel meer positieve krachten, ze hebben een grenzeloos solidariteitsgevoel, ze hebben de moed en de instinctieve drang om mensen te helpen. Armen hebben een draagkracht om in onmogelijke omstandigheden te overleven. Als laatste is er de structurele kloof. Armen worden systematisch uitgesloten van alle maatschappelijke levensdomeinen, zoals: goede huisvesting, degelijk onderwijs, gezondheidszorg, tewerkstelling en cultuur (De Myttenaere, 2003).

Figuur 1: De vicieuze cirkel waarin de mensen met kansarmoede zich bevinden (Duncan, 1997).

Op vele plaatsen in Afrika heerst er absolute armoede, dit betekent dat iemand leeft op de rand van het bestaansminimum. Het ontbreekt hem aan geld, kleding, voedsel, veilig drinkwater, sanitair, gezondheid, onderwijs, onderdak en informatie. Absolute armoede komt vooral voor in ontwikkelingslanden. Mensen, die steeds te weinig eten doordat er niet genoeg voedsel is of door te weinig inkomen, lijden aan ondervoeding.

Door een tekort aan eiwitten in het voedsel, gaan mensen zich slap en moe voelen. Ze hebben geen zin in werken en leren. Uiteindelijk worden ze ziek. Het heeft ook een negatieve invloed op kinderen hun ontwikkeling en groei. Hun hersenen worden beschadigd waardoor ze minder goed kunnen leren. In Afrika dreigen er meer dan 38 miljoen mensen te sterven aan armoede, als er niet snel wordt ingegrepen. Ethiopië heeft ongeveer 68 miljoen inwoners en er dreigen daar ongeveer 14,5 miljoen van te sterven aan armoede. Doordat kasarmoede een groot probleem is in Ethiopië, zijn er dus vele kinderen die een achterstand hebben in het onderwijs, er wordt dus geprobeerd in te zetten op een beter onderwijs. Zodat de kinderen uit de vicieuze cirkel kunnen geraken en zo kans hebben op een betere toekomst (Trypsteen, 2013).

Er zal voor dit onderzoek worden samengewerkt met verschillende disciplines: waaronder ergotherapie, sociaal werk en onderwijs. Studenten ergotherapie spitsen zich toe op de ontwikkeling van het kind, in bijzonder kleuters. Studente sociaal werk communiceert met ouders/opvoeders (huisbezoeken). Studente kleuteronderwijs spitst zich toe op het kleuteronderwijs en de aanpak van lesgeven. Dit multidisciplinair karakter zal zorgen voor een bredere kijk op de ontwikkeling van het kind en al zijn aspecten. Vanuit elke opleiding zullen verschillende elementen van toepassing zijn om de richtlijnen te versterken en te specificeren. Deze studenten werden geselecteerd om samen onderzoek uit te voeren. De combinatie van deze drie opleidingen zou een zo breed mogelijk beeld moeten geven.

Het doel van dit onderzoek is het in kaart brengen van de schoolse competenties en vaardigheden die een kind moet hebben tussen de leeftijd van nul tot zes jaar in Jimma. Dit zal dan uiteindelijk toegespitst worden op het luikje van de taalontwikkeling. Omdat dit een zeer belangrijk onderdeel is. Taal hangt samen met denken en deze vormen een groot deel van de ontwikkeling van een kind. Er zullen richtlijnen worden opgesteld, met als doel, de kleuters op hun eigen ontwikkelingsniveau te laten functioneren in de klas. Dit zorgt ook voor een houvast en een structuur voor de leerkrachten daar. Zo kunnen ze na het doorlopen van onze stage, dit als instrument blijven gebruiken. Daarnaast wordt ook het profiel van de ouders in kaart gebracht. Hun visie op het onderwijs is ook van groot belang bij de schoolse ontwikkeling van hun kind. Hun betrokkenheid in het onderwijs van hun kind zal een positief effect hebben op de leerkransen van de kinderen.

De vraag kwam vanuit de publieke scholen in Jimma om de klassen “grade 0” van de “primary schools” te ondersteunen. Hier werd in de vorige jaren al een aanzet tot gegeven. Maar om echt iets tastbaar en bruikbaar te creëren, wat de leerkrachten als houvast kunnen gebruiken, werd er gevraagd om richtlijnen op de stellen. Om deze richtlijnen op te kunnen stellen is er onderzoek nodig. Men moet zich eerst een beeld schetsen over de ontwikkeling van het kind. Ook moet er gekeken worden naar de praktische situatie in Jimma, waaronder de leerkrachten en ouders van groot belang zijn.

De onderzoeksvragen luiden als volgt: “Hoe zit het onderwijs in Ethiopië in elkaar?”, “Wat is het profiel van de ouders van schoolgaande kinderen?” en “Welke activiteiten rond taal kan je aanbieden bij kleuters in Jimma om op leeftijdsniveau te kunnen functioneren?”.

4. Methode

Om de ontwikkeling van kleuters in te kaart te brengen, werd er vertrokken vanuit een literatuurstudie. Hieruit ontstonden volgende onderzoeksvragen: “Hoe zit het onderwijs in Ethiopië in elkaar?”, “Wat is het profiel van de ouders van schoolgaande kinderen?” en “Welke activiteiten rond taal kan je aanbieden bij kleuters in Jimma om op leeftijdsniveau te kunnen functioneren?”.

Er werden verschillende databanken onderzocht, waaronder: PubMed en Google Scholar. De trefwoorden die hiervoor gebruikt werden zijn: ‘community based’, ‘childhood’, ‘environment’, ‘development’, ‘low resources’, ‘preschool’, ‘education’, ‘Ethiopia’ en ‘competences’.

Er werd een breder beeld gevormd over het onderwerp door middel van het lezen van diverse boeken. De boeken werden aangereikt door één van de promotoren, Johan Valy. Deze gingen voornamelijk over de breins-gewijze ontwikkeling van het kind tussen de leeftijd van nul tot en met zes jaar. Zowel als over het aanleren van competenties en vaardigheden via het onderwijs. Alsook over de invloed van de omgeving op de ontwikkeling, in bijzonder de invloed van de ouders.

Daarnaast werd er geobserveerd in de verschillende kleuterklassen a.d.h.v. observatielijsten. Dit was om een beeld te schetsen over het onderwijs in Ethiopië. Dit werd gedaan in de verschillende onderwijssystemen in Jimma. In vier publieke scholen, in een privéschool en in de kleuterklassen van S.O.S. kinderdorpen. Daaruit is gebleken welke competenties aan bod komen en welke niet. Dit werd in verschillende klasjes afgenomen om de resultaten met elkaar te vergelijken.

Hiernaast werd er a.d.h.v. huisbezoeken en gesprekken met leerkrachten, ouders en experts meer informatie verkregen over hun visie over het onderwijs in Jimma. In samenwerking met hun, wordt al onze kennis samengevoegd om tot een goed eindproduct te komen. Net zoals in de observaties, werd dit opnieuw gedaan in de verschillende onderwijssystemen. Er werden zes huisbezoeken gedaan bij de ouders van kinderen uit de publieke scholen, evenals zes bij de ouders van kinderen uit de privéschool en twee gesprekken met ‘ouders’ van S.O.S. kinderdorpen. Hier werden telkens gestructureerde vragenlijsten afgenomen. Het doel was om een beeld te krijgen van het profiel van ouders van schoolgaande kinderen in Jimma.

Om een beter zicht te krijgen over de visie van de leerkrachten en hun mening over het onderwijs werden er vragen opgesteld. Deze werden afgenomen in alle publieke scholen, in S.O.S. kinderdorpen en in een privéschool. Niet enkel de publieke scholen werden ondervraagd omdat het juist belangrijk is om het verschil te zien tussen deze scholen.. Dit kan onze leidraad zijn voor het opstellen van de richtlijnen. Hierdoor werd er achterhaald welke elementen leerkrachten belangrijk vinden in het onderwijs en welke elementen in hun ogen beter kunnen. Aan de hand hiervan kunnen er activiteiten worden uitgewerkt die op leeftijdsniveau zijn van de kinderen.

Over al deze resultaten vond een presentatie plaats, die aan al de ondervraagde leerkrachten is gegeven. Iedereen werd uitgenodigd om deze presentatie bij te wonen. Hieruit is er nog meer informatie en duidelijkheid gekomen, die verwerkt is in de bachelorproef.

5. Resultaten

5.1 Literatuurstudie

In deze literatuurstudie zullen er bepaalde elementen besproken worden. In de eerste plaats wordt er gesproken over leren. Er wordt gekeken welke ontwikkeling leren heeft op de ontwikkeling van het kind. Is de ontwikkeling nu de oorzaak van de omgeving of van de natuurlijke processen in het lichaam of van beiden? Hierbij wordt ook het belang van spelend leren benadrukt. Omdat dit voor kleuters van groot belang is. Als laatste onderdeel hierin gaat het over het belang van taal in de vroege ontwikkeling van kinderen. Waarom is taal belangrijk en wat heeft dit als invloed op de vroege ontwikkeling van het kind? In het volgende deel zal het gaan over onderwijs. Wat is de invloed van leerkrachten in het onderwijs en welke rollen of competenties zijn hierin van belang? Daarnaast zal ook het onderwijs in Vlaanderen kort worden besproken. Het zal gaan over de leerplannen, wat houden deze in en wie stelt ze op? Tot slot wordt het onderwijs in Ethiopië besproken. Hierin wordt zowel de geschiedenis als de huidige situatie onder de loep genomen.

5.1.1 Leren

Mensen maken zich nieuwe kennis, inzichten en vaardigheden eigen. Een deel verloopt automatisch en onbewust. Leren komt alleen tot stand als het kind zich in een voldoende stimulerende omgeving bevindt en als zijn hersenen er 'klaar' voor zijn (Beullens, 2008).

5.1.1.1 Nature or nurture?

Dit is één van de grootse discussies bij de ontwikkeling van het kind. Ontwikkelt het kind nu door de groei van zijn hersenen, nature. Of ontwikkelt het kind door de stimulatie van de omgeving, nurture. Uit vele onderzoeken is gebleken dat het een combinatie is van beiden (Van de Grift, 2014).

Een kind heeft al een complex ontwikkelingsproces achter de rug bij de geboorte, en steeds verder, een leven lang. Dat is te zien aan veranderingen van het lichaam. Ook aan hoe iemand zich gedraagt, beweegt, praat en aan de manier waarop iemand sociale contacten aangaat en onderhoudt. Het lijkt alsof de lichamelijke ontwikkeling vanzelf gaat en dat er pas sprake is van invloed van de omgeving, als het gaat om gedrag en sociale relaties. Toch is dat niet waar. Uit onderzoek bleek dat de invloeden van de fysieke en sociale omgeving wel degelijk van invloed zijn op de ontwikkeling van de hersenen en daarmee op de totale ontwikkeling van de mens. Bijvoorbeeld het moment waarop een kind gaat lopen. Natuurlijk moeten de zenuwbanen en de spieren genoeg 'rijp' zijn en sterk, maar door stimulering van de baby krijgt het kind ook prikkels van buitenaf, die weer van invloed zijn op het rijpingsproces (Tank, 2010).

De aanmaak van hersenweefsel gaat snel, het draait de eerste drie jaar op volle toeren. Ontwikkelingsstimulering is hier dus heel belangrijk, omdat het brein dan gevormd wordt door synaptogenese. De cellen gaan met elkaar verbindingen maken en zo ontstaan er neurale netwerken, dit zorgt voor de plasticiteit van ons brein (Van de Grift, 2014).

Bij jonge kinderen, waarbij de cortex nog beperkt functioneert, zijn de biologische en genetische componenten erg bepalend. In een later stadium, wanneer de cortex verder is ontwikkeld, zullen de omgevingsfactoren meer belang krijgen. De interactie tussen genetische aanleg en omgevingsinvloed leidt tot het eindresultaat. De hersenen ontwikkelen zich volgens een vast patroon. Eerst de basisvaardigheden, zoals visuele en auditieve waarneming. Dan de hogere cognitieve vaardigheden, waaronder praten en jezelf onder controle houden. Om goed te kunnen functioneren, moeten hersengebieden voldoende prikkels uit de omgeving krijgen. Ontwikkeling van de hersenen is dus deels biologisch, want taal wordt verwerkt in de taalgebieden van het brein, maar de omgeving speelt een cruciale rol bij de hersenontwikkeling (Van de Grift, 2014).

De periode waarin de totale breinontwikkeling plaatsvindt wordt als sensitief beschouwt. Het is de periode waarin de meest intensieve hersenontwikkeling plaatsvindt. Het brein van een pasgeborene weegt ongeveer 400 gram, na een jaar weegt het brein al 1000 gram. Ook 'wegnemen' of 'pruning' hoort bij het ontwikkelingsproces, waardoor er functionaliteit toeneemt. De belangrijkste periodes zijn de eerste levensjaren en de puberteit. De ervaringen van het kind gaan bepalen wat er snoeit en bloeit (Mönks, 2009). Daarom is het zo belangrijk om een stimulerende en liefdevolle omgeving te creëren in de eerste levensjaren van een kind (Hunnius, 2010).

Het leren wordt beïnvloed door invloeden van buitenaf, door de ouders en door leerkrachten. Dit wordt primaire en secundaire socialisatie genoemd. Een leerling zal zich het best ontwikkelen als de verschillende factoren in overeenstemming zijn. Het is belangrijk dat ze het eens zijn over het belang van leren. De inspanningen van school komen beter uit de verf als de sociale omgeving deze ondersteunt (Dijkstra, 2015).

Volgens G.H. Mead is socialisatie een cruciaal proces dat het kind doormaakt in zijn ontwikkeling. Het is een proces van cultuuroverdracht en cultuurverwerking. Socialisatie is het overnemen en verinnerlijken van opvattingen, waarden en normen en gedragsregels van mensen binnen een bepaalde gemeenschap of cultuur. Via socialisatie leren wij welk gedrag er van ons verwacht wordt.

Socialisatie houdt twee bewegingen in, enerzijds het internaliseren van cultuur en anderzijds het exterioriseren van de geïnternaliseerde cultuur aan de hand van sociaal gedrag. Je neemt als het ware het gedrag van de anderen over. Ouders zijn de belangrijkste socialisatoren. Van hen leer je de belangrijkste dingen. Je leert over persoonlijke waarden als zorgzaamheid en eerlijkheid. Je ouders zijn, zeker aan het begin van je leven, letterlijk en figuurlijk het grote voorbeeld voor hun kinderen. Andere mensen kunnen ook belangrijke socialisatoren worden in je latere leven. Zoals bijvoorbeeld leerkrachten en vrienden. Maar dit is niet te vergelijken met de socialisatie die je meekrijgt van je ouders. Deze socialisatie van de ouders wordt ook wel primaire socialisatie genoemd (Veron, 2007).

Daarom is het zo belangrijk in deze bachelorproef na te gaan door middel van vragenlijsten welke invloed de ouders uitoefenen op de autonomie-ondersteuning van hun kind. Welke invloed de ouders hebben op het schoolgebeuren van hun kind en of deze kinderen voldoende stimulatie krijgen, is dus een belangrijk gegeven om te achterhalen.

Sociaal leren is een belangrijke vorm van leren. Leerlingen observeren het gedrag van andere en kopiëren dit. Ouders vervullen een belangrijke voorbeeldfunctie. Soms lukt het overbrengen van leerstrategieën niet door factoren uit de privésituatie. De leerkracht heeft dan weinig grip op de leerling. Je bereikt het meeste met het tonen van empathie, dit vermindert het innerlijke conflict van de leerling. Ook in contact met ouders is het belangrijk een niet-veroordelende houding aan te nemen. Luisteren en begrip tonen voor hun standpunt is belangrijk (Dijkstra, 2015).

Niet vergeten!

Als we weten dat stimulatie door de omgeving belangrijk is, moeten we ook rekening houden met de rol die de leerkracht hierin speelt. Als leerkracht geef je altijd het goede voorbeeld en stimuleer je op alle mogelijke manieren de ontwikkeling van je leerlingen.

5.1.1.2 Spelend leren

Het is belangrijk spelend leren te integreren in het kleuteronderwijs. Dit geldt voor elk ontwikkelingsaspect, waaronder de sociale, emotionele, motorische en cognitieve ontwikkeling.

Spelen in een rijke omgeving met andere kinderen is een extra ontwikkelingsstimulus voor hun. Door naar elkaar te kijken en samen te spelen, en ook al door aan elkaar te laten blijken wat ze ergens van vinden, leren peuters dat er een verschil is tussen de verschillende mensen (Tank, 2010).

Voor de sociale ontwikkeling is spelend leren belangrijk omdat dit het beginpunt is van alle relaties. Op de leeftijd van twee à drie jaar speelt de opvoeder een belangrijke rol, daarentegen spelen de peuters nog heel egocentrisch. Naarmate ze ouder worden verschuift hun interessegebied naar hun leeftijdsgenoten. Er zijn verschillende vaardigheden die in spel worden geleerd. Waaronder zich aan de regels houden, rekening houden met elkaar, samenwerken, wachten op de eigen beurt, besef hebben over groepsbelang en uiten van eigen mening (Beullens, 2008).

Kinderen die mogen spelen hebben verschillende kenmerken tot gevolg. Deze kinderen zijn creatiever, beheersen grondiger hun taal, zijn beter in het oplossen van problemen, zijn minder gestrest, ze zijn cognitief sterker en hebben betere sociale vaardigheden (Medina, 2010).

De emotionele ontwikkeling gaat over het leren omgaan met de eigen emoties en de emoties van anderen. In spel kan je dit onder meer zien in het leren omgaan met meningsverschillen of ruzies, het verplaatsen in anderen, de controle krijgen over eigen emoties en de emoties of ervaringen kunnen verwerken in het spel. Een deel van de emotionele ontwikkeling gaat over persoonlijke ontplooiing. Dit is een belangrijk onderdeel bij de jongste kleuters. Het gaat over het leren kennen van zichzelf en zijn mogelijkheden. Het kind leert dat het een eigen individu is met eigen interesses en vaardigheden. Door spel wordt het zelfvertrouwen vergroot en leren kinderen hun mogelijkheden en interesses kennen (Hummle, 2009).

De motoriek kan men opsplitsen in twee belangrijke aspecten, de fijne en de grove motoriek. Bij de fijne motoriek gaat het om handelingen waarbij precisie een vereiste is. Het kind oefent dit door te tekenen, te schilderen, torens te bouwen en kralen te rijgen, enzovoort. Bij de grove motoriek gaat het om beweging van het hele lichaam en de coördinatie hiervan.

Het kind oefent dit door op de tenen te lopen, te rennen, te klimmen, te hinkelen, enzovoort. Samen met de motorische ontwikkeling vindt de ontwikkeling van zintuigen plaats. Bijvoorbeeld om te klimmen, moet het kind een inschatting kunnen maken van hoogte en diepte (Hummle, 2009).

De cognitieve ontwikkeling gaat over het verwerven en verfijnen van cognitieve vaardigheden. Waaronder ruimtelijk inzicht, plannen en vooruit denken, nadenken over oplossingen, de omgeving leren kennen, taal, rekenen en de betekenis leren kennen van abstracte begrippen (Beullens, 2008).

Kinderen haken af van het moment dat ze niet geboeid zijn. Daarom is spelen de perfecte manier om hun aandacht erbij te houden. Spel heeft voor kinderen een motiverende waarde. Kinderen gaan zo op in het spel, dat ze zich niet bewust zijn van het feit dat ze eigenlijk 'leren'. Kinderen onthouden veel uit spel en de leerstof wordt zo sneller opgeslagen (Beullens, 2008).

De Groot, schrijver van het boek 'doelgericht spelen', verklaart dat het spel een belangrijke functie heeft. Het spel vormt een schakel tussen kind en maatschappij, het kind kan via spel ervaringen opdoen en vaardigheden leren, die het later als volwassene nodig heeft. Spel bevordert de ontwikkeling van het kind (Mönks, 2009).

Ferre Laever, grondlegger van het ervaringsgericht onderwijs, benadrukt al jaren het belang van welbevinden en betrokkenheid in het leerproces. Uit zijn ervaringen blijkt dat kinderen meteen betrokken zijn bij een spel, omdat ze graag spelen. Ze voelen zich goed bij het spel, waardoor hun welbevinden stijgt. Een ander pluspunt is dat leerlingen veel individueel te werk gaan en dat de verschillende spelvormen zijn aangepast aan hun niveau, op die manier ontwikkelen ze ook een verantwoordelijkheidsgevoel (Beullens, 2008).

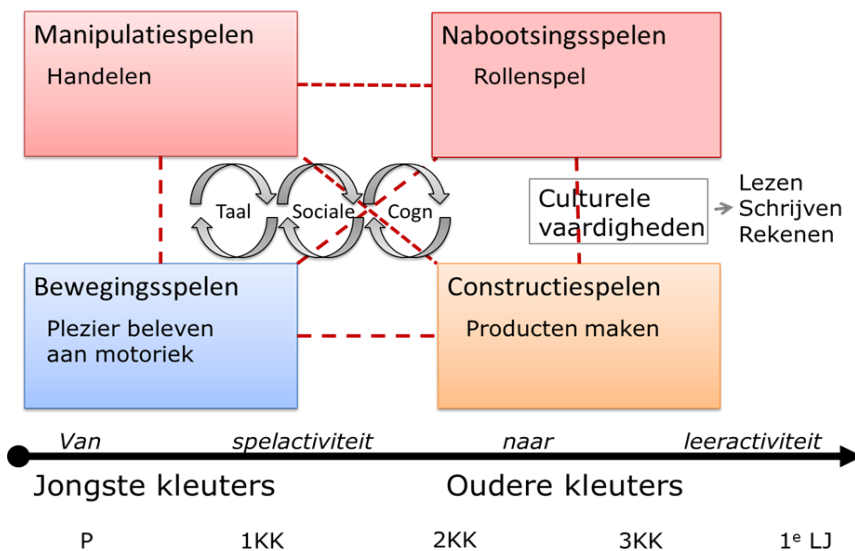
Volgens G.H. Mead leert een baby zijn eerste handelingen aan door imitatie, een vorm van onbewust leren. De bewuste socialisatie begint rond drie jaar. De kleuter komt dan terecht in het play-stadium, waar hij de rol van een belangrijk persoon uit zijn omgeving speelt. Deze belangrijke persoon noemt de 'significant other'. Tijdens dit spel vervult het kind ook de eigen rol, door op de denkbeeldige uitingen van deze belangrijke persoon te reageren. Door de rol van een 'significant other' aan te nemen, leert het kind zichzelf zien vanuit het standpunt van de ander. Dit is het begin van de ontwikkeling van het zelfbewustzijn. Dit is het moment waarop het kind het onderscheid leert tussen zichzelf en de anderen. Ons zelfbeeld is sociaal van oorsprong, het ontstaat uit onze interacties met de anderen om ons heen. Tot ons zelfbeeld behoort ook ons zelfrespect, dit is het resultaat van de waardering die men denkt dat anderen voor ons heeft (Vincke, 2007).

Rond de leeftijd van vijf jaar worden anderen bij het spel betrokken. Dit resulteert in complexere, meer georganiseerde sociale activiteiten, waarin het kind zich kan inleven in de rol van alle medespelers. Pas als het kind de houding van alle andere deelnemers t.o.v. zichzelf en alle andere betrokkenen begrijpt, kan het echt aan het spel deelnemen. Deze fase noemt het game-stadium. Tijdens deze fase leert het kind zichzelf zien vanuit het standpunt van de andere, de 'generalized other'. De 'generalized other' omvat het bewustzijn dat men heeft van de houdingen van de hele gemeenschap tegenover ons mogelijk gedrag. Hierdoor wordt een vorm van sociale controle op het individuele gedrag mogelijk (Vincke, 2007).

Kinderen spelen niet van nature. Er zijn kinderen die maar weinig bewegingsruimte hebben of geen andere kinderen om mee te spelen, of die ouders hebben die dit helemaal niet stimuleren. Jonge kinderen zijn hierin afhankelijk van de ouders en van de leerkrachten (Janssen Vos, 2004).

Kinderen ontwikkelen en leren door activiteiten die hun interesse hebben en waarin ze samen met anderen betrokken zijn. Voor jonge kinderen zijn spelactiviteiten heel belangrijk, ze nemen graag deel aan de wereld van de volwassenen, ze spelen de ‘echte wereld’, daardoor groeien ze, leren ze de wereld kennen en verwerven ze vaardigheden. Ze leren taal gebruiken, omgaan met elkaar en materialen gebruiken. Spelen is dus essentieel in de ontwikkeling van jonge kinderen. Via spel ontwikkelen kinderen hun vermogen voor taal, hun denkvermogen en hun sociale vaardigheden. Door het samen spelen brengen ze de interesse, kennis en vaardigheden voort die tot een omslag in het ontwikkelingsproces leiden (Janssen Vos, 2004)

Twee- en drie jarigen zijn vooral graag handelend en bewegend actief. Het gaat bij hen om het plezier en bewegen, manipuleren en handelen. In dit spel oefenen ze hun motoriek, leggen ze contact met anderen en krijgen ze de wereld in hun greep. In deze periode leren ze taal gebruiken doordat ze namen gaan geven aan de voorwerpen waarmee ze spelen (bal, blok, touw, zand) en aan hun eigen handelen (lopen, buiten spelen, springen). Drie- en vierjarigen hebben nog steeds een sterke behoefte de wereld lijfelijk te veroveren, hun eigen lichamelijke mogelijkheden te ontdekken en grenzen te verleggen. Maar hun interesse in het manipulerend spel met voorwerpen brengt nu voort dat ze graag rollenspel gaan spelen met de voorwerpen en de interesse om dingen te maken is nu gewekt (Janssen Vos, 2004)

Figuur 2: Het schema van spelend leren door Freia Janssen Vos

Niet vergeten!

Bij spelend leren focussen we ons op plezier beleven aan leren en zorgen we ervoor dat de leerlingen eigenlijk niet eens door hebben dat ze aan het leren zijn. Hierbij is het van groot belang dat de kinderen uitgedaagd worden.

5.1.1.3 Het belang van taal

Het doel van dit onderzoek is richtlijnen opstellen voor de leerkrachten in Jimma, zodat zij een houvast hebben. Deze richtlijnen zullen gefocust worden op taal. Dit is omdat taal een heel belangrijk element is in de ontwikkeling van kinderen.

De taalontwikkeling van een kind bestaat uit verschillende fasen. De prelinguale periode, de vroeg-linguale periode, de differentiatiefase en de voltooiingsfase. De structuur van de taal is voor een groot deel biologisch gefundeerd. Mensen hebben een aangeboren capaciteit om tot taalontwikkeling te komen (Mönks, 2009). Het kind kan vanaf vijf jaar door middel van taal al efficiënt communiceren met leeftijdgenoten. Bij kleuters van drie à vier jaar kan men bij nauwkeurig toezien opmerken dat veel communicatie via gebaren, situaties en bewegingen gebeurt, bij vijfjarigen is het gebruik van deze extra-orale communicatiemiddelen gereduceerd. Ze blijven vanzelfsprekend van belang in de communicatieve situatie zoals ze ook bij volwassenen van belang blijven. Het kind krijgt niet alleen meer ervaring om zijn gedachten adequaat uit te drukken, het gaat ook zijn taalgebruik uitbreiden tot verschillende communicatiekringen, samenhangend met zijn leefpatroon. Met het naar school gaan verlaat het kind nu definitief de beschermde huiselijke kring als enig leefmilieu en krijgt diverse contacten met de buitenwereld. Het kind kan daarbij zelf zeer vlug een gevoel ontwikkelen voor bepaalde sociologische taalverschillen (Schaerlaekens, 2008).

Taal speelt een cruciale rol bij het onthouden van herinneringen en vanaf ongeveer drie jaar komt de taalontwikkeling met zinnen op gang. De vroegste herinneringen gaan terug tot de drie jaar. Het aantal herinneringen neemt met de leeftijd toe. Doordat kinderen kunnen praten over gebeurtenissen die ze hebben meegemaakt, worden deze gebeurtenissen beter gecodeerd en onthouden. Door taalontwikkeling en geheugen kunnen kleuters logische verbanden zien en verhalen opslaan, deze scripts nemen de vorm aan van denkpatronen. Daardoor is er een groeiende zelfbewustzijn, ze kunnen nu verhalen maken over hun eigen leven (autobiografisch geheugen). Ervaring voegt nieuwe info toe aan het al bekende, met hierbij een emotionele waarde (Hunnius, 2010).

De ervaringen die een kind opdoet, beïnvloeden de hersenontwikkeling en zorgen ervoor dat bepaalde verbindingen in de hersenen blijven bestaan of juist verdwijnen. Een stimulerende omgeving is dus van groot belang is in de eerste levensjaren. Het brein moet vanaf jonge leeftijd voldoende input krijgen om taal te leren (Hunnius, 2010).

Er is een link tussen woorden en intelligentie. Kinderen van wie de ouders zich positief, gevarieerd en regelmatig uitdrukten, kenden tweemaal zoveel woorden als kinderen wiens ouders het minst tegen hen spraken. Toen deze kinderen naar school gingen, overstegen hun lees-, spel- en schrijfvaardigheid die van kinderen uit minder verbale huishoudens. Praten met jonge kinderen verhoogt hun IQ. Tegen het derde jaar hadden kinderen waarvan de ouders regelmatig tegen hun spraken en met hun communiceerde, een hoger IQ, dan kinderen waarvan de ouders amper met hun communiceerde. Een goede taalontwikkeling zorgt over het algemeen voor betere schoolresultaten en daarmee meer kansen voor het leven na school. Taal is overal en daarom dus heel belangrijk (Medina, 2010).

Hoe meer ouders praten met hun kinderen, zelfs in de eerste momenten van hun leven, hoe beter de taalvaardigheden worden en hoe sneller verbetering wordt bereikt. De variatie in de gesproken woorden is net zo belangrijk als het aantal woorden dat wordt gezegd, evenals de positieve feedback. Je kunt taalvaardigheden versterken door interactie: door te kijken naar je kind, door zijn klanken te imiteren, door te lachen met je kind, door verschillende gezichtsuitdrukkingen aan te nemen en door zijn taalpogingen te belonen met extra aandacht (Medina, 2010).

Communicatie heeft een centrale functie in de totale ontwikkeling van het kind. Omdat de verwerving van spraak-, taal- en communicatievaardigheden zich voltrekt in het kader van sociale interactie, dienen belangrijke personen uit de omgeving van het kind betrokken te worden. Het is dus niet alleen van belang dat het kind zelf leert om effectief, efficiënt en sociaal aanvaardbaar te communiceren, maar ook dat belangrijke personen uit de omgeving leren om communicatieve signalen van het kind op te vangen en er adequaat op te reageren (Maathuis, 2015).

Op achttien maanden begint de woordexplosie, het begrip van taal neemt toe en het aantal gebruikte woorden nemen toe. Taal en spraak zijn vroege functies en ondersteunen de noodzakelijke interacties en het begrip van de wereld, taal verbindt het kind met de omgeving (Van de Grift, 2014).

Spel is een belangrijke factor in de ontwikkeling, ook in die van taal. Hier ligt het accent op het verbeeldende element in het spel. Binnen het spel kan het kind uiting geven aan verlangens, driften en emoties die het in de werkelijkheid niet kan of niet durft uiten. Doordat het kind tijdens het spel een andere realiteit tot de wereld heeft, kan het een andere positie bij de gebeurtenis innemen, een positie die hem meer invloed op het verloop van de gebeurtenis geeft. Het spel wordt ervaren als beeldtaal. Het kind kan met het spelmateriaal laten zien waar het zich op dat moment mee bezighoudt. In het spel wordt de betekenis herkend van de boodschap over de ervaringen van het leven van het kind en zijn omgeving (Maathuis, 2015).

Het eigen maken van de schooltaal en ontwikkelen van schooltaalcompetenties is voor alle leerlingen een uitdaging. Voor leerlingen die buiten de school niet vaak terechtkomen in situaties waar schooltaal aan bod komt of schooltaalcompetenties moeten worden ingezet is deze uitdaging extra groot. Wanneer een leerling onvoldoende schooltaalvaardigheid heeft ontwikkeld wordt het moeilijk om complexe leerinhouden te begrijpen en om te zetten in verworven kennis. In het beste geval wordt de leerinhoud gememoriseerd en vervolgens gereproduceerd tijdens een evaluatiemoment. Maar wanneer deze aanwezig geachte kennis een springplank wordt als basis voor nieuwe kennis, of in de praktijk moet worden omgezet, zal dit de leerling parten spelen. Werken aan schooltaalvaardigheid en het ontwikkelen van schooltaalcompetenties, is dus essentieel in het werken aan gelijke kansen (Bogaert, 2009).

Niet vergeten!

We kunnen taal continue stimuleren in de kleuterklas door simpelweg vragen te stellen aan de kinderen, gesprekken te voeren, hen laten verwoorden wat ze doen. Er moet niet altijd een activiteit aan vast geknoopt worden. Taal stimuleren in de kleuterklas kan gemakkelijk zijn (zie guidelines).

5.1.2 Onderwijs

5.1.2.1 Invloed van de leerkracht

Het is de taak van de leerkracht om deze verschillende ontwikkelingen te stimuleren aan de hand van spelend leren. Een belangrijk aspect van spel zijn de omstandigheden waarin het kind tijdens het spel een relatie met de wereld aangaat, waarin het zijn eigenheid kan ontdekken en ontplooiën (Maathuis, 2015).

Om tot ontwikkeling te komen heeft een kind opvoeders nodig met wie het een veilige relatie heeft. Veiligheid wordt bereikt als de opvoeder aanvoelt en begrijpt (sensitiviteit) wat een kind op een bepaald moment nodig heeft en daar dan ook in voorziet (responsiviteit) (Tank, 2010).

Competenties leerkrachten

Als leerkracht is het belangrijk om verschillende rollen in te kunnen nemen. Als leerkracht heb je een groot takenpakket en zijn er verschillende competenties die je moet beheersen. Basiscompetenties zijn een set van vaardigheden, kenniselementen en attitudes waarover een beginnende leraar moet beschikken om in het beroep te stappen en om door te groeien in zijn professionele ontwikkeling (De Vlaamse Regering, 2007). Dit zijn natuurlijk de basiscompetenties gebaseerd op het onderwijs in België, deze zijn niet allemaal relevant in Ethiopië. De leerkrachten in Ethiopië zien zichzelf vooral als een persoon die informatie doorspeelt. In Jimma oefenen niet alle leerkrachten hun job met evenveel passie uit, maar toch zou het mooi zijn moest er in de toekomst gewerkt worden rond een aantal basiscompetenties die in Jimma wel relevant zouden zijn.

De leraar als begeleider van leer- en ontwikkelingsprocessen:

- De leerkracht kan de beginsituatie van de leerlingen en de groep achterhalen,
- De leerkracht kan doelstellingen kiezen en formuleren,
- De leerkracht kan de leerinhouden en leerervaringen selecteren,
- De leerkracht kan leer- en ontwikkelingskansen structureren,
- De leerkracht kan aangepaste werkvormen en groepeeringsvormen bepalen,
- De leerkracht kan individueel en in team ontwikkelingsmaterialen kiezen en aanpassen,
- De leerkracht kan een ontwikkelingsbevorderende omgeving creëren,
- De leerkracht kan omgaan met de diversiteit van de groep.

De leraar als opvoeder:

- De leerkracht kan in overleg een positief leefklimaat creëren voor de kleuters,
- De leerkracht kan de emancipatie van de kleuters bevorderen,
- De leerkracht kan door attitudevorming kleuters op individuele ontplooiing en maatschappelijke participatie voorbereiden,
- De leerkracht kan maatschappelijke ontwikkelingen hanteren in een pedagogische context,
- De leerkracht kan adequaat omgaan met kleuters in sociaal-emotionele probleemsituaties en met kleuters met gedragsmoeilijkheden,
- De leerkracht kan de fysieke en geestelijke gezondheid van de kleuters bevorderen.

De leraar als inhoudelijke expert:

- De leerkracht beheerst de basiskennis van de leerinhouden, waaronder ten minste de ontwikkelingsdoelen, en hij kan recente ontwikkelingen over inhouden en vaardigheden uit de leergebieden,
- De leerkracht kan de verworven kennis en vaardigheid met betrekking tot de leergebieden op een geïntegreerde manier aanwenden,
- De leerkracht kan het eigen aanbod situeren in het geheel van het onderwijsaanbod met het oog op de begeleiding en oriëntering van kleuters.

De leraar als organisator:

- De leerkracht kan een gestructureerd speel- en leerklimaat bevorderen,
- De leerkracht kan een kindgericht dagverloop creëren, dat past in een korte- en langetermijnplanning,
- De leerkracht kan op correcte wijze administratieve taken uitvoeren,
- De leerkracht kan een stimulerende en werkbare leefruimte creëren, rekening houdend met de veiligheid van de kleuters.

De leraar als innovator - de leraar als onderzoeker:

- De leerkracht kan resultaten van onderwijsontwikkelingswerk en vernieuwende elementen aanwenden en aanbrengen,
- De leerkracht kan kennisnemen van toegankelijke resultaten van onderwijsonderzoek die relevant zijn voor de eigen praktijk,
- De leerkracht kan zijn eigen functioneren in vraag stellen en bijsturen.

De leraar als partner van de ouders of verzorgers:

- De leerkracht kan zich informeren over en discreet omgaan met gegevens over het kind. De ondersteunende kennis omvat elementen van deontologie met betrekking tot gegevens over kinderen,
- De leerkracht kan met ouders of verzorgers communiceren over hun kind in de school op basis van overleg met collega's of externen,
- De leerkracht kan in overleg met het team de ouders of verzorgers informeren over en betrekken bij het klas- en schoolgebeuren, rekening houdend met de diversiteit van de ouders. De ondersteunende kennis omvat kennis van de diversiteit van sociale en culturele realiteiten van ouders of verzorgers en communicatietechnieken,
- De leerkracht kan met ouders of verzorgers dialogeren over opvoeding en onderwijs. De ondersteunende kennis omvat referentiekaders om onderwijskundige thema's en ontwikkelingen te duiden.

De leraar als lid van een schoolteam:

- De leerkracht kan overleggen en samenwerken binnen het schoolteam,
- De leerkracht kan binnen het team een taakverdeling overleggen en de afspraken naleven,
- De leerkracht kan de eigen pedagogische en didactische opdracht en aanpak in het team bespreekbaar maken,
- De leerkracht kan zich documenteren over de eigen rechtspositie en die van de leerlingen.

De leraar als lid van de onderwijsgemeenschap:

- De leerkracht kan deelnemen aan het maatschappelijke debat over onderwijskundige thema's,
- De leerkracht kan dialogeren over zijn beroep en zijn plaats in de samenleving.

De leraar als cultuurparticipant: de leerkracht kan actuele maatschappelijke thema's en ontwikkelingen onderscheiden en kritisch benaderen op de volgende domeinen:

- het sociaal-politieke domein
- het sociaal economische domein
- het levensbeschouwelijke domein
- het cultureel-esthetische domein
- het cultureel-wetenschappelijke domein.

De pedagogisch medewerker kan zorg dragen voor continuïteit door te werken vanuit de basisbehoeften van een kind: de behoefte aan relatie, aan het leren kennen van de omgeving en de behoefte aan autonomie. Er is dan wel verschil in personen, omstandigheden en omgeving, maar in de nieuwe situatie is de 'grondtoon' van het pedagogisch handelen gericht op de ondersteuning van de ontwikkeling, op een manier die past bij het kind. Ook al zijn veel elementen anders, het wezen blijft hetzelfde: een kind voelt zich gekend en begrepen in wat het nodig heeft, en kan spelen en de wereld onderzoeken, op een eigen manier, in eigen tempo, volgens eigen belangstelling. Bij al die veranderingen vinden peuters en kleuters daarin houvast. Dit verhoogt hun zelfvertrouwen en hun gevoel van effectiviteit. En daarmee is er hun motivatie om nieuwe dingen te onderzoeken en te leren. Bij de overgang van de voorschoolse voorziening naar de basisschool moet er van twee kanten uit aandacht zijn voor de continuïteit. Door het pedagogisch klimaat en door de inrichting van de speelleeromgeving (Tank, 2010).

Het is belangrijk te investeren in competente kleuterleraren om van kleuterleraren de drijvende kracht te maken van de hefboom die het onderwijs kan vormen om de negatieve effecten van kinderarmoede op latere leeftijd te reduceren en zelf om te keren. De kansen van kinderen en jongeren in de samenleving en in het onderwijs mogen niet alleen afhankelijk zijn van de kansen die ze van thuis uit meekrijgen. Daarom is investeren in kwaliteitsvol onderwijs een noodzaak (Van Avermaet, 2013).

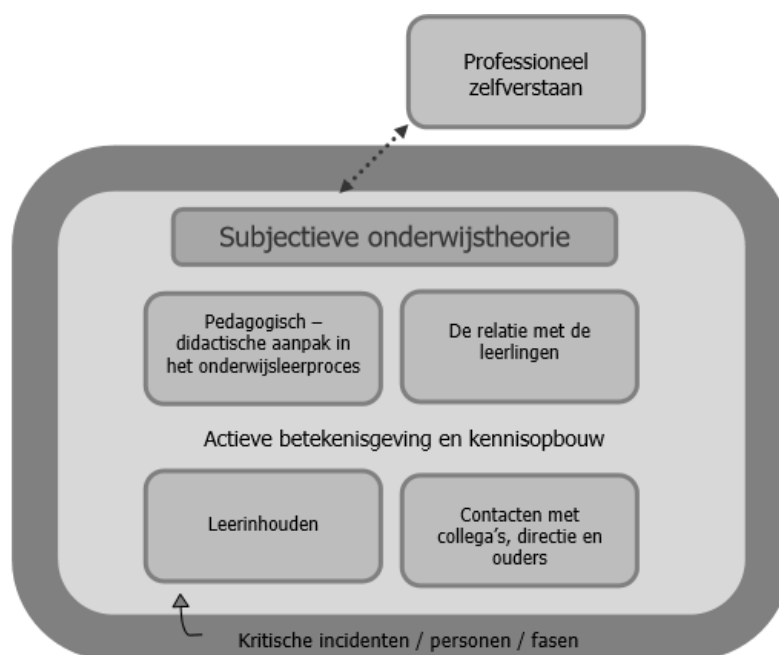
Subjectieve onderwijstheorie

Dit is een geheel van kennis en persoonlijke opvattingen over leren en onderwijzen. Het bepaalt heel sterk hoe de leraar handelt in de dagelijkse klaspraktijk en hoe hij bepaalde vernieuwingsvoorstellen beoordeelt. Overtuigingen van leerkrachten hebben een invloed op hun opvattingen en beslissingen, wat vervolgens een invloed heeft op het handelen in de klas (Orye, 2008).

Teacher beliefs, of de overtuigingen van leerkrachten, hebben een sterke cognitieve component; ze wijzen op de opvattingen van leerkrachten met betrekking op opvoeden en leren (Folkman, 1984). Overtuigingen zijn subjectief bepaald, maar zijn vaak gerelateerd aan gedeelde cognitieve en culturele opvattingen. Ze behandelen wat de onderwijsgevende ziet als het ware, of hij er mee akkoord gaat of niet (Janssens, 2006).

Eén van die cognities is de subjectieve onderwijstheorie. Het is het geheel van kennis dat de onderwijsgevende opbouwt over het onderwijs (Janssens, 2006). Een leerkracht kan zich van die opvattingen bewust zijn, maar soms ook niet of slechts gedeeltelijk. Vaak worden onderwijsgevendenden pas bewust van deze subjectieve onderwijstheorieën als er uitdrukkelijk op gereflecteerd wordt of er tijdens discussies gevraagd wordt naar een verantwoording voor een handelingswijze (Janssens, 2006).

Subjectieve onderwijstheorieën kunnen over verschillende onderwerpen gaan. Janssens en Kelchtermans onderscheiden vier domeinen, namelijk: pedagogisch-didactische aanpak in het onderwijsleerproces; relatie met de leerlingen; leerinhouden en contacten met collega's, directie en ouders (Kelchtermans, 1997).

Figuur 3: Het conceptueel kader van de subjectieve onderwijstheorie

Een belangrijke taak voor de onderwijsgeevenden is het kiezen van gepaste onderwijsleeractiviteiten (didactische werkvormen). De doelen die in het onderwijs nagestreefd worden, de gekozen leerstof, de gebruikte leermiddelen en de wijze van evalueren zijn voorbeelden van didactische componenten. Onderwijsgeevenden percipiëren hun vak op een eigen manier en dit bepaalt mee de keuze van de leerinhouden die aan bod komen.

De manier waarop docenten lesgeven oefent een invloed uit op de belangstelling, de inzet, het doorzettingsvermogen en de uiteindelijke prestaties van de leerlingen (Simons, 1995). Leerkrachten die een hoge eigen-bekwaamheid hanteren en een hoge doelmatigheidsverwachting hebben, stellen zich positiever op ten opzichte van de leerlingen. De leerlingen van deze docenten gaan beter presteren. Leerkrachten voelen zich tevreden wanneer studenten hun enthousiasme voor leren uiten (Zembylas, 2004). Een goede relatie met de leerlingen is van primordiaal belang voor leerkrachten. Het kwalitatieve aspect van de interactie met de leerlingen bepaalt in sterke mate de beroepstevredenheid. Een essentieel component in de relatie tussen leerkracht en leerlingen is het respect en de persoonlijke interesse dat de leerkracht opbrengt voor de leerlingen. Ervaringen uit het privéleven van de leerkracht kunnen een impact hebben op de relatie met de leerlingen.

Collega's, directie en ouders behoren tot de onmiddellijke professionele omgeving. Een beïnvloeding van de school als organisatie kan de werking in de klas verbeteren. Door een kritische dialoog met collega's over het eigen handelen als leraar en de achterliggende opvattingen over leren en onderwijzen, leert de leerkracht van de (eigen) praktijk (Kallenberg, 2004). De context waarin de leerkracht werkzaam is, de feitelijke klassensituatie en de bredere cultuur van de school, heeft een invloed op de subjectieve theorieën van de leerkracht (Beijaard, 1998). De schoolcultuur bevat verwachtingen van ouders, leerlingen, leden van het schoolbestuur en collega's. Kelchtermans en Ballet spreken hier van een socialisatieproces, dit is de betekenisvolle interactie tussen de leerkracht en de school als organisatie (Ballet, 2000).

5.1.2.2 Onderwijs in Vlaanderen

Om een algemeen beeld te krijgen over leerplannen, is de geschiedenis van het leerplan in Vlaanderen onderzocht. Waarom is een leerplan nuttig en hoe is dit specifiek voor kleuteronderwijs?

In het onderwijs in Vlaanderen is er voltijdse leerplicht vanaf 1 september van het kalenderjaar waarin de leerling zes jaar wordt. Deze leerplicht duurt in de regel twaalf leerjaren (zes jaar lager onderwijs en zes jaar secundair onderwijs) (Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, 2015).

Er wordt in het onderwijs van Vlaanderen veel nadruk gelegd op de individuele persoonlijkheidsontwikkeling van de leerlingen. Het onderwijs moet kinderen en jongeren maximaal ondersteunen om hun persoonlijke talenten te ontwikkelen, hun beperkingen te overstijgen en op te groeien tot onafhankelijke denkers die zelfstandig beslissingen kunnen nemen.

Het onderwijs moet mensen de kans geven om hun fundamentele vrijheden ten volle te benutten. Om mensen in balans tot volle ontplooiing te laten komen, is er ook een onderwijsprogramma in balans nodig. Een curriculum waarin economische, persoonlijke en sociale doelen geïntegreerd aanwezig zijn. Het mag niet enkel afhangen van de leerwinst, maar ook van het persoonlijk welbevinden, het zelfvertrouwen, de autonomie en de motivatie van de leerlingen, alsook de warmte van het sociale klimaat dat de leerlingen en het schoolteam samen creëren (Van den Branden, 2016).

Een leerplan of curriculum omschrijft de leerdoelen en eindtermen die de leerlingen voor een bepaald vak moeten behalen.

Concreet wordt in het leerplan omschreven welke leerstofonderdelen moeten worden behandeld. In de meeste leerplannen wordt onderscheid gemaakt tussen kernleerstof en uitbreidingsleerstof, waarmee leerkrachten binnen een klas kunnen differentiëren. Ook moeten de leerplannen over de verschillende leerjaren op elkaar aansluiten.

Leerplannen worden opgesteld door instellingsbesturen. Het net (stedelijk en gemeentelijk, gemeenschapsonderwijs, provinciaal onderwijs en katholiek onderwijs) en de koepelorganisaties van de onderwijsnetten ontwikkelen het verder in het basis en secundair onderwijs (Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, 2015).

Alvorens ze gebruikt mogen worden, moeten de leerplannen nog door de Vlaamse overheid goedgekeurd worden. Ze doet dit volgens haar bepaalde criteria en op advies van onderwijsinspectie. Het ministerie gaat met name na of het leerplan in overeenstemming is met de eindtermen en ontwikkelingsdoelen voor de desbetreffende leerlingengroep. Eens de leerplannen goedgekeurd worden, dienen zij ook als basis voor het opstellen van handboeken door educatieve uitgeverijen (Katholiek Onderwijs Vlaanderen).

De functie van de ontwikkelingsdoelen: ze geven een overzicht van de competenties waarover de kleuters in de loop der jaren moeten beschikken. Ze houden de scholen en de leerkrachten een soort van spiegel voor, die hen in staat stelt na te gaan of er op een evenwichtige wijze aan deze basiscompetenties wordt gewerkt. Elke kleuter doorloopt zijn eigen weg, op zijn manier en in zijn eigen tempo. (Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, 2015).

In België wordt er sinds kort vragen gesteld bij de eindtermen. Zijn deze aan verandering toe of niet? De belangrijkste vragen die worden gesteld in deze discussie zijn: “Wat moeten onze kinderen kunnen, en wat moeten ze kennen?” “Wat willen wij als samenleving aan de volgende generaties meegeven dat we zelf waardevol vinden?” “Welke kennis en vaardigheden hebben jongeren nodig in een wereld die steeds lijkt te veranderen?” (De Bruyckere, 2016).

5.1.2.3 Onderwijs in Ethiopië

Het onderwijs in Ethiopië werd gedomineerd door de Ethiopische Orthodoxe Kerk gedurende vele eeuwen tot het seculier onderwijs in de vroege jaren 1900 werd goedgekeurd. Voorafgaand aan 1974 had Ethiopië een geschat percentage analfabeten ruim boven de 90% en dit was slecht in vergelijking met de rest van Afrika. Na de revolutie van 1974 werd de nadruk gelegd op het vergroten van alfabetisering op het platteland. Praktische vakken werden benadrukt. Er heeft zich een enorme expansie in het hele onderwijssysteem voorgedaan. In Ethiopië bestaat een leerplicht voor kinderen van zeven tot veertien jaar. De lagere school duurt acht jaar en het middelbaar onderwijs vier jaar. Het onderwijssysteem kent een nationaal curriculum, dat wil zeggen dat op alle nationale scholen in het land hetzelfde lesprogramma wordt gevolgd. Naast het lager en middelbaar onderwijs kent Ethiopië ook hoger onderwijs. In Ethiopië zijn zeventien hogescholen, waarvan zes universiteiten. De Ethiopische overheid heeft de laatste jaren veel geïnvesteerd in het onderwijs. Maar ondanks de leerplicht is de deelname laag, vooral op het platteland. Armoede speelt daarbij een grote rol. Kinderen hoeden vee, sprokkelen hout, passen op de jonge kinderen of werken op het land. Ook kan de afstand een probleem zijn. Veel kinderen beginnen pas op oudere leeftijd, of maken het basisonderwijs niet af (Bishaw, 2012).

Volgens het regionale overzicht UNECO op sub-Sahara Afrika, werden er in 2000, 52% van de kinderen ingeschreven in het basisonderwijs, het laagste inschrijvingspercentage van alle regio's. UNESCO heeft gemeld dat er duidelijke ongelijkheid is tussen de seksen. In de meeste delen van Afrika is er een hogere inschrijving van jongens, terwijl er in sommige delen meer inschrijvingen zijn van meisjes. Wanneer er meer meisjes zijn ingeschreven, is dit te wijten aan het belang om mannen te hebben om thuis te blijven en om te werken op de familieboerderij. Wanneer er dan weer meer jongens zijn ingeschreven, is dit te wijten aan het belang om vrouwen thuis te hebben om de huishoudelijke taken uit te voeren. In Afrika leven er meer dan 42 miljoen kinderen, bijna de helft van de kinderen ontvangen geen scholing. Tweederde hiervan zijn meisjes. De USAID Center meldt dat met ingang van 2005, 40% van de kinderen in Afrika niet naar de basisschool zijn gegaan. Er zijn nog 46 miljoen Afrikaanse kinderen die nog nooit in een klaslokaal binnen zijn geweest. En vier op de tien kinderen maakt hun basisschool niet af. De grootste oorzaken hiervan zijn de geografische verschillen, de economische verschillen en de gender verschillen. Dus, vijf jaar na de World Education Forum en de goedkeuring van de Millenniumdoelen, is de vooruitgang in het lager onderwijs verre van doorslaggevend. De analyse wijst erop dat er belangrijkste inspanningen moeten worden gericht op het verminderen van het aantal drop-outs (Unesco, 2005).

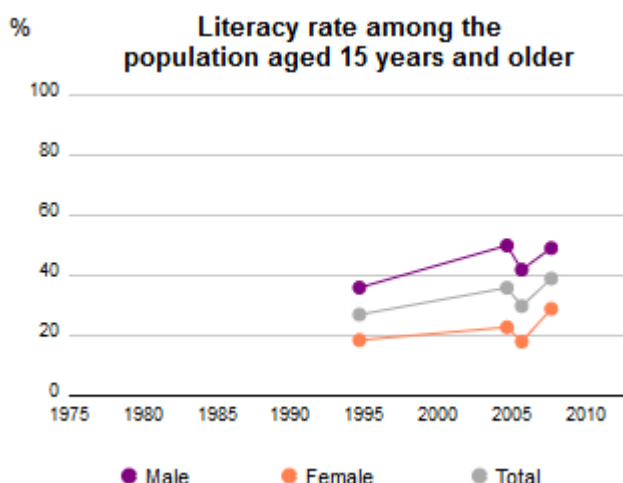
De “Sustainable Developmental Goals: changing the world in 17 steps 2015” als opvolger van de “Millennium Developmental Goals 2000” heeft als vierde doel: “Ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all.” Dit wilt zeggen dat ze ervoor willen zorgen dat er een inclusieve en rechtvaardige kwaliteit is van het onderwijs en dat ze het levenslang leren voor iedereen willen bevorderen (TheGuardian, 2015).

Basisonderwijs bestaat uit twee cycli van graad één tot vier (zeven tot tien jaar) en de graad vijf tot acht (elf tot veertien jaar). Er is ook wel kleuteronderwijs voor kinderen van drie tot zes jaar, maar hiervoor zijn weinig middelen voorzien. Secundaire scholen hebben twee cycli van graad negen tot tien (vijftien tot zestien jaar) en graad elf tot twaalf (zeventien tot achttien jaar). Studenten die aan het einde van graad tien het onderwijs verlaten, kunnen gaan voor technisch- en beroepsonderwijs, ofwel kunnen ze een lerarenopleiding volgen. Het technisch- en beroepsonderwijs biedt een alternatieve route naar de universiteit. Universiteiten bieden programma's aan van drie, vier en vijf jaar. In de basisscholen zijn meer dan 90% van de zeven jarigen ingeschreven, hoewel slechts de helft de twee cycli volledig volbrengt. Een veel kleiner aantal van de kinderen gaat naar de middelbare school en nog minder halen de tweede cyclus (Bishaw, 2012).

Schoolaanwezigheid is het laagst in de landelijke gebieden als gevolg van gebrek aan voorzieningen en door aanwezigheid van alternatieve beroepen, zoals bijvoorbeeld schoenen poetsen langs de straten. Lage lonen en onderwaardering van leraren dragen bij aan de slechte kwaliteit van het onderwijs. Dit wordt nog verergerd door veel te grote klassen en door een tekort aan middelen. Het onderwijs wordt ondergewaardeerd en onderbetaald en dit wordt niet verholpen door de selectieprocedure van de leerkrachten. Leerlingen met een lagere prestatie op school, kunnen na graad tien voor een lerarenopleiding gaan. Hierdoor is het kennisniveau van veel leerkrachten niet erg hoog. Bij veel docenten ontbreekt de motivatie, 60% zou veranderen van job als ze de kans zouden krijgen (Bishaw, 2012).

Een tijd geleden hadden de leerkrachten voor kleuter- en basisscholen van graad één tot vier, maar een opleiding nodig van één of twee jaar, terwijl de leerkrachten voor graad vier tot acht een opleiding nodig hadden van drie jaar. Onlangs zijn de certificaten vervangen door een driejarige diploma voor alle nieuwe leerkrachten in het basisonderwijs (Bishaw, 2012).

Volgens Brown en Teshome (2007) was Ethiopië qua onderwijs het meest achter in vergelijking met de hele wereld, en de meerderheid van de bevolking heeft nauwelijks toegang tot scholing (Shepherd, 2013). De armoede in het onderwijs is vooral zichtbaar onder de chronisch armen. Volgens de gegevens van 2005 van 'Demographic and Health Survey', is 78% van jongens van 23 t.e.m. 27 jaar met de laagste inkomensklasse nooit naar school geweest. Bij vrouwen van dezelfde leeftijdscategorie en inkomensgroep, geldt dit voor 86% (Engel, 2011).

Figuur 4: Slechts 36% van de volwassen bevolking van het land (vijftien jaar en ouder) is geletterd (Unesco, 2010)

5.3 Observaties

5.3.1 Methode

In het kader van ons onderzoek werden er observaties uitgevoerd. Door middel van observatie kan men informatie verzamelen, men gaat aandachtig en actief kijken en luisteren. Er is een niet-participerend onderzoek uitgevoerd in de kleuterscholen in Jimma. Uit deze populatie is er een steekproef getrokken van vier publieke kleuterklassen nl. Hibret, Mandara, Setto en Ginjo. Alsook van één privéschool, deze privéschool bevat meerdere kleuterklassen. En in de kleuterklassen bij S.O.S. kinderdorpen. De doelstelling die geacht wordt te bereiken is het opstellen van richtlijnen voor de kleuters in de publieke scholen. Met deze observaties wordt er getracht meer zicht krijgen op het kleuteronderwijs-systeem in Jimma.

Deze niet-participerende observatie werd gedurende drie weken uitgevoerd in de publieke scholen in functie van onze bachelorproef. Er is gekozen voor een niet-participerende observatie, zodat de leerkracht niet beïnvloed zou worden door onze ideeën en door onze aanpak. Deze observatie was nodig om het gedrag van de leerkrachten en leerlingen te observeren. Er werd gekozen voor een open gestructureerde observatie omdat er niet voldoende kennis aanwezig was over de manier van lesgeven in de publieke scholen in Jimma. Om goed te observeren, werd er plaatsgenomen achteraan in de klas en werd er door iedereen notities gemaakt, dit om zoveel mogelijk informatie te verzamelen. Alle aspecten van het gedrag werden geobserveerd, zowel de frequentie als de duur, de kwaliteit en de richting van het gedrag.

De conclusie die hieruit getrokken werd, is nl. dat er weinig stimulerende taalvaardigheden werden aangeleerd. In Ethiopië is het onderwijs heel anders dan in Vlaanderen. Hier wordt de focus bij kleuters gelegd op het schrijven, het lezen en het rekenen. De kleuters moeten al woorden of zinnen overschrijven in hun schrift. Wanneer de leerkracht de woorden voorleest, moeten de kinderen deze herhalen. Er zijn veel leerelementen die de kinderen vanbuiten kennen, maar ze hebben er geen inzicht in. Bijvoorbeeld: ze kunnen het alfabet volledig opzeggen in het Engels, maar wanneer er in een willekeurige volgorde een letter aangeduid wordt, kunnen ze niet zeggen welke letter het is. Dit geldt ook voor de cijfers. Er wordt dus niet gefocust op gesproken taal, maar op geschreven taal. Dit is niet stimulerend voor de kleuters, zij moeten net leren op een speelse en creatieve manier om te gaan met taal. Om de verifieerbaarheidseis te respecteren werden de observaties uitgevoerd met vier personen uit een andere discipline. Zo werd er voor gezorgd dat vanuit elk opzicht een observatie gemaakt kon worden.

Er is gekozen voor deze uitgebreide observaties om een zo breed mogelijk beeld te schetsen van het onderwijs in Jimma. Het eindresultaat zal gaan over de publieke scholen, maar om het onderzoek te verbreden, is er ook geobserveerd in de andere onderwijssystemen. Deze worden allemaal naast elkaar gezet.

De conclusies van de vergelijking kunnen gebruikt worden om zo een heel specifiek en concreet beeld te vormen van de publieke scholen. Ook gebruikt men deze observaties om onderzoek verder uit te bouwen. Als vervolg werden er vragenlijsten opgesteld en afgenomen. Deze vragenlijst zal verder in onze bachelorproef worden besproken.

Er zijn verschillende variabelen opgesteld die in rekening zullen worden genomen. Deze variabelen luiden als volgt: leeftijd van de leerlingen, leerlingen per klas, leerinhoud, lesverloop, omgang van de leerkracht met de kinderen, negatieve en positieve opmerkingen, klasindeling, aantal leerkrachten en volgorde van de dag.

5.3.2 Algemene schets van de observaties

Het spelend leren komt in Ethiopië weinig voor. Ze zitten voornamelijk achter een bank met hun hoofd richting het bord. Ze werken niet in groepjes en doen geen spel- of knutselactiviteiten. De klassen in de publieke scholen zijn niet ingedeeld volgens leeftijdsniveau. Dit kan verschillen van driejarigen tot en met zevenjarigen. Er zitten altijd veel kinderen in één klas, ze zijn meestal met dertig à veertig leerlingen. Zo wordt het moeilijk om de kinderen individueel te begeleiden. Wanneer er een oefening gegeven wordt, controleert de leerkracht dit zelden. De kinderen krijgen dus nooit positieve of negatieve feedback. Zo heeft de leerkracht geen beeld over de individuele mogelijkheden en beperkingen van hun leerlingen.

De focus wordt in de kleuterscholen vaker gelegd op de sociale omgang. Over hoe de kinderen moeten omgaan met hun leven. Bijvoorbeeld zingen ze veel liedjes over de lichaamsdelen en over hoe je hygiënisch er mee kan omgaan. De leerstof wordt vaker op de achtergrond geplaatst, de leerkrachten hechten er minder belang aan. Ze proberen wel leerstof te integreren in hun manier van lesgeven, maar bieden dit niet op een manier aan, die op leeftijdsniveau is voor de kinderen.

Er is een groot verschil tussen de publieke scholen en de privé scholen. In de privé scholen zijn de leerkrachten beter opgeleid en zijn de materialen veel beter en nieuwer.

In de scholen zijn veel vrije dagen. Vaak wanneer er een feestdag is, worden hier nog extra vakantiedagen aan bij gekoppeld. Wanneer een school twee weken gesloten is, dan is de kans groot dat de kinderen pas komen na drie weken. Volgens de leerkrachten is dit omdat de kinderen niet gemotiveerd zijn of omdat de ouders hun kinderen liever thuis hebben. Maar uit observaties blijkt ook dat de leerkrachten soms liever nog een week extra vakantie willen. Ze schrijven bijvoorbeeld pas de datum van een week later op als terugkomdatum voor de studenten. De kinderen moeten ook maar een halve dag naar school gaan in de publieke scholen. Dit zorgt ervoor dat de kinderen vaak maar twee uur les krijgen op een dag.

Niet vergeten!

We leren enorm veel uit observatie. Dit is een zeer belangrijke stap in ons onderzoek waar we dan ook voldoende aandacht aan hebben besteed. Als leerkracht is het ook belangrijk om je leerlingen te observeren. Dit kan zelfs a.d.h.v. persoonlijke notities. Op deze manier krijgt de leerkracht een beter beeld van de klas en haar leerlingen waarop ze dan weer kan inspelen tijdens het lesgeven.

5.3.3 Observaties in tabellen

De tabellen van de publieke scholen zijn niet ingedeeld per leeftijd, terwijl dit bij de privéschool en S.O.S. kinderdorpen wel zo is. Dit heeft als reden dat de kleuterklassen in de publieke scholen niet zijn ingedeeld op leeftijdsniveau, dit betekent dat alle leeftijden samen zitten in één klas. Enkel in de privéschool en bij S.O.S. kinderdorpen zijn de kleuterklassen ingedeeld in drie jaren.

	Gingo	Hibret	Mandara	Setto
Leeftijd	3-7 jaar	3-7 jaar	3-7 jaar	3-7 jaar
Aantal leerlingen	70 kinderen	23 kinderen	27 kinderen	58 kinderen
Leerinhoud	Taal (Amhaars, Afaan Oromo, Engels) wiskunde, muzische vorming en beweging	Wiskunde, beweging en taal (Amhaars)	Taal (Amhaars, Engels) en muzische vorming	Taal (Afaan Oromo)
Lesverloop	<ul style="list-style-type: none"> - Kleuters komen in de klas en moeten al staand de juf nazeggen en antwoorden. - Ze mogen gaan zitten en de juf begint met de letters van het alfabet aan te duiden. De kinderen moeten de letters a.d.h.v. een liedje zingen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kleuters staan in een grote kring. Ze spelen een balspel gecombineerd met tellen. - De juf trapte een bal naar een kind en riep ‘één!’ en dat kind schopte dan de bal naar een ander kind en riep ‘twee!’ enzoverder. - Om de beurt moest een kind naar voor in de klas komen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Juf duidt Amhaarse woorden aan en kinderen moeten zeggen wat het is (herhalen) - Er hangt een alfabet-slinger in de klas en de kinderen moeten het alfabet afratelen. - De juf tikt op een letter en terwijl zingen de kinderen een liedje over het alfabet. - De juf schreef het woord ‘English’ op het bord. 	<ul style="list-style-type: none"> - Leerkracht schrijft alfabet in drukletters op bord. Kinderen komen in onwillekeurige volgorde naar bord om elke letter in te kleuren. Zodat dit voor de kleuters ook aangenamer is om het alfabet te leren. - Elk kind moet om de beurt naar bord komen om letters aan te duiden en te overlopen. Achteraf

	<ul style="list-style-type: none"> - Kinderen benoemen in het Engels materialen die de juf aanduidt. - Dan mag elk kind apart naar voor komen om zelf iets materieels aan te duiden en te vertellen wat het is. Andere kinderen zeggen het kind na. - De juf schrijft woorden op het bord en kinderen moeten dit overschrijven in hun schriftje. - Juf maakt regelmatig gebruik van bewegingstussendoortjes vb. springen, zodat de kinderen geconcentreerd blijven. 	<p>Ze moesten de kleuren aanduiden en benoemen. De andere kinderen herhaalden alles wat er gezegd werd. Dit hetzelfde met de dagen van de week.</p> <ul style="list-style-type: none"> - De juf schreef 3 woorden op het bord. Al de 3 woorden beginnen met een D. Dog, doll en drum. Ze schreef ook de Amhaarse vertaling er naast. De juf leest de woorden voor en de kinderen moeten dit herhalen. Dan moeten de kleuters dit in hun schrift schrijven. Enkel de 3 à 4 jarige mogen dit op hun little blackboard schrijven. 	<p>Kinderen overlopen de letters van het woord 'English'. De kinderen moesten dit overschrijven (in hoofdletter en in kleine letter).</p> <ul style="list-style-type: none"> - De juf tekent een mes en een citroen op het bord. Kinderen moeten raden wat het is. - Kinderen mochten naar het toilet en moesten terug naar de klas komen om verder de oefening te maken. 	<p>schrijven ze de letters op in hun schriftje.</p>
<p>Omgang leerkracht met kinderen</p>	<p>De juf communiceert op een kindvriendelijke wijze. Er is geen ruimte voor individuele begeleiding door het aantal kinderen.</p>	<p>De juf is heel vriendelijk tegen de kinderen, ze beloont ze als ze iets goed doen. Leerkracht laat wel heel vaak kinderen aan de beurt waarvan ze weet dat ze het kunnen</p>	<p>Veel discipline, maar geen individuele communicatie, alles verloopt klassikaal.</p>	<p>Er wordt les gegeven met plezier en interactie. Geen ruimte voor individuele begeleiding. Weinig persoonlijke communicatie met de leerlingen.</p>

	<p>In deze klas wordt er les gegeven in drie talen. (Afaan Oromo, Amhaars en Engels)</p>	<p>en laat de kinderen die het niet zo goed kunnen (de jongsten) een beetje links liggen. Er is dus weinig ruimte voor individuele begeleiding.</p> <p>Er zijn kinderen die heel goed kunnen volgen. Deze kinderen mochten de jongste helpen. Dit om de taak van de leerkracht te verlichten.</p> <p>De kinderen die Afaan Oromo spreken zitten samen in de klas met Amhaarse kinderen. Leerkracht spreekt voornamelijk Amhaars in de klas.</p>	<p>Juf zegt: 'I'm the teacher' en de kinderen zeggen 'I'm a student, I'm a child.' Leerkracht stelt vragen zoals 'How are my baby's?' en kleuters moeten in koor antwoorden 'I'm fine teacher, thankyou'. Als het niet in koor is moest het opnieuw. Na toestemming van de leerkracht mochten ze gaan zitten.</p> <p>Na het schrijven moesten de kleuters naar de juf gaan met hun blackboards. De juf controleert de blackboards. Als ze het goed hebben geschreven krijgen ze een kus van de leerkracht. Zo niet moeten ze het opnieuw schrijven of op het grote bord.</p> <p>Als er alles correct hebben geschreven worden ze positief beloond door applaus van de klas.</p>	
--	--	---	---	--

<p>Positieve elementen</p>	<p>Er wordt heel goed positief bekrachtigd door met de handen te zwaaien om zo het lawaai te beperken. Als de juf merkt dat de kinderen moe worden dan last ze een bewegingsmoment in om de aandacht van de kinderen te optimaliseren. Juf houdt alles nauwlettend in het oog. Ze straft op een correcte manier.</p>	<p>Leerkracht laat de kinderen spelen voordat de les begint. De leerkracht laat de kinderen applaudiseren wanneer een leerling iets goed doet.</p>	<p>De juf beloond de kinderen op een correcte manier (kus op voorhoofd, applaudiseren).</p>	<p>Veel interactie tijdens zijn lessen. Hij staat open voor nieuwe kennis. Hij is een vriendelijk persoon en communiceert gepast naar zijn leerlingen toe.</p>
<p>Negatieve elementen</p>	<p>Geen ruimte voor individuele begeleiding.</p> <p>Er komen om de 10 min nog kinderen aan in de klas die te laat zijn en er wordt hiervoor geen opmerking gegeven aan de kinderen.</p>	<p>Ze schrijft woorden op het bord (doll, dog,..) en erna schrijft ze schrijfpatronen en letters op het bord -> Dit is geen logische volgorde en dit is verwarrend voor de kinderen</p> <p>Er komen om de 10 min nog kinderen aan in de klas die te laat zijn en er wordt hiervoor geen opmerking gegeven aan de kinderen.</p>	<p>De juf gebruikt lichamelijke straffen zoals slaan en pitsen, met krijtjes gooien.</p> <p>De kinderen die niet in de richting van het bord zaten schreven bepaalde letters verkeerd of omgekeerd.</p> <p>Er komen om de 10 min nog kinderen aan in de klas die te laat zijn en er wordt hiervoor geen opmerking gegeven aan de kinderen.</p> <p>Er is 1 kind met een CVA. Ze zit hier niet op haar plaats, ze krijgt geen extra aandacht.</p>	<p>Geen ruimte voor individuele begeleiding en te veel focus op geschreven taal. Leerkracht is redelijk soft in zijn handelen. Hij heeft het soms moeilijk om de klas onder controle te krijgen.</p>

Klasindeling	<ul style="list-style-type: none"> - Donker, geen lichtinval - Zitten kort op elkaar - 2 bordes - Posters met ABC + woorden - Poster met fruit (Engels) - Blad met klinkers - Cijfers geschreven in Amhaars en Afaan Oromo - Alfabetslinger - Posters met lichaamsdelen (Engels) - Amhaars en Afaan Oromo schrift - Posters met dieren (Engels) - Cijfers gecombineerd met tekening (vb. 1 = 1 bal) - Poster met zintuigen (Amhaars) - Blokjes voor getallen te leren 	<ul style="list-style-type: none"> - Zitten met 8 aan één tafel, er zijn 3 tafels -> zitten in groepjes en niet allemaal met hun hoofd naar het bord - Er is één tafel met 3- en 4 jarigen, één tafel met jongens en één tafel met meisjes - Poster met kleuren - Dagen van de week (Engels + Amhaars) - Alfabet - Alfabet gelinkt met voorwerpen - Tekening van een jongen met aangeduide lichaamsdelen - Knutselwerkjes - Cijfers van 1 tot 10 - Poster met cijfers van 1 t.e.m. 50 - Naamkaartjes van de kinderen - Little blackboards 	<ul style="list-style-type: none"> - Veel papieren slingers - Alfabet (Engels/Amhaars) + poster - Tekeningen van de kleuters - Cijferreeks van 1 tem 35 - Klaspop (wordt niet gebruikt) - Tekening van een jongen met aangeduide lichaamsdelen - Dagen van de week (Engels/Amhaars) - Tekening van konijn en wortel → What is this rabbit eating? - Veel rommel en overbodige materialen - Schrijfpatronen (studenten vorige jaren → worden niet gebruikt) - Tekening van moeder en vader en dit ook in het Amhaars 	<ul style="list-style-type: none"> - Alfabetslinger - Poster met lichaamsdelen - Dagen van de week - Getallen van 1 – 50 - Potser met kroonkurken - Little blackboards - Knutselwerkjes - Kinderen zitten per 7 aan één tafel, er staan ongeveer 8 tafels in het lokaal - Veel lichtinval in de klas
---------------------	---	--	--	---

	De kinderen die Amhaars spreken zitten rechts in de klas en de kinderen die Afaan Oromo spreken zitten links. Leeftijden zitten door elkaar in de klas.	Er zitten normaal gezien enkel kinderen die Amhaars spreken in deze kas, maar nu zitten de leerlingen van de Afaan Oromo klas er ook bij, dit om het aantal leerlingen in de klas te vergroten.	<ul style="list-style-type: none"> – Amhaarse/Engelse woorden met een tekening – Veel lichtinval in de klas <p>De kinderen van 3 tot 4 jaar zitten langs elkaar vooraan in de klas, daarachter zitten de kinderen van 5 jaar en vanachter in de klas zitten twee groepen van 6 en 7 jaar.</p>	
Aantal leerkrachten	2 leerkrachten	2 leerkrachten (soms maar één)	1 leerkracht	1 leerkracht
Volgorde van de dag	De kinderen hebben enkel voormiddag les: van 9 uur tot half 12. De leerkrachten durven soms ook al te stoppen rond 11 uur.	De kinderen hebben enkel voormiddag les: van 9 uur tot half 12. De leerkracht durft soms zelfs al eerder te stoppen en ook later te beginnen.	De kinderen hebben enkel voormiddag les: van 9 uur tot half 12	De kinderen hebben enkel voormiddag les: van 9 uur tot half 12

	Privéschool kleuterklas 1	S.O.S kinderdorpen kleuterklas 1
Leeftijd	3-4 jaar	3-4 jaar
Aantal leerlingen	33 kinderen	38 kinderen
Leerinhoud	<ul style="list-style-type: none"> - Leerkracht houdt vorm in de lucht en kinderen zeggen welke vorm het is (vierkant, cirkel) - Leerkracht deelt werkblaadjes uit waar vormen op staan, kinderen moeten uit de verschillende voorwerpen enkel de vierkanten en cirkels omcirkelen - Om de beurt verschillende kinderen naar voren laten komen om de vormen te herhalen - Vrij spel - In een woordenreeks de woorden omcirkelen waar een 'O' in voor komt - Als laatste tekeningen inkleuren waarvan het voorwerp met de letter 'O' begint. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kinderen zingen een lied met cijfers in het Amhaars - Kinderen tellen in het Engels tot 10 - Ze zingen een Engels liedje gecombineerd met de cijfers - Juf gebruikt een puzzel van cijfers en vraagt bij elk puzzelstuk in het Engels 'What number is this?' (+ in het Amhaars). Dan laat ze het puzzelstuk aan bord zetten. Kinderen moeten het cijfer dan nogmaals herhalen. - Juf roept een aantal kinderen naar voor en de andere kinderen moeten zeggen hoeveel kinderen er vooraan de klas staan. Ze zet af en toe er een kind bij en laat er een paar weg zodat de kinderen op een leuke manier leren rekenen. - Juf schrijft cijfers op het bord en vraagt dan aan de kinderen om dit te lezen, ze veegt 1 cijfer weg in een reeks van getallen en vraagt aan de kinderen welk cijfer ontbreekt. - Zingen een liedje om de meervouden te oefenen zoals 'I like apple, you like apple, we like apple' - De juf deelt staafjes uit waar de kleuters cijfers mee moeten maken. Dit is voorbereidend schrijven. - Bewegingstussendoortje: kinderen doen handen omhoog, klappen, ...
Omgang leerkracht en leerling in de klas	<ul style="list-style-type: none"> - Kinderen stimuleren d.m.v. applaus - Leerkracht verbeterd de oefeningen van de kinderen 	<ul style="list-style-type: none"> - Na seintje van de juf ruimen alle kinderen alles op. - De juf is heel kindvriendelijk ze heeft een goede intonatie en mimiek.

	<ul style="list-style-type: none"> - De juf is heel correct naar de kinderen toe, maar geeft wel weinig affectie. - Ze gaan gezamenlijk de handen wassen voor te eten. 	<ul style="list-style-type: none"> - Wanneer een kind begint te huilen geeft de juf het kind individuele aandacht en neemt het mee naar buiten om te troosten - Ze laat 2 kleuters de staafjes opruimen en laat de andere kinderen klappen. - Dan duidt ze 2 kinderen aan om de boekentassen uit te delen. - Ze gaan gezamenlijk de handen wassen voor te eten.
Positieve elementen	Ze hebben een rode draad doorheen hun lesgeven (eerst begonnen met de cirkel vorm, daarna verder gegaan met de letter 'O' en het omcirkelen van woorden die met een 'O' beginnen)	Een veilig en positief klasklimaat. De juf geeft les op een speelse en leuke manier. Ze beschikken over veel leermaterialen en doen hun job met hart en ziel.
Negatieve elementen	De zorgleerkracht verbeterde ter plaatse de werkbladen maar verklapte te snel als de kinderen een cirkel over het hoofd hadden gezien.	Ze besteden nog steeds veel aandacht aan leren schrijven, lezen en rekenen.
Klasindeling	<ul style="list-style-type: none"> - Cijferreeksen van 0 – 20 - Poster van materialen in de klas (bank, stoel,..) - Poster van groenten - Poster van materialen op de speelplaats zoals een wip, schommel - Poster met poetsmaterialen - Poster van vogels - Poster van alfabet gelinkt met voorwerpen zoals Aa, appel - Poster van dieren - 1 t.e.m. 5 (Amhaars) - Poster met ruimtelijke begrippen zoals boven, onder, midden, ... - Lettermat - Schriftjes (op elkaar gestapeld) - Rek met lunchboxen - Blackboard - Veel lichtinval in de klas - Kinderen zaten in groepjes aan - Verschillende tafeltjes 	<ul style="list-style-type: none"> - 4 tafels met verschillende kleuters. Aan elke tafel wordt er met andere materialen gespeeld vb. blokken, puzzels, ... - Poster met dieren (2 keer) - Blokkenmat - Poppenhoek - Poster met fruit - Kartonnen kasteel - Cijfers van 0 tem 26 - Poster met vormen - Poster met voertuigen - Letters en tekeningen die aan plafond hangen - Poster met letters - Tekeningen tegen de muur - Poster met lichaamsdelen - Spelletjes voor het alfabet - Auto's - Gekleurde werkbladen - Bord met takenverdelingen voor de dag

Aantal leerkrachten	3 leerkrachten (waaronder 2 zorgleerkrachten)	2 leerkrachten (waaronder 1 zorgleerkracht)
Volgorde van de dag	Ze hebben van 8.30 tot 12.00u, er is tijd voor een tussendoortje om 10.00u, dan pakken ze allemaal hun lunchdozen en mogen ze iets eten. Om 12.00u moeten ze middag eten op school. Hierna hebben ze speeltijd. Om 13.00u doen ze even een dutje. En dan hebben ze van 14.00u tot 15.00u nog vrij spel, dan mogen ze kiezen wat ze spelen.	<ul style="list-style-type: none"> - 8.00-9.00u: vrij spel - 9.00-9.35u: rekenen - 9.35-10.10u: Amhaarse les - 10.10-10.40u: tussendoortje - 10.40-10.55u: schoenen aandoen - 10.55-11.15u: buiten spelen - 11.15-11.50u: Engelse les - 12.00-14.00u: lunch tijd - 14.00-14.30u: les over de omgeving - 14.30-14.45u: final circle -> bespreking van de dag - 14.45-15.00u: tassen klaarmaken voor vertrek

	Privéschool kleuterklas 2	S.O.S kinderdorpen kleuterklas 2
Leeftijd	4-5 jaar	4-5 jaar
Aantal leerlingen	39 kinderen	32 kinderen
Leerinhoud	<ul style="list-style-type: none"> - De juf schrijft 'ZERO' op bord, kleuters spellen eerst het woord en zeggen dan in koor 'ZERO' en dit met alle cijfers - Kind wordt aangeduid en moet alle cijfers/woorden spellen en de rest van de kinderen herhaalt dit - Kinderen krijgen een oefening 'match each group to the correct word' vb. het cijfer 2 linken met het juist aantal patronen - Juf overloopt de test en schrijft op bord een gelijkaardige test. Ze laat om de beurt een kind 1 oefening maken op het bord (als verduidelijking en voorbereiding op de test) - De juf schijft 'PLANTS' op het bord, kinderen overlopen dit. Ze spellen eerst elke letter afzonderlijk om dan het woord in zijn geheel te zeggen. Dit herhalen ze aantal keren - De juf schijft 'PARTS OF A PLANT' op het bord en helpt de kinderen dit te lezen. Eerst elk woord spellen om dan uiteindelijk de zin te vertellen - De juf tekent een bloem op het bord en duidt alle delen van de plant aan, de kinderen moeten zeggen wat het is - Ook heeft ze een echte bloem bij om te ontleden. Dit doen ze eerst samen met heel de klas. Dan duidt ze een kind aan die van voor in de klas de bloem moet ontleden - De juf schrijft verschillende soorten eten en drinken op bord. Ze spellen elk woord en zeggen het dan in zijn geheel. Dan tekent ze bij elk woord het voorwerp erbij. - Kleuters krijgen een test. Alle voorwerpen die ze geleerd hebben staan getekend op het blad. Ze krijgen een groene kleurpotlood. De test is om alle voorwerpen die groen zijn in te kleuren 	<ul style="list-style-type: none"> - Juf vraagt aan kinderen welke dag het is vandaag voor op het bord te schrijven - Kinderen zijn opdracht aan het maken over de Engelse uitspraak 'oa'. Op papier staat uitgelegd hoe ze de 'oa' moeten uitspreken en schrijven - Juf schrijft Amhaarse tekens op het bord en de kinderen moeten dit overschrijven in hun schrift - Juf schrijft getallen op het bord en kinderen zeggen het getal. Kinderen zeggen alle getallen in Amhaars en dan in het Engels (getallen 40 tem 59) - Kinderen gaan om de beurt naar het bord en herhalen elk getal in Amhaars of Engels - Elk kind krijgt erna een hoop gekleurde dopjes. Ze moeten dan met alle dopjes die ze hebben de getallen schrijven die op het bord staan - Juf schrijft letters op het bord en de kleuters zeggen dit na. Hoofdletter en de uitspraak van elke letter. Bij elke uitspraak hebben ze een gebaar eraan gekoppeld - Elk kind krijgt een paar staafjes. Met deze staafjes maken ze de hoofdletters - Bewegingstussendoortje: opstaan, zitten, ronddraaien, ... - Juf verteld verhaal en kinderen luisteren actief. Juf verteld verhaal in Amhaars - Dan duidt de juf een kind aan die mag gaan rechtstaan. Het kind verteld een raadsel en de andere kinderen raden wat het is
Omgang leerkracht en leerling in de klas	<ul style="list-style-type: none"> - Leerkracht zegt dat de kinderen moeten klappen wanneer een leerling iets goed heeft gedaan 	<ul style="list-style-type: none"> - Volgens de juf mogen zo weinig mogelijk fouten hebben in hun schrift

	<ul style="list-style-type: none"> - Leerkracht laat één voor één een kind aan de beurt aan het bord - Leerkracht verbeterd de testen - Eetpauze: ze moeten eerst hun handen gaan wassen, ze krijgen allemaal een vork. Dit om met bestek te leren omgaan 	<ul style="list-style-type: none"> - 1 kind was gisteren afwezig dus moet ze vandaag de oefening van gisteren inhalen - Juf schrijft voor een paar kleuters de tekens in hun schriftje zodat het makkelijker is voor hun om deze over te schrijven - Juf verbeterd alle schriften van de kinderen - Pauze: kinderen gaan in een rij staat om hun handen te wassen. Elke dag kiest de juf 3 kinderen om de klas schoon te maken na het eten.
Opmerkingen positief	<ul style="list-style-type: none"> - Er wordt geklapt als de kinderen een oefening goed maken - Kinderen handen laten wassen voor het eten - Kinderen met vork laten eten om met bestek te leren omgaan - Leerkrachten stimuleren de kinderen 	Er wordt meer interactief gewerkt. Al spelend leren komt hier al meer aan bod. Ook verwerkt ze leerstof in liedjes.
Opmerkingen negatief	De manier van lesgeven is gelijkaardig als publieke scholen. Leerkracht schrijft iets op bord en leerlingen schrijven dit over,... Enkel de materialen zijn optimaler.	De indeling van de tafels is niet praktisch. Sommige kinderen zitten met hun rug naar het bord en moeten zich steeds omdraaien om een teken te lezen en over te schrijven. Ze hebben de mogelijkheden om met speels materiaal les te geven maar gebruiken toch nog regelmatig het 'blackbord'.
Klasindeling	<ul style="list-style-type: none"> - Poster met groenten - Poster met vormen - Rijmende woorden zoals 'scan – spen' - Poster met insecten - Poster met dieren - Poster met tientallen 10, 20, 30, ... - Poster met fruit - Vanachter in de klas liggen alle boekentassen op elkaar - Rek met lunchboxen - Geen speelgoed - Werken niet in hoeken - 2 rijen met 5 à 6 banken. 3 kleuters per bank met hun hoofd naar het bord gericht. - Er liggen 6 verschillende hopen met schriften van de kleuters vb. wiskunde, uitspraak (fonetiek), Amhaars, wetenschappen, knutselen en invulverhaaltjes) 	<ul style="list-style-type: none"> - Kleuters zijn verdeeld in groepjes van 5 à 6 aan een tafel - Leerkracht heeft van elk kind een map met knutselwerkjes - Poster met dagen van de week - Poster met maanden van het jaar - Poster met dieren (2x) - Poster met lichaamsdelen - Amhaarse tekens - Cijfers voluit geschreven, en cijfers gelinkt met patronen - Klok - Poppenhoekje/rollenspelhoek - Mat met blokken
Aantal leerkrachten	3 leerkrachten	1 leerkracht
Volgorde van de dag	Ze hebben van 8.30 tot 12.00u, er is tijd voor een tussendoortje om 10.00u, dan pakken ze allemaal hun lunchdozen en mogen ze iets	<ul style="list-style-type: none"> - 8.00-9.00u: vrij spel - 9.00-9.35u: rekenen - 9.35-10.10u: Amhaarse les

	eten. Om 12.00u moeten ze middag eten op school. Hierna hebben ze 40 minuten speeltijd. Om 13.00u doen ze even een dutje. En dan hebben ze van 14.00u tot 15.00u nog vrij spel, dan mogen ze kiezen wat ze spelen.	<ul style="list-style-type: none"> - 10.10-10.40u: tussendoortje - 10.40-10.55u: schoenen aandoen - 10.55-11.15u: buiten spelen - 11.15-11.50u: Engelse les - 12.00-2.00u: lunch tijd - 2.00-2.30u: les over de omgeving - 2.30-2.45u: final circle -> bespreking van de dag - 2.45-3.00u: tassen klaarmaken voor vertrek
--	--	--

	Privéschool kleuterklas 3	S.O.S kinderdorpen kleuterklas 3
Leeftijd	5-6 jaar	5-6 jaar
Aantal leerlingen	42 kinderen	30 kinderen
Leerinhoud	<p>Amhaarse les:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Juf schrijven 7 letters op bord en kinderen lezen dit na - Werkbladen uitdelen; gebaseerd op de letters die ze hebben geleerd die morgen <p>Engelse les:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Juf deelt werkbladen uit. Er staat een tekst met woorden uit gehaald. Ze hebben dan verschillende woorden onderaan het blad staan waar ze uit kunnen kiezen <p>Examen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Luister- en schrijf examen - Oefening 1: de juf zei zinnen tegen de kinderen. Ze moesten deze zinnen opschrijven op hun examenformulier - Oefening 2: kind krijgt een letter en moet hier een woord van maken. - Oefening 3: kind krijgt een woord en moet hier een zin van maken. 	<ul style="list-style-type: none"> - Er staat een woord met de letters door elkaar op het bord. Ze moeten dan in hun schriftje het juiste woord schrijven -> dan maken ze de oefening klassikaal - Dan zingen ze samen Engelse liedjes (over geluiden, eten en meervouden). - Juf schrijft de tekens groter dan, kleiner dan en gelijk aan op het bord. - Dan schrijft ze 2 getallen op het bord en de kinderen moeten de tekens gebruiken om de oefening te maken. Ze schrijven de oefening over in hun schriftje. - Dan heeft ze de letters O tem T op het bord geschreven. Zowel de drukletters als de kleine letters samen met de Amhaarse vertaling. Dan leren ze de letters uitspreken -> leerkracht zegt dat ze dit thuis moeten oefenen
Omgang leerkracht en leerling in de klas	<ul style="list-style-type: none"> - Juf verbetert de oefeningen van de kinderen en haalt deze op - De juf geeft zakdoeken aan de kinderen die een loopneus hebben. - Namiddag slapen de kinderen 40min 	<ul style="list-style-type: none"> - De juf loopt rond in de klas en kijkt alle schriftjes na. Kinderen roepen als ze klaar zijn 'Miss I'm finished!' - Juf vraagt regelmatig of de kinderen naar de toilet moeten

	<ul style="list-style-type: none"> - Als ze een fout zeiden verbeterde de juf het door het juiste woord te zeggen, ze liet de kinderen niet verder nadenken - Juf telt tot 3 en de kinderen moeten dan in een rij gaan staan om naar het toilet te gaan. Eerst mogen de jongens en dan de meisjes (+ handen wassen) - Tijdens eetpauze mogen ze per 3 een lunchbox gaan halen. Als iedereen zijn lunchbox had dan stond er 1 kind op om een gebed te zeggen. Daarna mochten ze beginnen met eten. Na het eten wassen ze hun handen. - De kinderen werden altijd verdeeld in 2 groepen. Als 1 groep de test is aan het afleggen dan mag de andere groep buitenspelen en andersom. 	<ul style="list-style-type: none"> - Juf doet de oefening klassikaal. De kinderen moeten hun hand opsteken en rechtstaan en het juiste antwoord op het bord schrijven. Als de oefening juist is klappen de kinderen. - Leerkracht zegt vaak tegen kinderen 'sit properly' en dan moeten de kinderen gaan zitten en hun armen kruisen. - Eetpauze: ze gaan alles opruimen en stoelen onder tafel zetten. Ze gaan gezamenlijk hun handen wassen. En dan mogen ze hun ontbijt eten. - Juf duidt 2 kinderen aan om de klas op te ruimen. Ze veranderen dan van schoenen en gaan buiten spelen.
Positieve elementen	<ul style="list-style-type: none"> - Na 15 dagen doen ze altijd een kleine test over de leerstof die ze hebben gezien. Na het eerste kwartaal krijgen ze een generale test -> positief of negatief? - De leerkrachten spreken veel Engels in de klassen. Ze hebben veel discipline, steken altijd hun vinger in de lucht als ze aan het woord willen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Leerkracht vraagt vaak of de leerlingen naar het toilet moeten - Kinderen krijgen eetpauze - Juf geeft kinderen in de klas specifieke taakjes - Leerkracht is lief tegen de kinderen
Negatieve elementen	<ul style="list-style-type: none"> - Als ze een fout zeiden verbeterde de juf het door het juiste woord te zeggen, ze liet de kinderen niet verder nadenken (leerkracht had weinig geduld) - De leerkracht sprak woorden verkeerd uit waardoor sommige kleuters dit verkeerd opschreven. Vb: de leerkracht zei 'Bruch' verkeerd, hierdoor schreven sommige kinderen 'Broosh'. - Veel gefocust op geschreven taal 	<ul style="list-style-type: none"> - Sommige oefeningen zijn nog te moeilijk voor de kinderen - Veel gefocust op geschreven taal

Klasindeling	<ul style="list-style-type: none"> - Ze hebben allemaal een mooi uniform aan - Alle kinderen amhaars enkel 3 kinderen spreken Afaan Oromoo. - Ze hebben ook verschillende hopen met schriftjes. - Poster met dagen van de week - Poster met Amhaarse werkwoorden - Poster met 4 seizoenen - Poster van de delen van een plant - Poster materialen van de speeltuin - Poster van poestmaterialen - Poster van vogels - Poster van ruimtelijke begrippen - Poster van levende en niet levende voorwerpen. - Poster van lidwoorden in het Engels - Poster over de enkelvoud en meervoud in Engels - 3 rijen, met 2 kleuters aan 1 tafel met hun hoofd naar het bord gericht 	<ul style="list-style-type: none"> - Letters in Amhaars en Engels - Cijfers van 0 tem 100 - Tekens +, -, ... - Tekeningen met voorwerpen - Dagen van de week (Engels en Amhaars) - Poster met fruitsoorten - Poster met dieren - Lichaamsdelen - Maanden van het jaar - Alfabet gelinkt met voorwerpen, dieren (door elkaar) - Kleuren - Cijfers (Engels en Amhaars) - Vormen - Klinkers - Knutselwerk - Spelletjes in kasten - Schriften en werkbladen - Vak voor 'homework' en voor 'classwork'
Aantal leerkrachten	1 leerkracht + directrice die examen afnam	1 leerkracht
Volgorde van de dag	Ze hebben van 8.30 tot 12.00u, er is tijd voor een tussendoortje om 10.00u, dan pakken ze allemaal hun lunchdozen en mogen ze iets eten. Om 12.00u moeten ze middag eten op school. Hierna hebben ze speeltijd. Om 13.00u doen ze even een dutje. En dan hebben ze van 14.00u tot 15.00u nog vrij spel, dan mogen ze kiezen wat ze spelen.	<ul style="list-style-type: none"> - 8.00-9.00u: vrij spel - 9.00-9.35u: rekenen - 9.35-10.10u: Amhaarse les - 10.10-10.40u: tussendoortje - 10.40-10.55u: schoenen aandoen - 10.55-11.15u: buiten spelen - 11.15-11.50u: Engelse les - 12.00-14.00u: lunch tijd - 14.00-14.30u: les over de omgeving - 14.30-14.45u: final circle -> bespreking van de dag - 14.45-3.00u: tassen klaarmaken voor vertrek

Uit deze observaties zijn bepaalde bevindingen gekomen. Hieruit kunnen we concluderen dat er veel gelijkenissen zijn, maar ook veel verschillen in de drie onderwijssystemen. Eén van de grootste overeenkomsten is de inhoud van de lessen. Voornamelijk draait het om het alfabet en om woorden. Elk kind moet aan het einde van de kleuterklas kunnen lezen, schrijven en liefst ook rekenen. Een verschil in de drie onderwijssystemen is de manier van lesgeven. Ook de hoeveelheid en de kwaliteit van materialen verschilt enorm. Bij de publieke school zitten de kinderen meestal achter hun bank met hun front gericht naar het bord. Er is weinig interactie met de kinderen zelf, ze moeten vooral luisteren, overschrijven en herhalen wat de leerkracht zegt. Er zit geen speels en interactief element in. Ook hebben de leerkrachten een tekort aan materialen, ze beschikken aan minder middelen dan de privéschool en S.O.S. kinderdorpen.

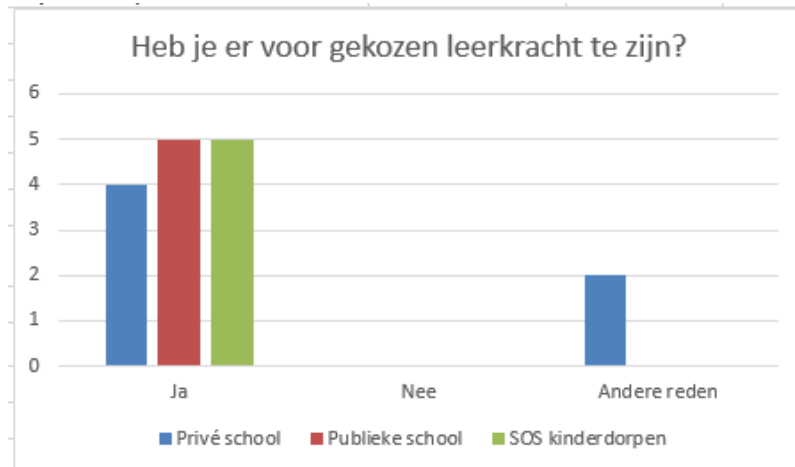
In deze onderwijssystemen is het onderwijs daarom ook anders. Zij hebben veel materiaal en ook een mooie infrastructuur, dit komt omdat ze het financieel veel beter hebben. Ook de manier van lesgeven is hier anders, de leerkrachten zijn hoger opgeleid en beschikken over een bredere kennis. Hier wordt wel meer rekening gehouden met de ontwikkeling van het kind. Zij hebben bijvoorbeeld ruimte voor creativiteit, zoals knutselen. Ook hebben de kinderen hier volledige dagen les, in tegenstelling tot de publieke scholen, waar er enkel voormiddag les wordt gegeven. Een ander groot verschil is dat de klassen zijn ingedeeld per leeftijd. Er wordt gebruik gemaakt van een 1e, 2e en 3e kleuterklas zoals in België. Terwijl de kleuters in de publieke scholen samen in één klas zitten, van de leeftijd van drie t.e.m. 7 jaar. Ook zijn de klassen in de publieke scholen vaak veel te groot, waardoor het onmogelijk wordt om individuele begeleiding aan te bieden. Dit is wel in meerdere mate mogelijk bij de privéschool en bij S.O.S. kinderdorpen. Hier wordt er ook bijles gegeven aan kleuters niet kunnen volgen is de klas.

5.4 Resultaten vragenlijsten

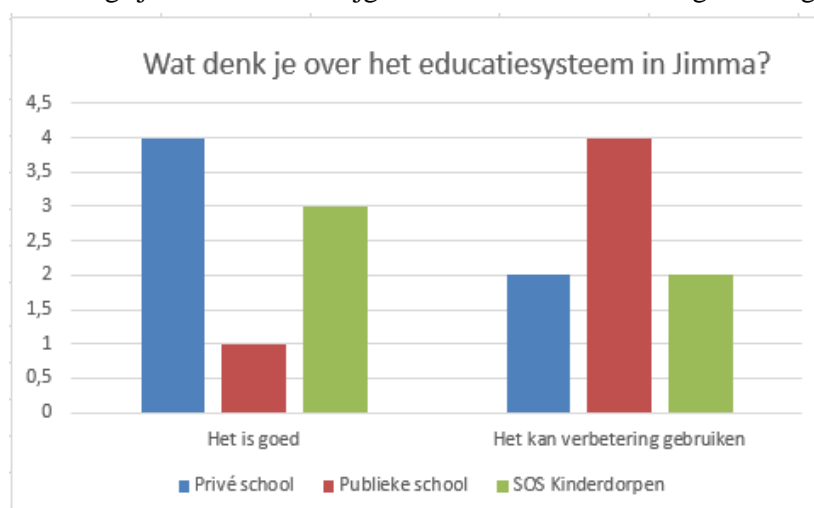
In het kader van ons onderzoek werden er vragenlijsten afgenomen in de verschillende publieke scholen (Mandara, Setto, Ginjo en Hibret), in de privéschool en in S.O.S. kinderdorpen. In totaal zijn er zestien respondenten, zes in de privéscholen, vijf bij SOS kinderdorpen en vijf in de publieke scholen (zie bijlage 2). Deze vragenlijsten zijn afgenomen met als doel een beter beeld te krijgen over het onderwijs hier. Naast onze observaties in de klassen, is het ook belangrijk om hun visie te bevragen. Dit is nodig om later in te spelen op de noden en wensen, die dan in de richtlijnen verwerkt kunnen worden. Ook zijn deze resultaten voorgesteld aan alle leerkrachten van wie de vragenlijsten werden afgenomen. Dit had als doel om iedereen zijn blik te verbreden en om iedereen zijn kennis en meningen uit te wisselen.

Deze vragenlijst is opgesteld a.d.h.v. een aantal thema's. Er werd begonnen met bevraging over de motivatie van de leerkracht. Daarna werd er nagegaan hoe de leerkrachten staan ten opzichte van hun onderwijssysteem. Ook was het belangrijk de leerkrachten te bevragen over hun kennis t.a.v. het leerproces van kinderen. Daarnaast werden er vragen gesteld rond het curriculum, omdat dit belangrijk is voor het opstellen van de richtlijnen. Vervolgens werd er bevroegd wat de samenstelling was van de klas. Tenslotte werd er nagegaan of er eventuele bijscholingen plaatsvinden en of ze open staan voor nieuwe kennis, eventueel via het delen van ideeën en gedachten met ons.

Deze vraag werd gesteld om de motivatie en sociale wenselijkheid van de leerkracht te achterhalen.

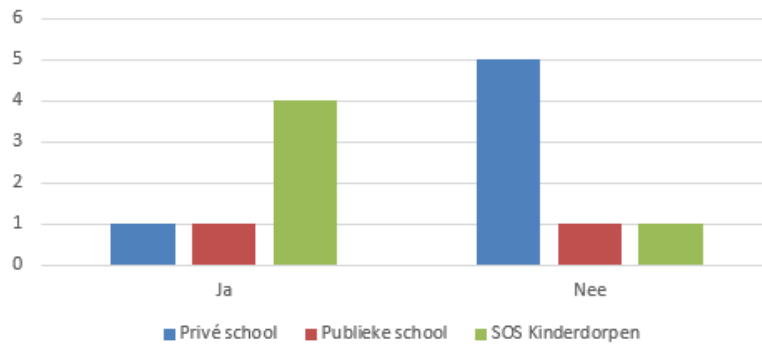

Deze vragen werden gesteld om de houding van de leerkrachten t.o.v. het onderwijs te kunnen kaderen, dit is belangrijk om beeld te krijgen van hun verschillende gedachtegangen:

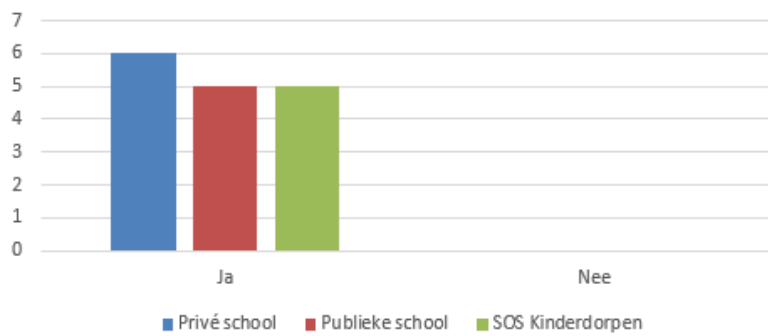

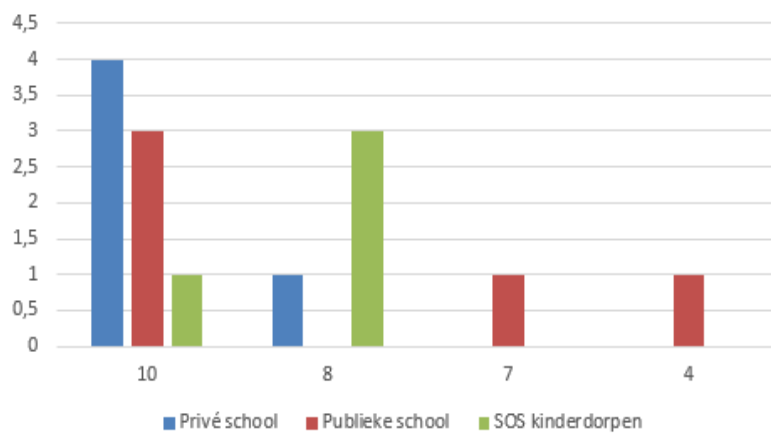
Zou je graag dingen willen veranderen in het educatie systeem?

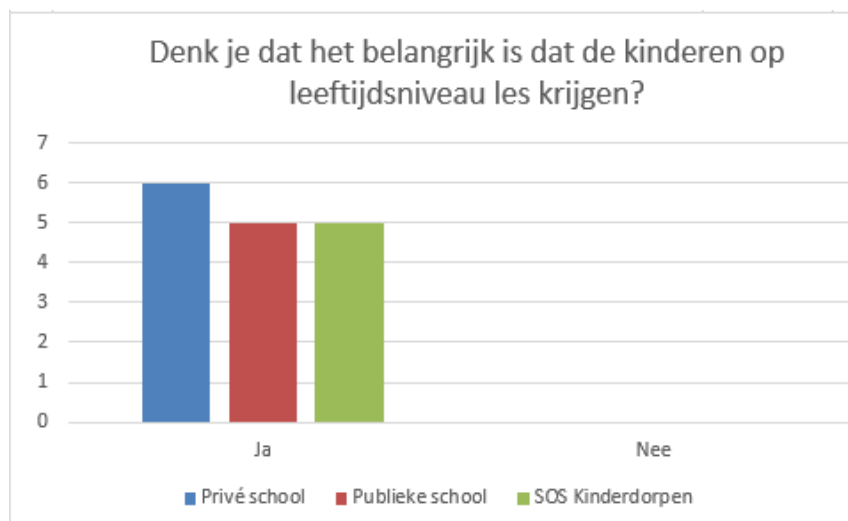
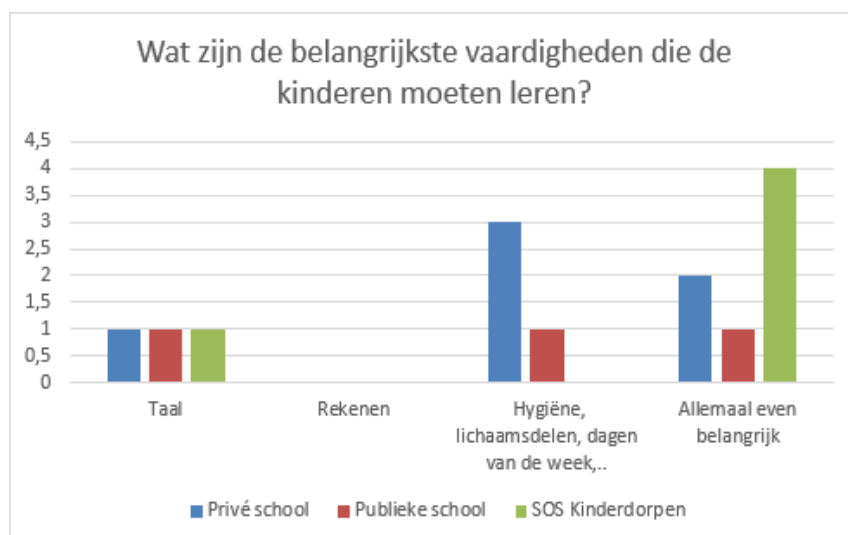
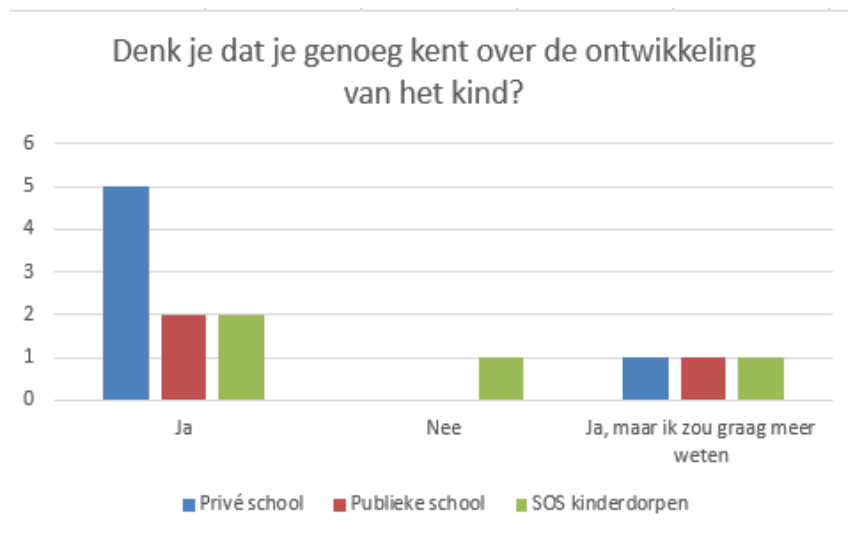
Als iemand een volledig nieuwe wetenschappelijk manier van lesgeven zou uitvinden, zou je die gebruiken?

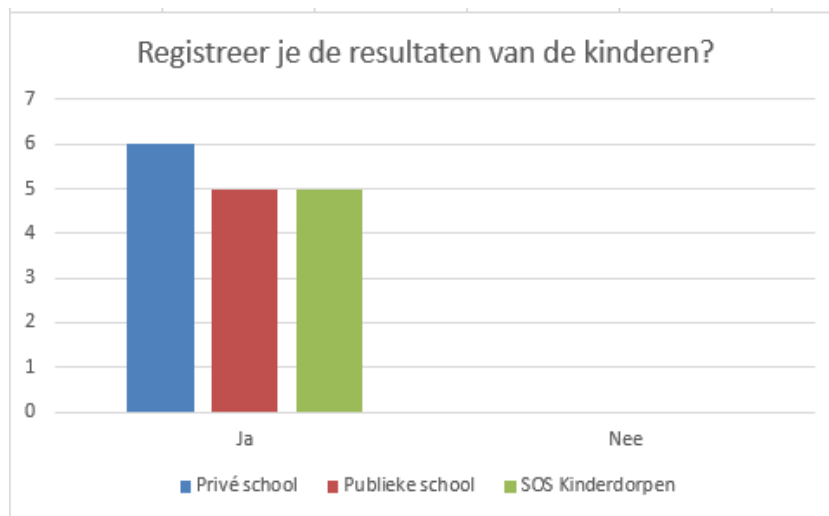
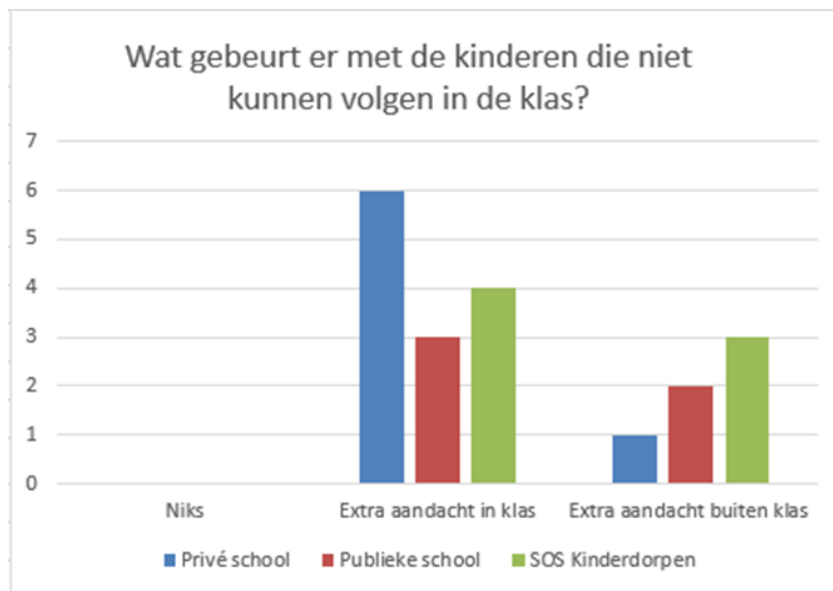

Geef een cijfer van 1 tot 10 voor het onderwijs

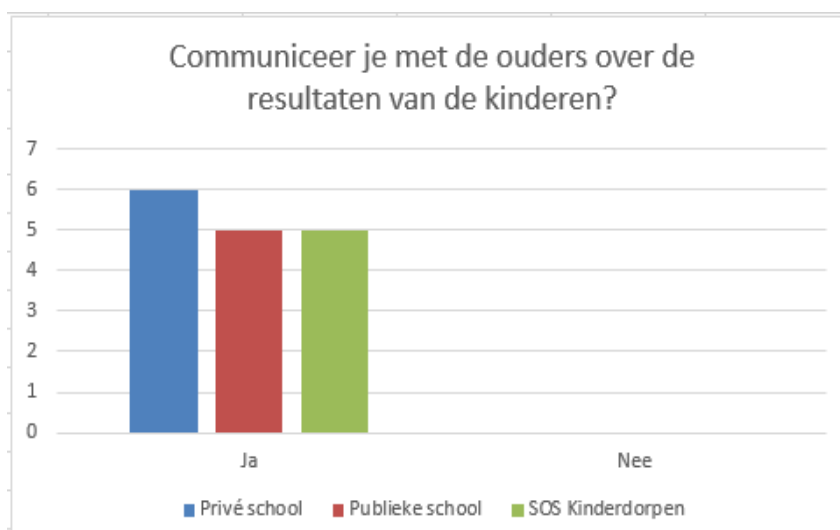

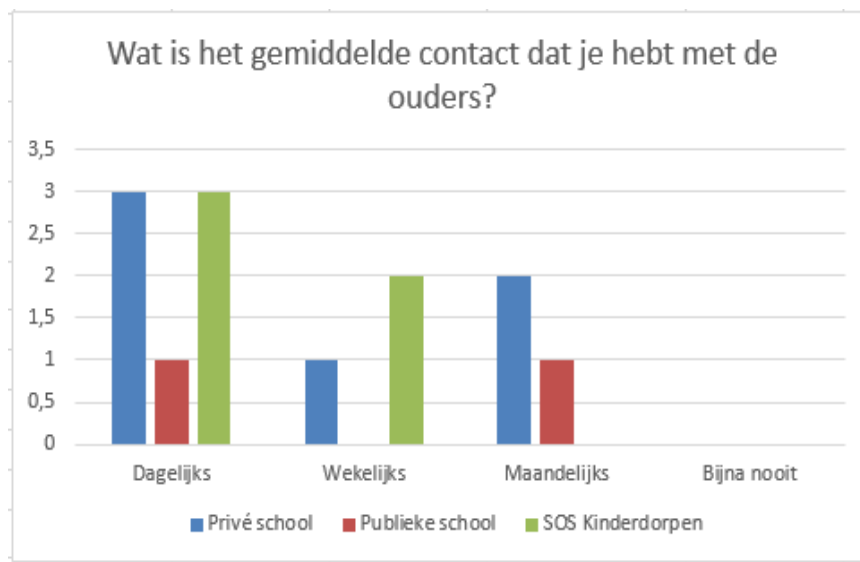
Deze vragen werden gesteld om na te gaan hoe uitgebreid hun kennis is over het leerproces en in hoeverre zij deze toepassen. Een ander element die hierin werd bevraagd is differentiatie, omdat dit belangrijk is in de manier van lesgeven.

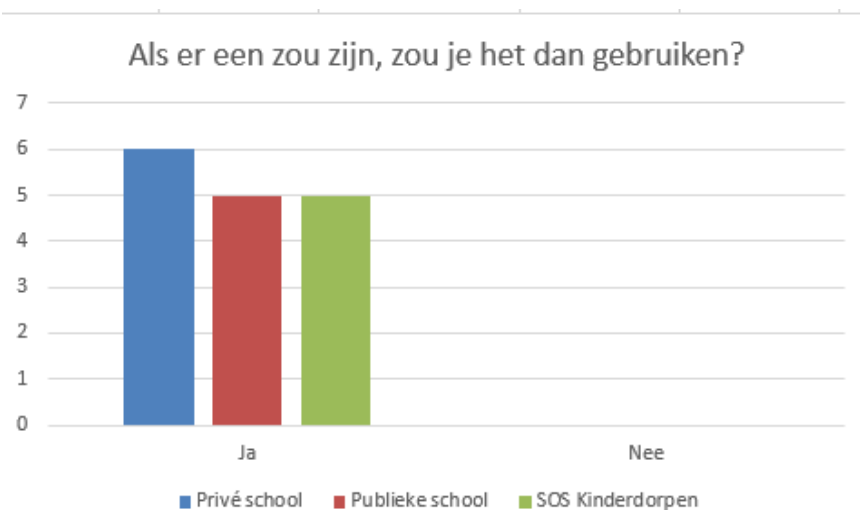
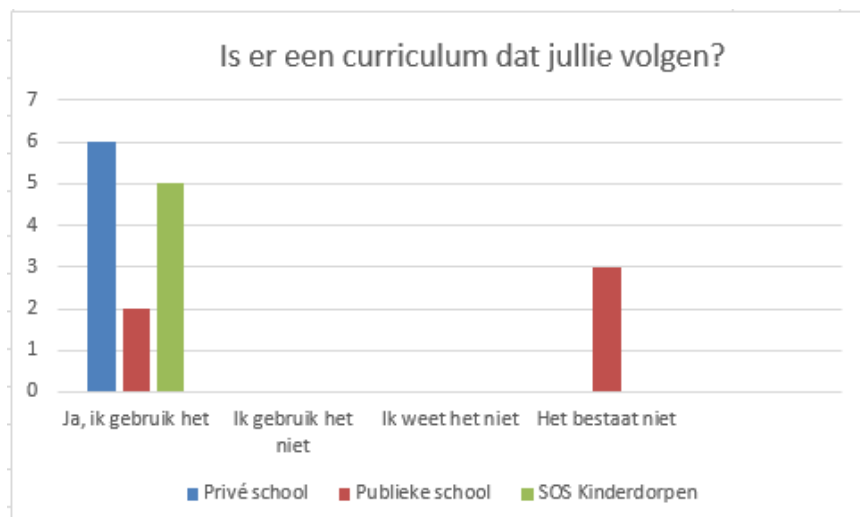

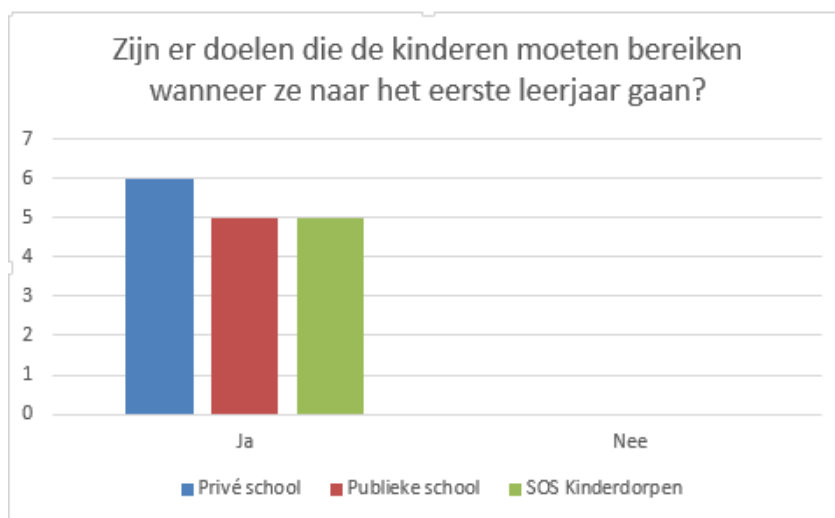
Ouders hebben een belangrijke rol in het leerproces van hun kind. Deze vragen werden gesteld om na te gaan in hoeverre de school de ouders betreft in het onderwijs van hun kind.

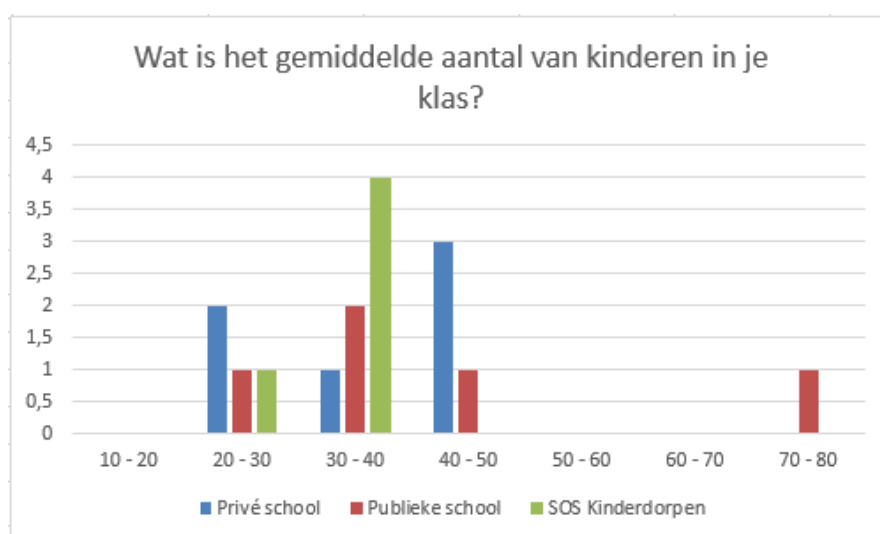

Dit zijn belangrijke vragen voor het onderzoek, dit omdat er richtlijnen opgesteld zullen worden. Daarom is het efficiënt om hier meer informatie over te verzamelen.

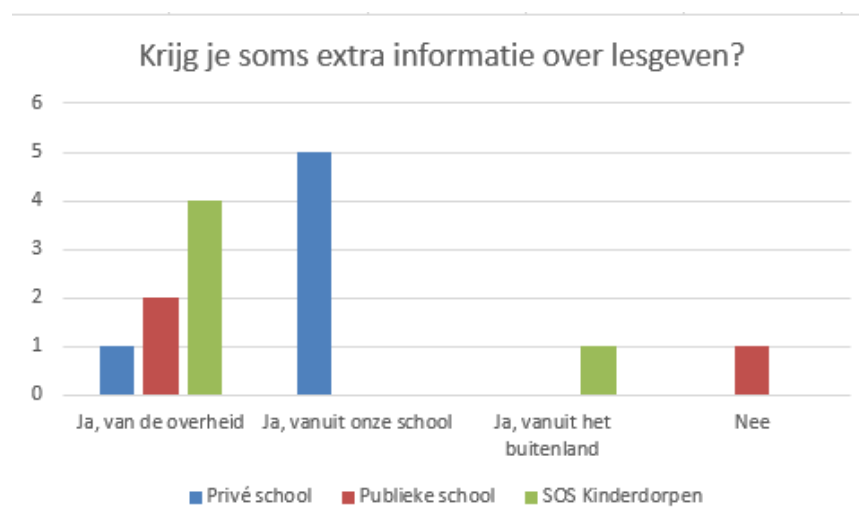

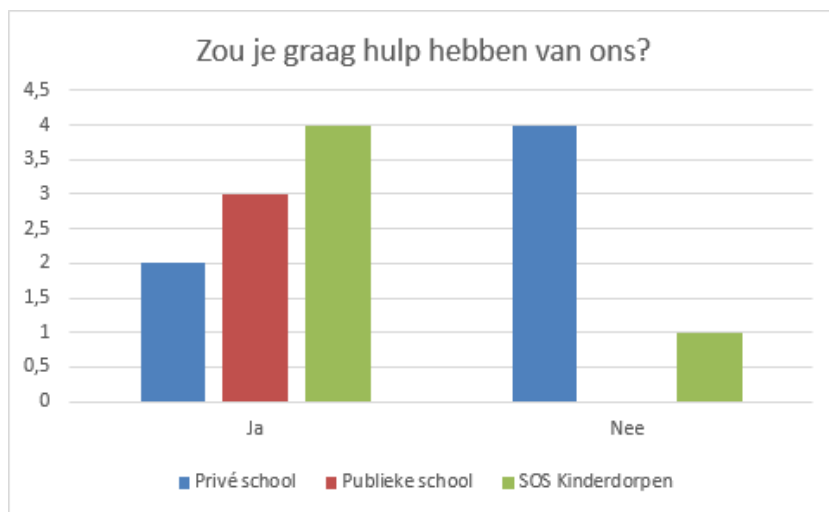

Er werd gevraagd aan de leerkrachten hoe de samenstelling van hun klas eruit zag. Het is belangrijk te weten hoeveel leerlingen er gemiddeld in de klas zitten. Zo kan er worden ingeschat welke activiteiten eventueel mogelijk zijn en welke niet.

Tot slot werd er bevroegd of er al dan niet bijscholingen plaatsvinden waar zij aan kunnen deelnemen. Het doel was om te achterhalen of de leerkrachten openstaan voor nieuwe kennis, ook t.a.v. ons, de stagiaires.

Bij een heel aantal vragen hebben leerkrachten een ander antwoord gegeven dan er verwacht werd. Bepaalde vragen zijn zo opgesteld dat het antwoord op voorhand al geweten was, met als doel de eerlijkheid van de leerkrachten te testen. Er is een vermoeden dat de leerkrachten over bepaalde onderwerpen niet eerlijk durven zijn, omdat zij angstig zijn voor de overheid. Ze durven geen negatieve commentaren te noteren over het onderwijssysteem. Ook durven ze niet toe te geven dat zij er niet zelf voor hebben gekozen om leerkracht te zijn. De overheid legt hen veel dingen op, waar zij het misschien niet altijd mee eens zijn. Daarom staan leerkrachten vaak wel open voor verandering, maar durven ze deze niet gemakkelijk over te nemen.

Uit deze resultaten kan er geconcludeerd worden dat er een verschil is in antwoord tussen de verschillende onderwijssystemen. Als er gekeken wordt naar welk punt de leerkrachten uit de publieke scholen het onderwijssysteem geven valt het op dat deze punten nogal verspreid liggen. Sommige leerkrachten scoren het onderwijssysteem heel goed, terwijl andere het dan weer slecht scoren. Wanneer je kijkt naar S.O.S. kinderdorpen en naar de privéschool zijn deze resultaten eerder stabiel, ze scoren zichzelf redelijk goed. Wat hierbij wel opvalt is dat de privéschool zich heel hoog scoort. Het was ons ook opgevallen dat de privéschool ook wel veel prestige heeft en hier dus ook aan wilt blijven voldoen. Het gaat bij hun vaak over het resultaat en niet over het proces.

Wanneer er gekeken wordt naar het feit of er soms extra lessen worden gegeven aan de leerkrachten valt het ook op dat de publieke scholen dit het minst verkrijgen. Terwijl dit bij S.O.S. kinderdorpen en bij de privéschool veel vaker het geval is. Zij krijgen soms bijscholingen en dit is ook te merken aan de manier waarop zij lesgeven, zij hebben hierdoor veel meer kennis dan de leerkrachten uit de publieke scholen.

Als er dan wordt gevraagd of ze eventueel verandering zouden willen in het onderwijs en daarbij hulp zouden willen krijgen van ons, blijkt dat de privéschool daar niet zo veel nood aan heeft, zij vinden het goed zoals het nu is. De publieke scholen en S.O.S. kinderdorpen daarentegen staan hier wel voor open.

Als er wordt ingezoomd op het aantal kinderen er in de klas zitten, is dit bij de publieke scholen erg hoog, dit kan soms zelfs zitten tussen de 70 à 80 kinderen. Terwijl dit bij S.O.S. kinderdorpen en de privéschool maximum tot 40 kinderen gaat. Dit heeft ook een invloed natuurlijk op de manier van lesgeven. Met zo veel kinderen in de klas, is er weinig ruimte voor individuele aandacht en begeleiding.

Wanneer de leerkrachten bevroegd werden over het gemiddelde contact met de ouders, bleek dat ze bij S.O.S. kinderdorpen en bij de privéschool hier veel belang aan hechten. Zij doen dit voornamelijk dagelijks, wekelijks of maandelijks. Het ligt er precies aan wat ze moeten melden. Terwijl dit bij de publieke scholen niet vaak voorkomt. Sommigen hebben geantwoord dat ze dit dagelijks doen, maar dit werd in twijfel getrokken, omdat in al die tijd dat er stage werd gelopen, geen enkele keer contact tussen de ouders en de leerkracht gezien werd.

Bij de vraag over het curriculum zeggen sommigen van de publieke scholen dat het niet bestaat. Het bleek ook uit observaties en uit vragen die werden gesteld aan lokale mensen daar, dat de leerkrachten van de publieke scholen weinig toegang hebben tot het curriculum. Zij hebben dus weinig houvast in het lesgeven. Terwijl dit bij S.O.S. kinderdorpen en de privéschool anders is, zij volgen deze wel op, waardoor hun lessen meer structuur en ondersteuning hebben.

Zoals er al verwacht was bij de aanvang van de vragenlijsten, is er dus een duidelijk verschil binnen de verschillende onderwijssystemen. Dit heeft ervoor gezorgd dat er een beter beeld werd gevormd hierover. Ook was het nuttig, om de motieven te achterhalen van bepaalde verschillen. De motivatie is er vaak wel bij de publieke scholen, enkel zijn de middelen niet altijd aanwezig. De leerkrachten vinden het ook belangrijk dat kinderen per leeftijd zitten en willen ook graag op een betere manier kunnen lesgeven, maar dit is voor hen moeilijk. Ook het feit dat ze zo veel kinderen in hun klassen hebben, maakt het er niet makkelijker op. Het is nu aan ons, om met dit alles rekening te houden en goede richtlijnen op te stellen voor de publieke scholen, om hen tot een hoger niveau te kunnen tillen. Door het samenvoegen van onze kennis en ervaringen en die van hun, kan er een betere manier van lesgeven worden bekomen.

5.5 Bevraging van ouders in verschillende onderwijssystemen

Het detecteren van de noden en daaruit werken is de start van dit onderzoek. Observeren als vooronderzoek vanuit iedere discipline was noodzakelijk om een goede probleemstelling te kunnen formuleren. Observeren vanuit iedere discipline was noodzakelijk om een goede probleemstelling te kunnen formuleren. Als maatschappelijker werker is het belangrijk om ook de context rond een problematiek in kaart te brengen. Wat zijn de problemen en worden deze verholpen of gestimuleerd door de context waarin de kinderen leven. Om de visie van maatschappelijk werk in het onderzoek te integreren zijn er zes huisbezoeken gebeurd bij ouders van kinderen die naar de publieke scholen gaan. Vanuit deze noden zijn er richtlijnen opgesteld. Om een breder beeld te kunnen schetsen voor deze richtlijnen zijn er als bijkomende informatie ook interviews en vragenlijsten afgenomen bij zes ouders met kleuters die naar een privéschool gaan en bij één moeders uit SOS kinderdorpen. Hierbij is ook nog een sociaal werker bevestigd.

5.5.1 Interview sociaal werker en pleegmoeder S.O.S. kinderdorpen

Kinderen die er helemaal alleen voor staan, vinden een nieuwe thuis in een S.O.S. kinderdorp. Een kinderdorp bestaat meestal uit een tiental huizen. In elk huis woont een S.O.S. familie, met vijf tot tien kinderen die opgroeien onder de hoede van een S.O.S. pleegmoeder. Zij zorgt als een echte moeder voor 'haar' kinderen. Ze runt het huishouden, waakt over de gezondheid, luistert, knuffelt en corrigeert waar nodig. De kinderen gaan dan ook naar school in het S.O.S. kinderdorp.

Er heeft een interview plaatsgevonden waarbij een sociaal werker en een pleegmoeder aanwezig waren. Beide zijn in dit interview bevestigd. De sociaal werker die bevestigd werd over de werking en de taken als sociaal werker in de organisatie S.O.S. kinderdorpen werkt er één jaar. Vooraleer ze werd aangenomen moest ze voldoen aan een aantal voorwaarden Er werd hiervoor een interview afgenomen, er was een groepsdiscussie en een examen waarop ze moest slagen.

Deze sociaal werker heeft twee taken te vervullen in S.O.S. kinderdorpen nl. het zorgen voor de familie en het individueel zorgen voor de kinderen. Het zorgen voor de kinderen is 80% van haar verantwoordelijkheid. Dit houdt in dat ze voor kinderen die niet in S.O.S. kinderdorpen wonen moet zorgen. Dit is bedoeld voor kinderen die op straat leven en naar de publieke scholen gaan.

Haar takenpakket houdt in :

- rekruteren van kinderen,
- pleegmoeder matchen met de kinderen,
- selecteren van families voor kinderen,
- ouders financieel ondersteunen om hun kinderen te kunnen voeden,
- het medisch aspect in kaart brengen van het kind,
- training aan ouders geven om hen alles te leren (huishouden, omgang met kinderen),
- preventief en behandelend werken,
- met de scholen gaan praten als dat noodzakelijk is,
- huisbezoeken doen,
- de resultaten van de kinderen opvolgen zodat ze kunnen ingrijpen als het nodig is.

De sociaal werker die is bevestigd, is zelf naar een publieke school gegaan en ze is er van overtuigd dat er geen veralgemening gemaakt kan worden over het feit dat je beter presteert in het leven als je naar een private school bent gegaan of een publieke school.

Omdat onderwijs belangrijk is in de organisatie S.O.S. kinderdorpen wordt er niet alleen aandacht besteedt aan de kinderen maar ook aan de moeders die de kinderen opvoeden. De moeders krijgen ook vaak extra lessen of opleidingen die er voor zorgen dat zij de allerbeste zorgen kunnen geven voor de kinderen die zij verzorgen. In het volgende stuk volgt het interview met de pleegmoeder.

Om als moeder aangenomen te worden zijn er ook een aantal vereisten:

- ze mag geen man hebben,
- ze worden geïnterviewd,
- ze moeten zelf geschoold, zo kunnen ze de kinderen aansporen om naar school te gaan,
- ze krijgen trainingen om hun kinderen te stimuleren, hun te kunnen verzorgen en een training social work om hun kinderen te kunnen antwoorden en bij te staan als ze op een leeftijd komen waar er vele vragen gesteld worden. Vb.; ben je mijn biologische moeder ?

De taak van een pleegmoeder :

- ze leidt de familie,
- inkopen doen,
- houdt van ieder kind een verbeterplan bij,
- ze stelt samen met haar kinderen regels op en straft de kinderen als ze regels verbreken,
- moet per kind per week qualitytime hebben,
- focust zich op de schoolresultaten van de kinderen,
- focust zich op het probleem achter fout gedrag,
- zorgen dat de kinderen hun biologische familiebanden behouden,
- zich verdiepen in elk geloof dat ieder kind heeft,
- liefde en genegenheid geven.

Als het kind veertien jaar is vertrekt het vanuit S.O.S. kinderdorpen naar een 'use home'. Dit is een huis waar drie weeskinderen die veertien jaar of ouder zijn hun eigen leven gaan opbouwen. Op hun 14^e worden de kinderen geacht zelfstandig te kunnen leven. Hun pleegmoeder gedraagt zich zoals hun biologische moeder zou doen, bijvoorbeeld ze gaat haar kinderen nog regelmatig bezoeken, met problemen kunnen haar kinderen nog steeds bij haar terecht en op hun trouwdag zal de moeder er natuurlijk ook bij zijn.

De pleegmoeder die bevestigd is, heeft tien weeskinderen waarvoor ze zorgt en twee biologische kinderen. Ze heeft ervoor gekozen om haar biologische kinderen te laten opvoeden door haar moeder omdat haar moeder dat nog kan en de weeskinderen niemand hebben. Eén keer in de week heeft de pleegmoeder vrij en dan zijn er tantes die de taak van de moeder een dag overnemen. Op deze vrije dag gaat ze haar eigen kinderen bezoeken. Haar biologische kinderen zijn altijd welkom bij S.O.S. kinderdorpen en hebben ook een goede band met de weeskinderen die hun moeder opvoedt.

De pleegmoeders mogen op elk moment stoppen met deze job, want zodra het niet meer met de volle 100 procent goesting gebeurd is dit nadelig voor de kinderen.

De vier principes die S.O.S. kinderdorpen hanteert:

- 1) Creëer een moeder
- 2) Creëer broers en zussen
- 3) Creëer een thuis
- 4) Creëer een dorp

Deze moeder heeft tien weeskinderen en twee biologische kinderen. Haar biologische kinderen worden opgevoed door haar moeder. Eén keer per week gaat ze haar biologische kinderen bezoeken. Ze heeft voor deze job gekozen omdat ze door dit inkomen haar eigen kinderen kan verzorgen en omdat haar kinderen opgevoed worden door haar moeder. Terwijl er veel kinderen zijn die niemand hebben. Door haar job bij S.O.S. kinderdorpen heeft ze veel voordelen. De organisatie biedt onderwijs en verzorging aan voor haar biologische kinderen.

Ze leidt de familie en zorgt voor verbetering. Er zijn regels in het huis waar de kinderen zich aan moeten houden, doen ze dat niet krijgen ze een straf. De straffen zijn opgesteld in samenspraak met de kinderen. Als pleegmoeder heeft ze geleerd dat ze verder moet kijken dan het foute gedrag. Als moeder zoekt ze de reden van het probleem achter het foute gedrag. Dit komt doordat haar kinderen weeskinderen zijn en op een bepaalde leeftijd vragen beginnen te stellen. Om op deze vragen te kunnen antwoorden wordt er van de pleegmoeder verwacht dat ze iedere week elk kind een ‘quality’ momentje bezorgd. Zodat de kinderen alle vragen kunnen stellen die ze willen in een minder grote groep.

Ook wordt er van deze moeder verwacht haar kind te stimuleren en te steunen op het gebied van school. De moeders die werken bij S.O.S. kinderdorpen hebben allemaal een opleiding gevolgd. Ze weten hoe ze hun kinderen moeten stimuleren en hoe ze hen moet helpen met huiswerk. Ieder kind heeft op zijn kast een plan hangen met welk cijfer ze behaald hebben en welk cijfer ze tegen het volgende rapport willen behalen. Op ieder rapport staat ook een rangschikking op welke plaats het kind in de klas staat. De druk ligt zeer hoog om goede cijfers te halen. Het onderwijssysteem dat gehanteerd wordt bij S.O.S. kinderdorpen sluit dicht aan bij dat van de privé scholen. Bijvoorbeeld: de kinderen gaan van ’s morgens tot ’s avonds naar school, ze dragen een uniform, er is veel discipline en structuur in de klas.

5.5.2 Gestructureerde vragenlijst bij ouders van kinderen uit publieke scholen

Als maatschappelijk werker is het belangrijk om steeds verder te kijken dan alleen maar naar het probleem. Het vinden van het probleem achter het probleem gebeurt door de context te bekijken.

De gekozen dataverzameling is gebaseerd op eerder uitgevoerde gestructureerde observaties die plaatsvonden in de maand februari. Aan de hand van deze observaties werd er een gestructureerde vragenlijst opgesteld. Deze vragenlijst is gegroeid uit de analyse van de observaties, de opvoedingstest uit 'De Standaard' (DeStandaard, 2016) en het boek vitamines voor de groei (Vansteenkiste, 2015). Deze vragenlijsten werden afgenomen bij zes ouders met kinderen uit publieke scholen en bij zes ouders met kinderen uit privéscholen. Aan de hand van dit kwalitatief verkennend onderzoek wordt er nagegaan welke rol de ouders spelen in het schoolgebeuren van hun kinderen. Ook wordt het verschil gedetecteerd over de visie van het onderwijs tussen de ouders van de kinderen uit de publieke scholen en de privé scholen. De keuze voor deze onderzoeksmethode is gebaseerd op de taalbarrière die er heerst tussen de Belgische studenten en de Ethiopische bevolking. Voor gestructureerde observaties is er geen taal nodig en de open interviews werden vervangen door gestructureerde vragenlijsten. De vragenlijsten werden afgenomen met een tolk, vandaar dat een gestructureerde vragenlijst efficiënter was om de nodige informatie te bekomen. De Zelf Determinatie Theorie is een belangrijk aspect in de behoefte-ondersteunende opvoeding van de ouders.

Wanneer er aan drie natuurlijke basisbehoeften, nl. competentie, autonomie en verbondenheid, wordt voldaan, garandeert dit een optimale groei en een hoge motivatie. Dat is de stelling van de Zelf Determinatie Theorie (ZDT), het gaat om het motiveren van kinderen in hun groei en integratiemogelijkheden (Mediarte).

Het verwerven van kennis is één aspect, de manier waarop is iets anders. Deze vragenlijsten werden afgenomen om de autonomieondersteuning van de ouders te detecteren. Autonomieondersteuning is belangrijk voor de kinderen hun zelfreflectie. Dit is een bouwsteen van behoefte- ondersteunend opvoeden. Structuur en relationele steun zijn andere bouwstenen die even belangrijk zijn (Vansteenkiste, 2015).

Autonomieondersteuning is de meest belichte bouwsteen van de zelfdeterminatietheorie. Deze theorie bevordert zowel de autonomie, de verbondenheid als de competenties van de kinderen voor een optimale groei en een sterke motivatie (Vansteenkiste, 2015).

De materiele begroting van de huisbezoeken werd op voorhand opgemaakt. Er werd voor ieder huisbezoek een pakket samengesteld met kinderkleren, speelgoed, schoolmateriaal, flessen water en eten. Dit voor de gezinnen met kinderen uit de publieke scholen. De pakketten voor de gezinnen met kinderen die naar privé scholen gaan zagen er anders uit. Voor deze gezinnen werden er alleen kleren geselecteerd. De bereidheid van de respondenten werd geregeld door een sociaal werker uit Jimma (nl. Tigist) waarmee een samenwerkingsakkoord werd vastgelegd door meneer Valy. Samen met Tigist zijn er vanaf eind maart begin april tot eind mei 12 huisbezoeken afgenomen (zie bijlage 4).

Aan de hand van observaties en een gestructureerde vragenlijst is er sprake van een kwalitatieve survey. De populatie zijn de ouders met kinderen die naar de kleuterklas in een school in Jimma gaan. Dit is natuurlijk veel te breed waardoor er een doelgerichte steekproef werd getrokken van zes gezinnen met kleuters die naar een publieke school gaan en zes gezinnen met kleuters die naar een privé school gaan. De geselecteerde respondenten waren gezinnen die Tigist kende. Na 12 huisbezoeken werd het punt van saturatie bereikt, er werden weinig tot geen nieuwe antwoorden meer gegeven.

Aan de hand van dit onderzoek worden er drie kenmerken gemeten. Het eerste kenmerk dat werd gemeten is de rol die de ouders van de kleuters spelen in de autonomiebevordering van hun kind. Door dit kenmerk te gaan operationaliseren komen deze vragen tot stand: Stimuleert u uw kind? Op welke manier stimuleert u uw kind? Heeft u regels voor uw kind? Het tweede kenmerk dat werd gemeten is het verschil in visie over het onderwijs tussen de ouders van de kinderen die naar de publieke scholen gaan en de ouders van de kinderen die naar privé scholen gaan. Dit kenmerk wordt achterhaald door vragen te stellen over het verschil in het onderwijssysteem: Denkt u dat er een verschil is tussen het onderwijssysteem van een publieke school en een privéschool? Wat is de prijs die u moet betalen voor de school? Wat moet volgens u uw kind kunnen na de kleuterklas? Deze survey dient als inspiratie om richtlijnen op te stellen voor de kleuterklassen in Jimma. Het derde kenmerk is dat de ouders als persoon ook gekaderd werden: Heeft u een man? Heeft u een job? Bent u ooit naar school geweest?

Huisbezoek 1 (30/03/2016)

1) How many children do you have ?	I have 4 children
2) How old are they ?	Six months Eighteen months Seven years Eight years
3) Which school are they going to ?	My son of seven years goes to Hibret.
4) Why are they going to that school ?	Because it is close to the place we live.
5) Do you think there is any difference between the public schools and the private schools ?	I don't think about that, because I can't pay for it. But indeed, if I had the money, I would send my children to the private school.
6) What about the price of the school or the schoolstuff they need to go to school ? (uniform, pen,...)	Everything is for free. Also the stuff they need for school.
7) Have you ever been to school ?	No.
8) Have your husband went to school ?	I have no husband.
9) Have your parents and your husbands parents went to school ?	No.
10) What is your profession ?	I don't have a job.

11) Did you choose your job by yourself ?	/
12) Do you like your job ?	/
13) Are you still learning something right now ?	/
14) What would you like to become ?	/
15) What is your husbands profession ?	/
16) What do you think about the education ?	It is good like this.
17) Do you think it is important ?	Yes.
18) Do you stimulate your children to go to school ?	Yes.
19) How do you stimulate them ?	I bring my son to school every day.
20) Are they doing a good job at school ?	Yes, if he has learn a new song at school, he also sings it for me.
21) What would your children like to become when they are older ?	My son wants to be a doctor in the future.
22) What would you like that your children will become in the future ?	An employee for the government or a health professor.
23) What do you think your children have to know after KG ?	That he can write.
24) Do you think that is going to happen ?	Yes.
25) Is there anything I didn't ask and you would like to tell me ?	Yes, if I had a house, I could help my children more and take care of them better. The only thing I wish for is that I can feed my children every day.

Huisbezoek 2 (04/04/2016)

1) How many children do you have ?	I have two children, but my daughter lives in a home, because she is mentally sick.
2) How old are they ?	I don't know how old they are. I think my son is four or five years old. And I think my daughter is ten years old.
3) Witch school are they are going to ?	My daughter went to Mandara and my son doesn't go to school anymore and he also won't in the future.
4) What is the boy doing the whole day ?	Nothing.

5) Why are they going to that school ?	Because the management of the school helped me with school materials. They gave me food and things to wash us. This help stopped at a certain moment. And then my daughter stopped going to school there.
6) Do you think there is any difference between the public schools and the private schools ?	I don't know anything about the private schools, only that it is very expensive.
7) What about the price of the school or the schoolstuff they need to go to school ? (uniform, pen,...)	Everything is for free, also the school materials.
8) Have you ever been to school ?	No.
9) Why did you never went to school ?	Because I didn't wanted to go to school, because I have an illness to my legs. And my parents wanted me to do some chores in the house.
10) What is it on your legs ?	I don't know, when I was younger, they could have prevented it, but it didn't happened.
11) Have your husband went to school ?	The guy I had a son with died. And the guy I had my daughter with, left me from the moment he knew our daughter was mentally sick.
12) Have your parents and your husbands parents went to school ?	No.
13) What is your profession ?	I have no job.
14) Did you choose your job by yourself ?	/
15) Do you like your job ?	/
16) Are you still learning something right now ?	/
17) What would you like to become ?	/
18) What is your husbands profession ?	/
19) What do you think about the education ?	I think it is good, but I can't teach them anything, also because one of them is mentally sick.
20) Do you think it is important ?	Yes.
21) Do you stimulate your children to go to school ?	/
22) How do you stimulate them ?	/

23) Are they doing a good job at school ?	/
24) What would your children like to become when they are older ?	/
25) What would you like that your children will become in the future ?	My daughter can't talk, but it would like my children to be health professors. But I am really desperate.
26) What do you think your children have to know after KG ?	/
27) Do you think that is going to happen ?	/
28) Is there anything I didn't ask and you would like to tell me ?	/

Huisbezoek 3 (11/04/2016)

1) How old are you ?	35 years.
2) How many children do you have ?	Three children.
3) How old are they ?	Four years, fourteen years and sixteen years.
4) Do you have a husband ?	Yes.
5) Which school are they going to ?	Hibret.
6) Why are they going to that school ?	Because it is free.
7) How is it for your child to go to school ?	No Problem, she likes it.
8) Do you think there is any difference between the public schools and the private schools ?	Yes.
9) What about the price of the school or the schoolstuff they need to go to school ? (uniform, pen,...)	The education is free but the materials we have to pay.
10) Have you ever been to school ?	Yes till grade six.
11) Why till 6 grade ?	Because I have to quit school because economical problems.
12) Have your husband went to school ?	Yes till grade eight.
13) Why till 8 grade ?	Because he had the same problems as me. Economical problems.
14) Have your parents and your husbands parents went to school ?	No.
15) What is your profession ?	A daily worker, I go from house to house to cook for people.

16) Did you choose your job by yourself ?	I didn't have a choice, I don't have a diploma and no experience.
17) Do you like your job ?	I don't have a choice.
18) Are you still learning something right now ?	/
19) What would you like to become ?	/
20) What is your husbands profession ?	He is a gardener.
21) What do you think about the education ?	Dat het goed is en als ik de kans had zou ik ook terug opnieuw gaan studeren. I think it is very good if I had a chance I would go back to school.
22) Do you think it is important ?	Yes very important.
23) Do you stimulate your children to go to school ?	Yes.
24) How do you stimulate them ?	I follow up my children. I check their schoolbooks and I send them to school on time every day.
25) Are they doing a good job at school ?	Good.
26) What would your children like to become when they are older ?	Ingeneer or doctor.
27) What would you like that your children will become in the future ?	God's will, will make it clear.
28) What do you think your children have to know after KG ?	To read and write some words.
29) Do you think that is going to happen ?	They sing a song what they learned at school.
30) Do you have rules for your children ?	Yes, after school they have to wash their hands, they have to change their clothes and work for school.
31) Is there anything I didn't ask and you would like to tell me ?	Yes, it would be good if I had more materials to stimulate my children for school.

Huisbezoek 4 (15/04/2016)

1) How old are you ?	I don't know.
2) How many children do you have ?	Three children.
3) How old are they ?	Two years, five years and nine years
4) Do you have a husband ?	Yes.
5) Which school are they are going to ?	They are going to Hibret.
6) Why are they going to that school ?	Because it is free and it is near by our home.
7) How is it for your child to go to school ?	It is not difficult. She like to go to school.
8) Do you think there is any difference between the public schools and the private schools ?	Yes, all the rich people are going to the private schools.
9) What about the price of the school or the schoolstuff they need to go to school ? (uniform, pen,...)	The education is free but the school materials are not.
10) Have you ever been to school ?	Yes till grade three.
11) Have your husband went to school ?	Yes till grade four.
12) Have your parents and your husbands parents went to school ?	No.
13) What is your profession ?	I am a daily worker. I go from house to house to clean their house. And I sell candy before the schools.
14) Did you choose your job by yourself ?	I didn't had any choice.
15) Do you like your job ?	Yes.
16) Are you still learning something?	/
17) What would you like to become ?	/
18) What is your husbands profession ?	He is also a daily worker but for man work.
19) What do you think about the education ? what do you know about the education system	I think it is good. I didn't study a lot when I was younger but my children get the chance now so they will get a better future then me.
20) Do you think it is important ?	Yes very important.
21) Do you stimulate your children to go to school ?	Yes.
22) How do you stimulate them ?	I woke them up in the morning and I bring them to school.
23) Are they doing a good job at school ?	Good.
24) What would your children like to become when they are older ?	Ingeneer or doctor.

25) What would you like that your children will become in the future ?	Not a teacher because they don't have a good salary.
26) What do you think your children have to know after KG ?	The alfabet and counting.
27) Do you think that is going to happen ?	Yes because they go to school every day.
28) Do you have rules for your children ?	They must respect their teacher, to be on time at school and study hard.
29) Is there anything I didn't ask and you would like to tell me ?	Ik heb alleen hulp nodig om schoolspullen te kunnen kopen voor mijn kinderen. I need school materials for my children.

Huisbezoek 5 (19/04/2016)

1) How old are you ?	29 years.
2) How many children do you have ?	One.
3) How old are they ?	Four years.
4) Do you have a husband ?	Yes but we are not together anymore.
5) Witch school are they are going to ?	She is going to a school support by church, it Is not a government school. The education bureau helps us.
6) Why are they going to that school ?	Because it is free, it is near by our home so we don't have transportation cost.
7) How is it for your child to go to school in the morning ?	She like to go to school.
8) Do you think there is any difference between the public schools and the private schools ?	Yes, in the private schools is the quality higher and they follow the kids more. But the public schools are free except the books.
9) What about the price of the school or the schoolstuff they need to go to school ? (uniform, pen,...)	The education is free but the schoolstuff not.
10) Have you ever been to school ?	Yes, till grade five.
11) Have your husband went to school ?	Yes, till grade eight.
12) Have your parents and your husbands parents went to school ?	No.
13) What is your profession ?	Dailydelevary, I go to houses to do there was and cooking.
14) Did you choose your job by yourself ?	I don't have a gouvermental education so I don't have any choise.
15) Do you like your job ?	No

16) Are you still learning something right now ?	No
17) What would you like to become ?	/
18) What is your husbands profession ?	He make houses.
19) What do you know about the education system ?	I think it is good but if I could I would send her to a private school.
20) Do you think it is important ?	yes
21) Do you stimulate your children to go to school ?	yes
22) How do you stimulate them ?	I make sure she go to school every morning and I help her with her homework.
23) Are they doing a good job at school ?	Yes, she is a medium student. She is good, but nog very good.
24) What would your children like to become when they are older ?	Doctor
25) What would you like that your children will become in the future ?	It is god's will but I also hope a doctor.
26) What do you think your children have to know after KG ?	That she can read, write and hygiene.
27) Do you think that is going to happen ?	Yes, because when she woke up she wash her face.
28) Do you have rules for your children ?	Not very strict rules but sometimes I say do this or do that.
29) Is there anything I didn't ask and you would like to tell me ?	Yes, I would like to thank you for the clothes you gave her, it is a beautiful present for Easter, because I couldn't gave her something.

Huisbezoek 6 (23/04/2016)

1) How old are you ?	27 years
2) How many children do you have ?	One
3) How old are they ?	Six years
4) Do you have a husband ?	No, he died.
5) Witch school are they are going to ?	She is going to a catholic school for poor people.
6) Why are they going to that school ?	Because it is free and the school support us and because her mother has contact with that school.
7) How is it for your child to go to school in the morning ?	She like to go to school.

8) Do you think there is any difference between the public schools and the private schools ?	Yes, the quality is higher of the private school and it is very expensive.
9) What about the price of the school or the schoolstuff they need to go to school ? (uniform, pen,...)	The education is free, the school support the uniforms but the books we have to pay.
10) Have you ever been to school ?	Yes, till grade three.
11) Have your husband went to school ?	/
12) Have your parents and your husbands parents went to school ?	No.
13) What is your profession ?	Her mother is a housemaid, far from Jimma. Every 2 moths she comes to Jimma to see her daughter.
14) Did you choose your job by yourself ?	No, I had no choice.
15) Do you like your job ?	Yes.
16) Are you still learning something right now ?	No.
17) What would you like to become ?	/
18) What is your husbands profession ?	/
19) What do you know about the education system ?	It is good.
20) Do you think it is important ?	Yes.
21) Do you stimulate your children to go to school ?	Yes her aunt stimulates her.
22) How do you stimulate them ?	Wake her up in the morning.
23) Are they doing a good job at school ?	Not really because she cry a lot because she misses her mother very much.
24) What would your children like to become when they are older ?	Police.
25) What would you like that your children will become in the future ?	/
26) What do you think your children have to know after KG ?	/
27) Do you think that is going to happen ?	/
28) Do you have rules for your children ?	/
29) Is there anything I didn't ask and you would like to tell me ?	/

5.5.3 Gestructureerde vragenlijst bij ouders van kinderen uit een privéschool

Als laatste onderdeel van de bevestigingen, zal het gaan over de ouders van de kleuters in de privéscholen. Deze gestructureerde vragenlijsten zijn afgenomen bij zes verschillende ouders. Deze is hetzelfde opgesteld en afgenomen als bij de ouders van de kinderen uit publieke scholen.

Huisbezoek 1 (28/04/2016)

1) How old are you ?	I am 31 years and my wife is 30 years.
2) How many children do you have ?	Two
3) How old are they ?	The boy is eighteen months old and the girl is seven years old.
4) Which school are they are going to ?	To the private school above top view café.
5) Why are they going to that school ?	Because the quality of the education and the teachers are very good because they must be selected to become a teacher at that school.
6) How is it for your child to go to school in the morning ?	She likes to go to school there because she knows it is one of the best schools and there is a big playground and the school is very clean.
7) Do you think there is any difference between the public schools and the private schools ?	Yes. The price, the quality and the lessons. They get more grammar lessons than in public schools. Plus they go school for the whole day from 8.00 – 4.00 h. and there is a school bus that pick them up in the morning and bring them back after school.
8) What about the price of the school or the school stuff they need to go to school ? (uniform, pen,...)	Each trimester we have to pay 1800 birr for the education and transport. Once a year we have to pay 600 birr for the books and 500 birr for the uniform.
9) Have you ever been to school ?	Yes, to a private school and after that to the university.
10) Have your wife went to school ?	She went to a public school and also to the university.
11) Have your parents and your wife's parents went to school ?	Yes, my father went to university and did distance education and my mother went to school till grade 8. The parents of my wife where farmers so they worked on the farm.

12) What is your profession ?	I am a biological teacher at the high school and a laboratory medical therapist. My wife is also a teacher, a mathematics teacher in college.
13) Did you choose your job by yourself ?	I did. My wife would like to be an engineer but she didn't pass the exams so her second choice was to become teacher.
14) Do you like your job ?	Yes only the salaries is not much. My wife would like to be an engineer.
15) Are you still learning something right now ?	Yes we both are doing the same master/summer program as a specializing as a teacher. We have to do 3 more years and we already did 2 years.
16) What do you know about the education system ?	Education is very interesting, but there is a big difference in price.
17) Do you think it is important ?	Yes.
18) Do you stimulate your children to go to school ?	Yes.
19) How do you stimulate them ?	We gave them advice, and we let them watch educational movies and my wife did a training 'how to play with children'.
20) Are they doing a good job at school ?	Yes, she has 79%. The boy will start school in two years.
21) What would your children like to become when they are older ?	My daughter would like to become a teacher like us.
22) What would you like that your children will become in the future ?	A doctor or an engineer.
23) What do you think your children have to know after KG ?	Good listening , writing and reading skills. But she is doing better than we expected.
24) Do you think that is going to happen ?	Yes
25) Do you have rules for your children ?	Yes we have sleeping rules, we have a study program like every day at 5.00 pm I will help her with her homework, and wash rules for in the morning.
26) Is there anything I didn't ask and you would like to tell me ?	/

Huisbezoek 2 (04/05/2016)

1) How old are you ?	I am 35 years and my wife is 25 years old.
2) How many children do you have ?	1 because the economy situation is not good.
3) How old are they ?	Almost four years
4) Which school are they going to ?	To KG 1 at the catholic private school.
5) Why are they going to that school ?	Because my wife is a teacher at that school.
6) How is it for your child to go to school in the morning ?	Difficult, when she wakes up she is crying. Because she is tired or when it is cold and rainy she don't want to go.
7) Do you think there is any difference between the public schools and the private schools ?	Yes, the private school is good and the price of the public school is good. The dealing with the kids is much better in the private schools.
8) What about the price of the school or the school stuff they need to go to school ? (uniform, pen,...)	250 birr each month only for the education.
9) Have you ever been to school ?	Yes to public school and to university.
10) Did your wife went to school ?	Yes to public school and to university.
11) Have your parents and your wife's parents went to school ?	No they didn't had the opportunity.
12) What is your profession ?	I am a social worker at the government, and my wife is a teacher.
13) Did you choose your job by yourself ?	Not really I wanted to be a health profession but that was difficult so I become a social worker, my wife choose her job by her self.
14) Do you like your job ?	Yes we like our jobs.
15) Are you still learning something right now ?	No.
16) What would you like to become ?	/
17) What do you know about the education system ?	It is better than a few years ago. Education is development, without education there I no technology.
18) Do you think it is important ?	Yes very important.
19) Do you stimulate your children to go to school ?	Yes.
20) How do you stimulate them ?	We gave her examples why education is so important.
21) Is she doing a good job at school ?	Yes, she is a good and active student.

22) What would she like to become when she is older ?	She don't know yet.
23) What would you like that she will become in the future ?	Engineer or doctor.
24) What do you think your children have to know after KG ?	I don't know, just that she can go to primary school.
25) Do you think that is going to happen ?	Yes.
26) Do you have rules for your children ?	Yes, if she is notorious I will advise her.
27) Is there anything I didn't ask and you would like to tell me ?	/

Huisbezoek 3 (06/05/2016)

1) How old are you ?	29 years old
2) How many children do you have ?	One child
3) How old are they ?	4,5 years old
4) Do you have a husband ?	Yes
5) Which school are they going to ?	ABFAM private school
6) Why are they going to that school ?	Because my dad is a teacher there.
7) How is it for your child to go to school in the morning ?	No problem !
8) Do you think there is any difference between the public schools and the private schools ?	Yes, the quality of education is better, the hygiene is better! Just everything.
9) What about the price of the school or the schoolstuff they need to go to school ? (uniform, pen,...)	280 bir a month for everyting.
10) Have you ever been to school ?	Yes I have a first and a second degree for PR at the university.
11) Have your husband went to school ?	Yes he is a health professional. He works at a hosipital far from Jimma.
12) Have your parents and your husbands parents went to school ?	Yes, my father is a teacher and my mother is now a housemaid.
13) What is your profession ?	I am a nuse at healt sience
14) Did you choose your job by yourself ?	No I had no acces. You choose some options and they select you.
15) Do you like your job ?	Yes
16) Are you still learning something right now ?	Yes I try to upgrade

17) What would you like to become ?	A medical doctor. It is not the same as I am right now. It s a higher position, you earn more money. You can open your own clinic.
18) What is your husbands profession ?	A health professional.
19) What do you know about the education system ?	It is the key for success. You spend most of the time at school and that is good. My son is an excellent student.
20) Do you think it is important ?	Yes , very important.
21) Do you stimulate your children to go to school ?	No it is not Necessary ! He stand up early, he prepaid himself to go to school and leave.
22) How do you stimulate them ?	/
23) Are they doing a good job at school ?	Yes
24) What would your children like to become when they are older ?	A pilot or a doctor
25) What would you like that your children will become in the future ?	Pilot I good or engineer or doctor.
26) What do you think your children have to know after KG ?	They focus on language and math so I expect that he can identified numbers and can read.
27) Do you think that is going to happen ?	Yes, we are trying
28) Do you have rules for your children ?	Yes when he came back from school we eat after that he can play outside with his friends and after that is have to work for school and go to bed.

Huisbezoek 4 (12/05/2016)

1) How old are you ?	29 years old
2) How many children do you have ?	Three
3) How old are they ?	The boy is 11 years old the girls are 6 and 2.5 years old
4) Do you have a husband ?	Yes
5) Witch school are they are going to ?	To a private school
6) Why are they going to that school ?	Because of the education quality
7) How is it for your child to go to school in the morning ?	They like to go to school
8) Do you think there is any difference between the public schools and the private schools ?	Yes, the quality is higher and the price is higher

9) What about the price of the school or the schoolstuff they need to go to school ? (uniform, pen,...)	300 birr a month for 1 child
10) Have you ever been to school ?	Yes to collage
11) Have your husband went to school ?	Yes also to collage
12) Have your parents and your husbands parents went to school ?	Yes the father of my husband is the owner of the clinic.
13) What is your profession ?	I am a student IT right now
14) Did you choose your job by yourself ?	Yes
15) Do you like your job ?	Yes
16) Are you still learning something right now ?	Yes IT
17) What would you like to become ?	An IT professional
18) What is your husbands profession ?	He is the coordinator of the clinic
19) What do you know about the education system ?	It is good it change you and make you bigger
20) Do you think it is important ?	Yes
21) Do you stimulate your children to go to school ?	Yes
22) How do you stimulate them ?	They don't need much stimulation it is their on responsibility.
23) Are they doing a good job at school ?	Yes
24) What would your children like to become when they are older ?	My son want to become a pilot and my daughter a doctor.
25) What would you like that your children will become in the future ?	Doctor or ingeneer.
26) What do you think your children have to know after KG ?	That they can write and read
27) Do you think that is going to happen ?	Yes
28) Do you have rules for your children ?	Not realy it is just more discipline of the day. Like wash your hands before diner,...
29) Is there anything I didn't ask and you would like to tell me ?	/

Huisbezoek 5 (16/05/2016)

1) How old are you ?	32 years old
2) How many children do you have ?	Two children
3) How old are they ?	5 and 7 years old
4) Do you have a husband ?	Yes
5) Witch school are they are going to ?	To a private school
6) Why are they going to that school ?	Because of the quality of the education
7) How is it for your child to go to school in the morning ?	They like to go because they know it is a good school
8) Do you think there is any difference between the public schools and the private schools ?	Yes, the quality is better and the price is higher
9) What about the price of the school or the schoolstuff they need to go to school ? (uniform, pen,...)	280 birr a month for each child
10) Have you ever been to school ?	Yes
11) Have your husband went to school ?	Yes
12) Have your parents and your husbands parents went to school ?	Yes
13) What is your profession ?	I am a student right now
14) Did you choose your job by yourself ?	Yes
15) Do you like your job ?	Yes
16) Are you still learning something right now ?	Yes I am studying for medical doctor
17) What would you like to become ?	A medical doctor
18) What is your husbands profession ?	He is also a medical doctor
19) What do you know about the education system ?	It is very important to have a good life. You have to study hard and make sure you have a degree.
20) Do you think it is important ?	Yes
21) Do you stimulate your children to go to school ?	Yes
22) How do you stimulate them ?	I am u student right now so they can see that I am studying so then I tell them how important it is.
23) Are they doing a good job at school ?	Yes
24) What would your children like to become when they are older ?	Doctor, engineer, prime minister

25) What would you like that your children will become in the future ?	Doctor
26) What do you think your children have to know after KG ?	They have to read and write after KG to go to primary school
27) Do you think that is going to happen?	Yes
28) Do you have rules for your children ?	Yes they have to respect other people, they have to study hard.
29) Is there anything I didn't ask and you would like to tell me ?	/

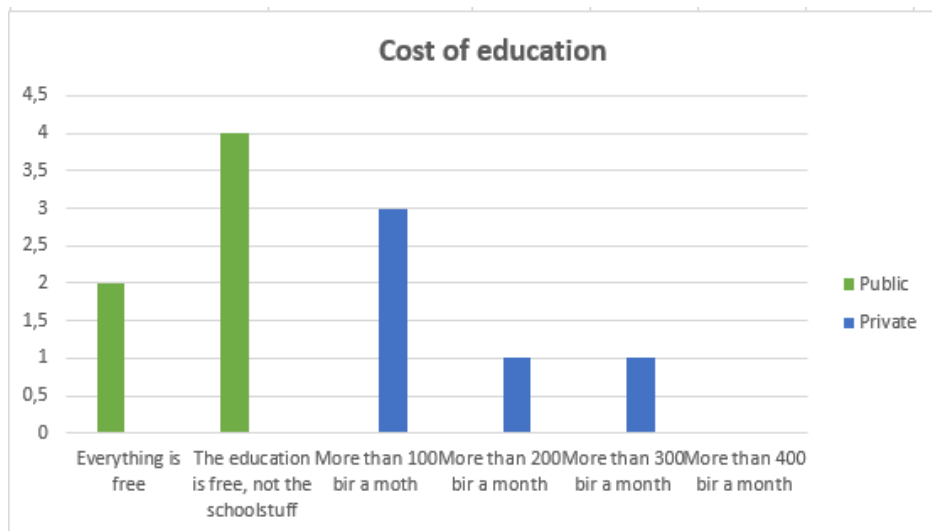
Huisbezoek 6 (20/05/2016)

1) How old are you ?	30 years old
2) How many children do you have ?	One child
3) How old are they ?	8 years old
4) Do you have a husband ?	Yes
5) Which school are they going to ?	To a private school
6) Why are they going to that school ?	Because of the quality of the education and the teachers
7) How is it for your child to go to school in the morning ?	No problem
8) Do you think there is any difference between the public schools and the private schools ?	Yes a lot of difference. The lessons, the price, the hygiene,...
9) What about the price of the school or the schoolstuff they need to go to school ? (uniform, pen,...)	It is expensive
10) Have you ever been to school ?	Yes, to university
11) Have your husband went to school ?	Also university
12) Have your parents and your husbands parents went to school ?	Yes
13) What is your profession ?	I work in the hospital
14) Did you choose your job by yourself ?	Yes
15) Do you like your job ?	Yes
16) Are you still learning something right now ?	No, but I wanted to upgrade.
17) What would you like to become ?	A health professional
18) What is your husbands profession ?	He works in Addis in a company
19) What do you know about the education system ?	It is very important.

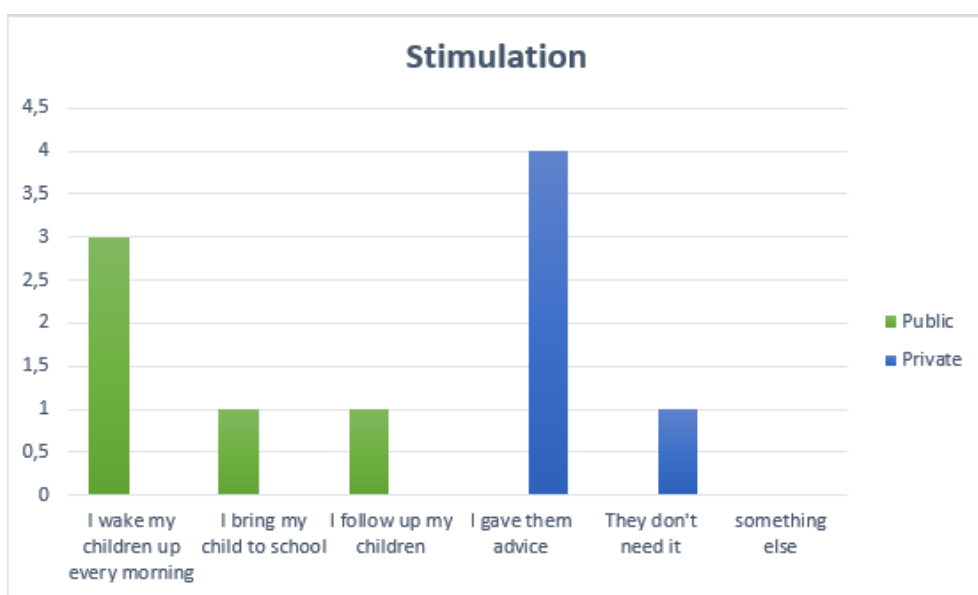
20) Do you think it is important ?	Yes
21) Do you stimulate your children to go to school ?	Yes
22) How do you stimulate them ?	To give her advise
23) Are they doing a good job at school ?	Yes
24) What would your children like to become when they are older ?	minister
25) What would you like that your children will become in the future ?	Doctor or engineer
26) What do you think your children have to know after KG ?	She has to read and write
27) Do you think that is going to happen ?	Yes
28) Do you have rules for your children ?	Yes to go to bed early to be fit in the morning for the whole day school.
29) Is there anything I didn't ask and you would like to tell me ?	/

Door het afnemen van deze vragenlijsten kan er geconcludeerd worden, voor het eerste kenmerk, dat de ouders van zowel de publieke als de privéscholen hun kinderen stimuleren. Er kan natuurlijk een verschil gedetecteerd worden in de manier van stimulatie tussen de ouders. De grootste stimulatie van de ouders van de publieke scholen is om hun kind wakker te maken en hen op tijd naar school te brengen. Voor de andere ouders ligt de stimulatie meer op het geven van advies en kennis.

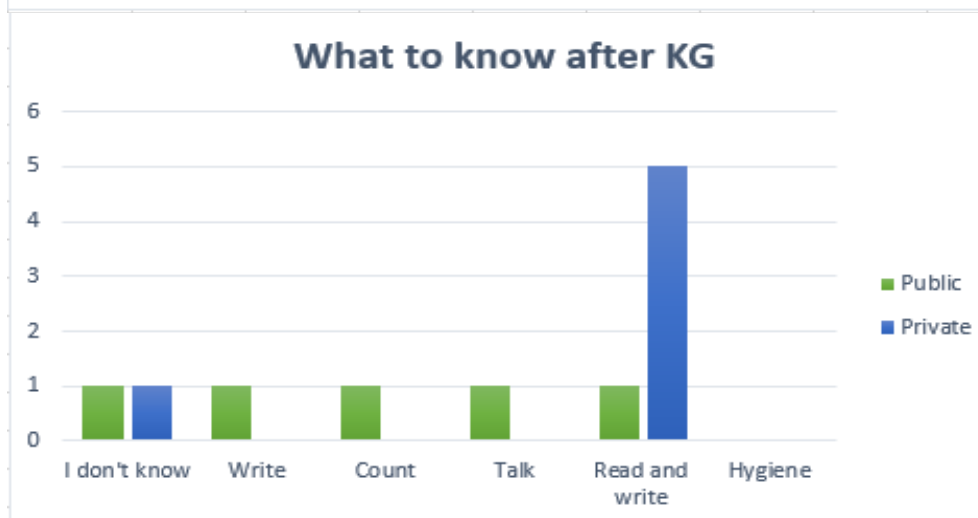
De conclusie voor het tweede kenmerk, is dat er zich een duidelijk verschil bevindt tussen de publieke scholen en de privé scholen. Tien van de twaalf respondenten ziet een verschil tussen de publieke en privéscholen. Het grootste verschil tussen de twee soorten scholen is de prijs en de kwaliteit van educatie. De prijs voor de educatie in de publieke scholen is gratis, voor de privé scholen is dit zeer prijzig. Ondanks tien van de twaalf bevroegde ouders een verschil zien tussen de publieke en privé scholen verwachten acht van de twaalf ouders dat hun kind kan lezen of schrijven na de kleuterklas. Op één respondent was deze vraag niet van toepassing, twee respondenten wisten het niet en één respondent wou dat zijn kind kon spreken. Het feit dat ouders dit al verwachten van hun kleuters, is een belangrijk element in onze richtlijnen.

Dit diagram laat het verschil zien tussen de kinderen die naar een publieke of een privé school gaan en wat de ouders vinden van de kosten van educatie.

Dit diagram laat het verschil zien tussen de kinderen die naar een publieke of een privé school gaan en hoe de ouders deze kinderen stimuleren.

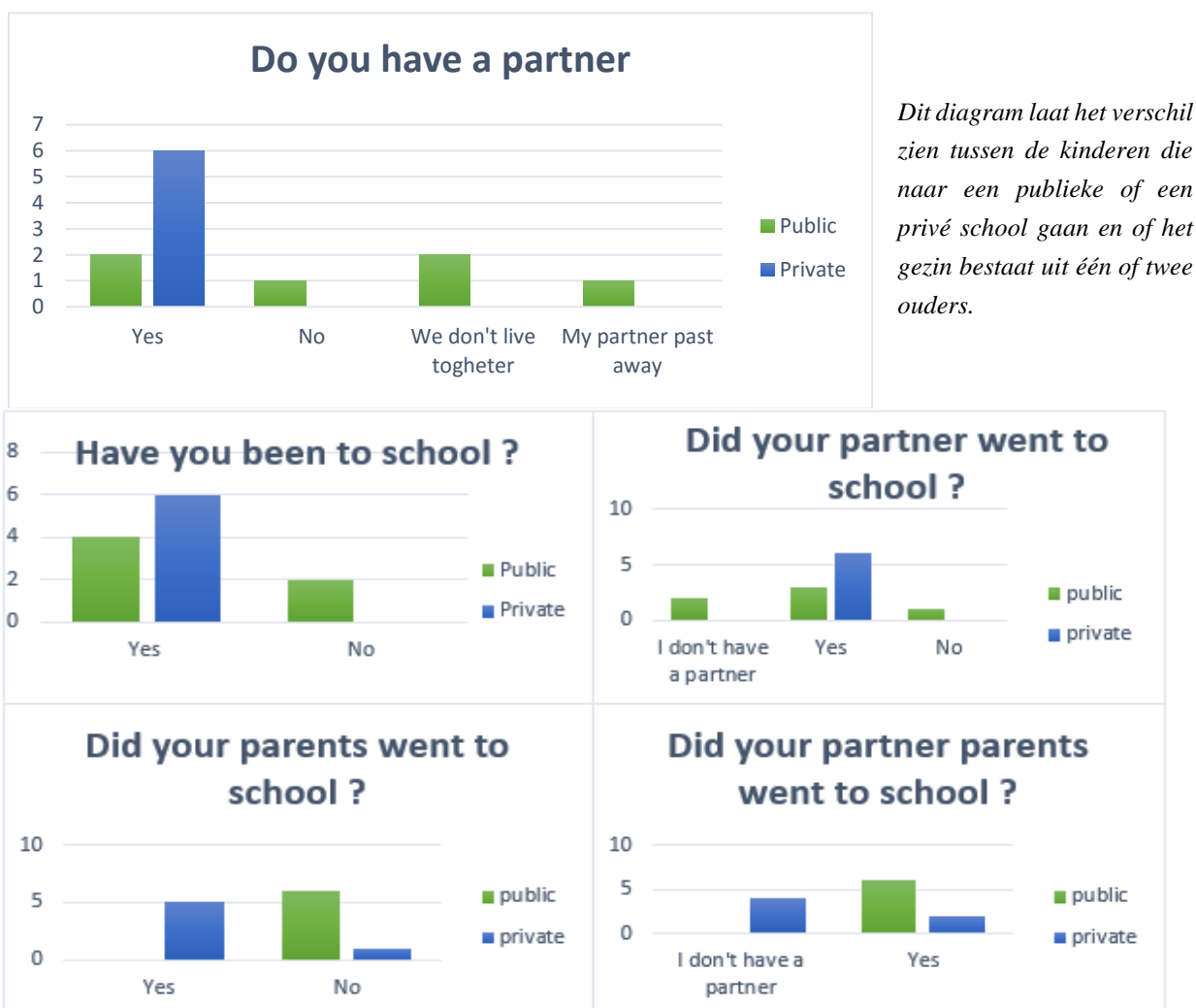

Dit diagram laat het verschil zien tussen de kinderen die naar een publieke school of een privé school gaan en wat hun ouders verwachten dat hun kind kan na de kleuterklas.

Wanneer er dieper wordt ingegaan op het profiel van de ouders kan er geconcludeerd worden dat de helft van de gezinnen van de kinderen uit de publieke scholen uit eenoudergezinnen bestaat terwijl de gezinnen met de kinderen uit de privéscholen allemaal uit een tweoudergezin bestaat.

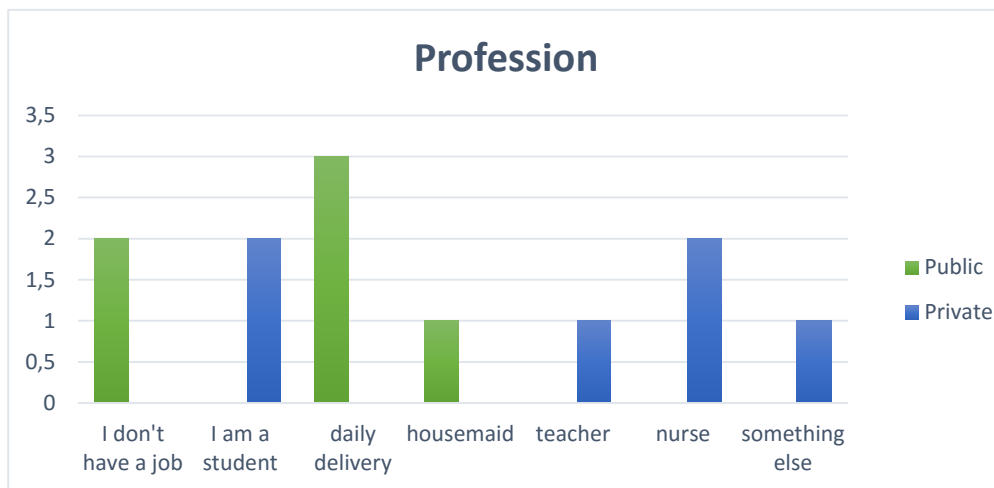
Een volgende conclusie is dat er geen enkele ouder van de kinderen die naar een publieke school gaan, naar het middelbaar of de universiteit is geweest. Terwijl de ouders van de kinderen uit de privéscholen allemaal hoog geschoold zijn. Ook hebben deze gezinnen vaak minder kinderen. De beslissing van de ouders, welke school ze kiezen voor hun kind, is minder gebaseerd op prijs en bereikbaarheid maar meer op de kwaliteit van de school en de leerkrachten.

Dit in tegenstelling tot de ouders van de kinderen die naar een privéschool gaan. wanneer er wordt gekeken naar de vorige generatie, blijkt dat de grootouders van kinderen uit publieke scholen ook niet naar school zijn gegaan. Dit wilt dus zeggen dat het een soort van vicieuze cirkel is. Er kan weer dezelfde tegenstelling gemaakt worden voor de ouders van de kinderen uit de publieke scholen. Het blijkt ook dat de ouders van de kinderen uit publieke scholen, de school voornamelijk kiezen omdat deze scholen gratis en dicht bij huis zijn.

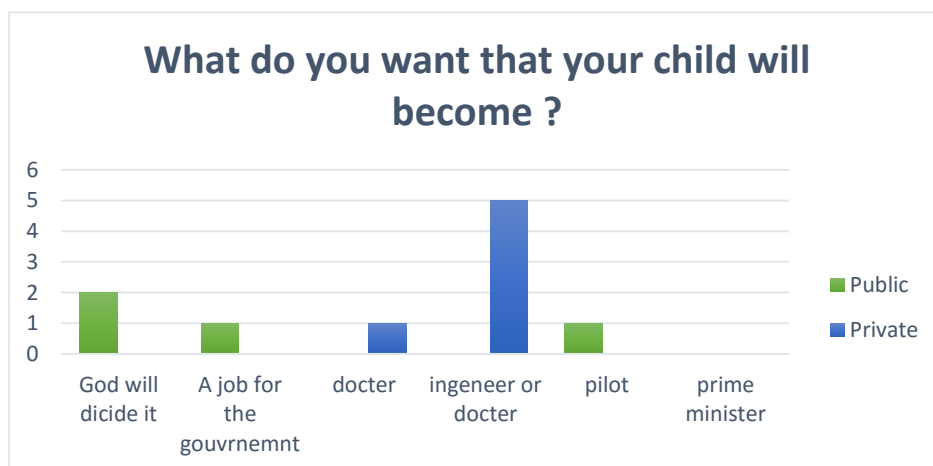
Deze diagrammen laten het verschil zien tussen de kinderen die naar de publieke of privé school gaan en de schoolloopbaan van hun ouders, partners en schoonouder.

Door de ouders hun schoolachtergrond kan er worden geconcludeerd dat de ouders van de kinderen uit de publieke scholen geen job hebben ofwel een huisvrouw of 'daily dilevary' zijn. Wanneer er gekeken wordt naar de job van de ouders met de kinderen in de privé scholen kan er worden vastgesteld dat deze ouders een betere job hebben als de andere ouders.

Dit diagram laat het verschil zien tussen de kinderen die naar een publieke of een privé school gaan en welk beroep de ouders van deze kinderen uitoefenen.

Een laatste conclusie die er getrokken kan worden is dat alle ouders van de kinderen uit de privé scholen kiezen dat hun kind ingenieur of dokter wordt. Terwijl er maar drie ouders van de kinderen uit de publieke scholen dit verkiezen. De verklaring waarom de ouders dit willen, is omdat dit de best betaalde jobs in Jimma zijn.

Dit diagram laat het verschil zien tussen de kinderen die naar een publieke of een privé school gaan en welke toekomstvisie de ouders voor hun kinderen hebben.

Bij de moeders van S.O.S. kinderdorpen kan er opgemerkt worden dat de kinderen op het gebied van school erg gestimuleerd worden. De verklaring hiervoor is dat de moeders getraind worden door de organisatie om een goede moeder te zijn. Een van de criteria voor een goede moeder is om uw kind te begeleiden en te stimuleren op het gebied van school.

Er zijn een aantal aanbevelingen gekomen door het afnemen van deze vragenlijsten. Door de taalbarrière is het noodzakelijk om met een tolk te werken doorheen de bevragingen. Ik heb ondervonden dat een gestructureerde vragenlijst meer opbrengt dan een open vragenlijst. Op open vragen konden de bevragede respondenten moeilijk antwoorden en bekwam ik zeer korte antwoorden. Op de momenten dat er doorggevraagd werd konden de respondenten niet antwoorden, omdat dit te moeilijk was. Om de juiste informatie te bemachtigen is het noodzakelijk korte en duidelijke vragen te stellen. Neem voldoende vragenlijsten af tot het punt van saturatie wordt bereikt. Alleen op deze manier bekom je voldoende informatie waar er uitspraken over gedaan kunnen worden. Het is interessant om verschillende soorten respondenten te bevragen zodat er een duidelijke vergelijkingen of verschillen gedetecteerd kunnen worden.

5.6 Vergelijking verschillende onderwijssystemen

In dit stuk wordt de vergelijking gemaakt tussen de verschillende onderwijssystemen (S.O.S. kinderdorpen, privéschool en publieke scholen). Deze vergelijking wordt gemaakt d.m.v. vier elementen, waaronder: de leerling, de leerkracht, de ouders en het onderwijssysteem zelf. Deze vergelijking is gemaakt o.b.v. informatie uit de verschillende onderzoeken (observaties, vragenlijsten en huisbezoeken). Dit is bedoeld als een vergelijkende conclusie van alle onderzoeken.

Leerling	Ouders
<p>Publiek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gratis, maar schoolmateriaal moet zelf worden betaald . Geen tussendoortjes, geen eten bij op school, kapotte kleding, vuil... . Vechten, agressieve houding, 'leven-op - straat-discipline' . Hygiëne is laag en wondverzorging is niet aan de orde . Veel kinderen met ondervoeding <p>Privé:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Duur, maar korting als ouders op universiteit werken . Socio-economische status is hoog, veel te veel eten bij in lunch box, eten bijvoorbeeld 's morgens frieten . Overgewicht bij sommige kinderen (bijvoorbeeld 9/30 in de klas) . Uniform en mooie schoenen (hygiëne is er goed, de handen wassen is een gewoonte) . Boekentas bij . Veel discipline . Neerbuigende houding naar publieke scholen . Middagdutje 	<p>Publiek:</p> <ul style="list-style-type: none"> . Interactie vanuit school met ouders loopt zeer moeilijk . Traject woon-school = geen toezicht . Ouders hechten wel belang aan school, maar hebben zelf weinig kennis erover . Ouders zijn meestal zelf ongeschoold <p>Privé:</p> <ul style="list-style-type: none"> . Ouders staan dicht bij de school . School bespreekt evolutie van kind met de ouders . Traject woon-school = onder toezicht . Ouders hechten veel belang aan de punten van de kinderen . Ouders zijn vaak ook hoger geschoold <p>SOS:</p> <ul style="list-style-type: none"> . Traject woon-school = zeer dichtbij . Sterke interactie tussen de school en de ouders . Moeder opgeleid (vb: voedselplan voor kinderen opgesteld) . Sociaal werkers + directeur + moeders bespreken samen onhandelbaar gedrag

<p>SOS:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gratis . 2 soorten leerlingen (community & SOS-center) . Goede hygiëne . Voedsel is voldoende voorradig . Grote gelijkheid in leerlingen . Discipline (wel speelse houding) . Lunch box . kleding is goed bijvoorbeeld 2x paar schoenen 	
---	--

Leerkracht	Onderwijssysteem
<p>Publiek:</p> <ul style="list-style-type: none"> . Studenten na secundair onderwijs met de slechtste punten worden leerkracht . Socio-economische status: 50 dollar per maand (gemiddeld) = slecht betaald . Beroep heeft geen status/aanzien . Geruchten van kinderen verkopen . Co-teaching (in de letterlijke zin van het woord – benutten krachten niet) . Leerkrachten heel sterk gestuurd worden door directie/overheid (sociale wenselijkheid) . Straffen & belonen (slaag met een stok of met de hand) + (klappen & goed zo) . Onhandelbare kinderen: politie . Verwaarlozende stijl (geen grenzen, geen structuur, alles op zijn ‘beloop’ laten...) . Leerkracht wil wel hulp maar eerder in de vorm van materiaal (hulp = geld) -> begrijpen ze wel wat we willen doen? . Onvoldoende kennis van ontwikkelingspsychologische doelstellingen en EHBO . Affectie aanwezig tussen leerkracht en leerling 	<p>Publiek:</p> <ul style="list-style-type: none"> . Er is een verschil waar stagiairs wel/niet zijn geweest -> meer materiaal . Geen educatieve materialen wanneer er geen stagiairs zijn . Enkel posters alfabet + lichaam + cijfers . Donker (slecht licht) . Niet onderhouden, vuil, soms is bord eraf gevallen . Afgeschermd speelplaats (dankzij studenten) . Geen speelmateriaal buiten (kapotte ballen), wel soms touwtje springen op school (met zelf gemaakt materiaal) . WC = gat met golfplaten . Geen rekening houden met ontwikkelingsniveau van de leerlingen (vb: geen dutje, alle leeftijden samen) . Op één school matrassen ter beschikking, maar worden niet gebruikt . Maar tot 11u les -> te weinig les!

- . Geen oog voor differentiatie (geen individuele stimulatie)
- . Niet prestatiegericht (geen concrete doelen/verwachtingen vanuit de leerkracht)
- . Assessment is erg moeilijk en incorrect (doorstrepen wanneer iets goed is en correct bijschrijven wanneer iets onjuist is) -> niet alle leerlingen worden opgevolgd in vorderingen leerproces

Privé:

- . Zelf in een privéschool gezeten + diploma van de universiteit + (kennis)test afleggen in de school (o.l.v. directie)
- . Leerkracht + assistent + eventueel nog 3de leerkracht
- . Straffen: in de hoek (analoog België)
- . Leerkrachten begeleidt door directie (staan dicht bij kinderen)
- . LVS (dossier) vb: kind valt -> opnemen in het dossier
- . Autoritaire lesgeefstijl (geen inspraak van leerlingen)
- . EHBO voldoende kennis + basiskennis onderwijs & pedagogische vaardigheden + kennis ontwikkelingspsychologie
- . Voldoende opvolging leerproces van leerlingen (trimester examen + dagelijks werk op regelmatige basis) !!
- . Wel gericht op prestaties DUS vooral focus op summatieve evaluatie
- . Klasklimaat is zeer sterk prestatiegericht
- . Weinig affectie leerkracht -> leerling
- . Iedereen moet hetzelfde kunnen (weinig oog voor differentiatie)
- . Resultaten MOETEN goed zijn - (leerkracht is niet objectief)

- . Geen organisatie per leeftijd, 3-jarigen t.e.m. 7-jarigen in één klas
- . Geen leerplicht
- . Geen aanwezigheden nagaan
- . Geen bijles bij moeilijkheden
- . Geen EHBO-kennis door leerkracht
- . Niet werken met thema's in de lessen
- . Materialen willen nabootsen van privéschool
- . Kan niet aan het curriculum, wel gebruik jaarplan door sommige scholen
- . Geen ruimte voor creativiteit

Privé:

- . Speeltuin + zeer uitgebreid en mooi materiaal (aantrekkelijk, kleurrijk...)
- . Aangepaste WC's (klein)
- . Rekening houden met ontwikkelingsniveau van de leerlingen (vb: dutje, ingedeeld per leeftijd)
- . Namiddag ook les (tot 15u)
- . Geen leerplicht, maar wel aanwezigheden nagaan
- . Wel bijles bij moeilijkheden
- . Wel kennis van EHBO
- . Werken met thema's (vakoverschrijdend door projecten vb. liefdadigheid)
- . Kijken soms neer op publieke scholen
- . Gebruik van een leerplan/curriculum
- . Sterk aangestuurd vanuit een soort 'koepel' organisatie over alle privéscholen
- . Ruimte voor creativiteit in de klas

SOS:

- . Leerkrachten volgen een specifieke opleiding in Addis Abeba. Ze moeten minstens 2 jaar ervaring hebben vooraleer dat ze mogen solliciteren.
- . Krijgen ingangsexamen, dit bestaat uit 3 delen; micro-teaching (30 minuten een klas overnemen), een interview en een discussie -> tijdens de discussie zitten alle leerkrachten samen en krijgen discussiepunten om over te praten (dit examen duurt 2 à 3 dagen).
- . Indien ze slagen op dit examen krijgen ze 45 dagen een proefperiode -> na deze periode wordt er beslist als ze aangenomen worden of niet.
- . Ze krijgen een contract van 5 jaar, deze leerkrachten zijn capabel genoeg om ook in privéschool les te geven.
- . Nieuwe leerkrachten krijgen een salaris van 2400 birr per maand, vast benoemde krijgen ongeveer 3000 birr.
- . Straffen + belonen (analoog België)
- . Democratische lesgeefstijl
- . Leerkracht + assistent + eventueel nog 3de leerkracht
- . Voldoende kennis bij leerkrachten
- . Voldoende aanbod bijscholingen
- . Gebruiken materialen op juiste manieren
- . Summatieve evaluatie (focus op prestatiegericht vb: prestatiefiche op kast van leerlingen)
- . Klasklimaat is gematigder
- . Affectie tussen leerkracht en leerling

SOS:

- . Speeltuin + zeer uitgebreid en mooi materiaal (aantrekkelijk, kleurrijk...)
- . Aangepaste WC's (klein)
- . Rekening houden met ontwikkelingsniveau van de lln (doen thuis een dutje, ingedeeld per leeftijd)
- . Namiddag ook les (tot 15u)
- . Wel organisatie per leeftijd
- . Geen leerplicht, wel aanwezigheden nagaan
- . Wel bijles bij moeilijkheden
- . Wel kennis van EHBO
- . Niet werken met thema's
- . Onafhankelijke speler/eigen organisatie (focus ligt ruimer dan enkel onderwijs)
- . Gebruik van een leerplan/curriculum
- . Ruimte voor creativiteit in de klas

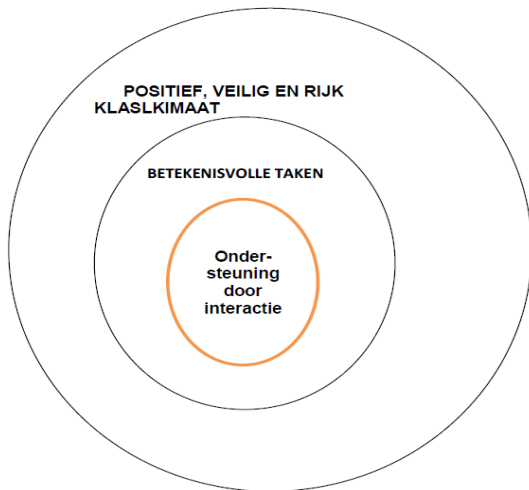
5.7 Richtlijnen

Er zijn verschillende lesideeën opgesteld rond taal en deze zijn dan ook uitgevoerd in één kleuterklas, nl. Hibret. Er werd ons gefocust op één kleuterklas om deze dan als voorbeeldklas te nemen. Dit was de beste klas om als voorbeeldklas te nemen, omdat de leerkracht hier gemotiveerd was en open stond voor nieuwe ideeën. Ook zaten in deze klas de minste kinderen, waardoor het gemakkelijker was om creativiteit in te zetten. Er zijn hiervoor verschillende lesfiches opgesteld. Aan de hand van eerder onderzoek werd er gekomen tot verschillende activiteiten.

Door het observeren werd er gezien hoe het onderwijs er uitzag voor onze inbreng. Hieruit werd er vastgesteld dat men vooral focust op taal, maar op een manier die te hoog gegrepen is voor de kleuters. Ook de ouders van de kinderen geven aan dat ze taal belangrijk vinden. De taalverwerving van kinderen van vier tot zes jaar bevindt zich in een belangrijke fase. De ontwikkeling is zo ver gevorderd dat het taalgebruik van de kleuter langzamerhand op dat van volwassenen gaat lijken. Het kind maakt op zesjarige leeftijd nog amper fouten wat zijn taalgebruik betreft. Kinderen komen nu ook tot de ontdekking dat er zowel een mondelinge als een geschreven taal is, ook al zijn er kinderen die vroeger tot dat besef komen als ze daartoe gestimuleerd worden. De kinderen in Jimma, Ethiopië komen al in aanraking met geschreven taal van het moment dat ze naar de kleuterklas gaan. Dit gebeurt meestal rond de leeftijd van drie jaar.

In de kleuterklassen van Jimma wordt er minder aandacht besteedt aan de gesproken taal maar beginnen ze onmiddellijk met de geschreven taal, en dat gaat zo door tot dat ze naar het eerste leerjaar gaan. Uit de kennis die er doorheen onze verschillende opleidingen zijn opgedaan gedurende drie jaren, werd er besloten dat het van belang was om een stap terug te zetten. Het leek belangrijk om ons toe te spitsen op communicatie en het gebruiken van taal op een effectieve manier, met de leerkracht maar ook de leerlingen onder elkaar. De basis van geletterdheid begint bij het verder op punt stellen van de mondelinge taalvaardigheid en bouwt er eigenlijk op voort. Het is vanzelfsprekend dat kinderen eerst leren spreken en luisteren alvorens ze leren schrijven en lezen. Het uitbreiden van de schriftelijke taalvaardigheden kan dus onmogelijk losgekoppeld worden van het verder ontwikkelen en stimuleren van de spreek- en luistervaardigheden.

De mondelinge taalvaardigheid kan het best gestimuleerd worden in een betekenisvolle context. Het taalaanbod moet voor de kinderen relevant en functioneel zijn. Ze moeten er wat mee kunnen doen en het moet aansluiten bij hun normale bezigheden. Zinvol en betekenisvol taalgebruik voor kinderen vindt plaats in spelsituaties, gesprekssituaties en luistersituaties waarin er sprake is van natuurlijk taalgebruik.

HOOFDDOEL: Gesproken taal en communicatie stimuleren in de kleuterklas.

STAP 1 : Gesproken taal stimuleren tussen de leerkracht en de leerling.

Lesfiche 1 : Kimspel

Lesfiche 2 : Praatplaat

Lesfiche 3 : Zichzelf voorstellen

Lesfiche 4 : Vrije tekening voorstellen

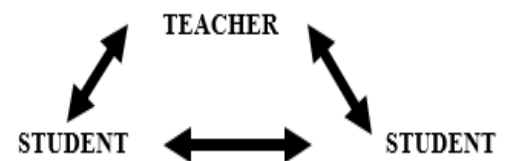
STAP 2: Gesproken taal stimuleren tussen de leerlingen.

Lesfiche 1 : Onderwerp beschrijven

Lesfiche 2 : Waarneming kleren

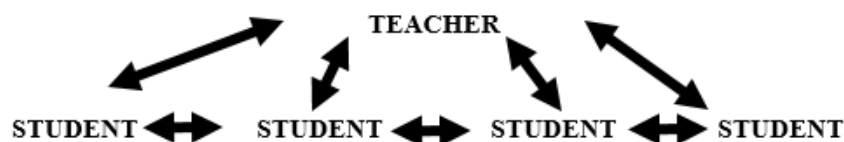
Lesfiche 3 : Lichaamsdelen

Lesfiche 4 : Taalspelletjes

STAP 3 : Gesproken taal als basis in de kleuterklas (zie handvaten).

- Toepassen wat de leerkracht heeft geleerd uit stap 1 en stap 2. Laat elke maandag een kind vertellen over zijn/haar weekend.
- Laat de kinderen de oefeningen die ze gemaakt hebben met elkaar vergelijken en laat ze samen de fouten zoeken. (Wiskundige oefeningen, oefeningen rond het ABC,...)
- Stimuleer samenwerken : per groep een tekening maken, per groep een spel spelen,..
- Haal situaties die gebeuren tijdens de pauze naar de klas (ruzie, samen spelen) en praat hier over met de kinderen. Maak er gebruik van om het over gevoelens/emoties te hebben.
- Haal thuissituaties (indien deze niet te persoonlijk zijn) , naar de klas, praat erover en betrek de andere leerlingen.
- Speel taalspelletjes niet alleen als hoofdactiviteit maar vul er de dode momenten mee.
- Trek alles open naar de klas. *‘Ooh jij hebt een mooie trui! Vinden jullie dat ook? Kunnen jullie mij vertellen hoe zijn trui eruit ziet? Welke kleur heeft de trui? Wie heeft er nog een rode trui?’*

Wat is een taalspel?

Taal en spel leveren samen een taalspel op. Taalspel betekent ontspannen kunnen reageren en de taal ervaren zoals die op je afkomt. Een taalspel berust op het gebruik van de fantasie. Het verschilt in zoverre van een gewoon spel dat je het ook talig vorm probeert te geven. Bij een spel mag je fouten maken. Dat moet zelfs! Je leert ervan, zodat je nadien leert hoe het allemaal moet. Het hoofddoel van een taalspel is dat kinderen plezier beleven aan het gebruiken van taal (Steeverlinck, 2013).

HANDVATEN

- Binnen een positief en veilig klasklimaat voelen kinderen zich goed, gewaardeerd en gerespecteerd. Pas wanneer ze zich goed voelen in de klas, staan kinderen open voor nieuwe impulsen. Laat hun ook zelf dingen ontdekken!
- Het is belangrijk dat er ruimte is om fouten te maken. De leerkracht moet die fouten eerder zien als een kans tot leren.
- De activiteiten moeten interessant, uitdagend en zinvol zijn voor de kleuters. Ze moeten aansluiten bij de leefwereld van de kinderen en hun eigen interesses.
- Wanneer kinderen leren in interactie met de leerkracht en met de andere kinderen, ‘beklijft’ het geleerde veel beter; het blijft beter hangen. Zo kunnen ze in samenwerking leren van mekaar
- Het is heel waardevol wanneer de leerkracht luidop denkt, de gemaakte handelingen van de kinderen en van zichzelf verwoordt, ingaat op taaluitingen van de kinderen en de kinderen aanmoedigt en stimuleert om taal goed te gebruiken.
- Er moet altijd rekening gehouden worden met het feit dat elk kind op zijn eigen tempo werkt aan geletterdheid. Niet ieder kind ontwikkelt op dezelfde manier.
- Er mag nooit sprake zijn van sociale druk. Kinderen ‘moeten’ niet, maar mogen.
- Er moet een opbouw zijn in moeilijkheidsgraad. Begin met een gemakkelijk spel en bouw op tot aan een moeilijk spel om dan weer af te sluiten met een makkelijker spel (= succeservaring!)
- Er moet op gelet worden dat je zoveel mogelijk vermogens (visuele vermogen, auditieve vermogen, dramatisch vermogen, creatief vermogen, taaldenkvermogen) aangesproken worden tijdens de taalspelletjes.
- Tijdens de meeste taalactiviteiten stimuleren we tot een exacte waarneming en laten deze verwoorden (benoemen, relaties en acties ontdekken, situaties overzien, vergelijken, gevoelens – associaties – ervaringen verwoorden, ...).
- Durf de kinderen in contact te brengen met nieuwe woorden, verwerkt dit op een speelse manier in de activiteiten.

- Een regel die de kleuters moeten leren, is dat sprekers en luisteraars moeten samenwerken. Ze moeten elkaar leren waarderen en open staan voor elkaars standpunten.
- Het is belangrijk dat de kinderen ook enkele belangrijke communicatieregels worden aangeleerd. Bijvoorbeeld : Ze mogen pas spreken wanneer iemand anders is uitgepraat en zij het woord krijgen.
- Vragen stellen is enorm belangrijk!! Maak gebruik van verschillende soorten vragen. Controleer of je vragen duidelijk en helder zijn. Vaak worden er meerdere vragen in één vraag gesteld en dit kan voor verwarring zorgen bij de kleuters.
  - **Informatievragen** : ‘ Wanneer begint het weekend? ‘
  - **Belevingsvragen** : ‘ Ben jij ook wel al eens bang geweest in het donker? ‘
  - **Denkvragen**: ‘ Hoe kunnen we te weten komen hoeveel meer gele dan rode ballonnen er zijn? ‘
  - **Evaluatievragen** : ‘ Waarom vindt je deze tekening mooier dan die? ‘

Deze handvaten zijn opgesteld vanuit onze voorkennis en vanuit de observaties die werden uitgevoerd. Hierbuiten zijn ook een aantal van deze handvaten didactische principes uit een boek van Mieke Devlieger (Devlieger, 2012).

TIPS

- Voor kinderen die het moeilijk hebben om te spreken in groep, is het interessant om individuele oefeningen te doen met de leerkracht
- Koppel altijd een actief deel aan de activiteit. Het is voor kinderen moeilijk om lang stil te zitten en te luisteren. Kinderen van 3 jaar verliezen na ongeveer 20 minuten hun concentratie.
- Houdt altijd voor ogen wat je wilt bereiken met deze activiteit. Op deze manier werk je automatisch doelgerichter.
- Wanneer de leerkracht de klasgesprekken moeilijk onder controle krijgt, dan kan er gebruik gemaakt worden van een praatstok. Enkel het kind dat de stok in handen heeft mag op dat moment praten.
- Maak duidelijke afspraken samen met de kinderen alvorens te beginnen aan een activiteit om chaos te vermijden. Geef deze afspraken weer op het bord om de kinderen er op te kunnen wijzen wanneer ze zich niet aan een afspraak houden.
- Maak zoveel mogelijk gebruik van concrete materialen en zoek het vooral niet te ver. Bijvoorbeeld: laat de kinderen buiten iets zoeken uit de natuur en laat hen er over vertellen, laat ze iets meenemen van thuis wat ze moeten beschrijven en de andere kinderen raden wat het is, een kind heeft een ander kind in zijn hoofd en beschrijft deze persoon, ..
- Rooster een vast moment in per dag/week dat er bewust gewerkt wordt rond taal in de klas.

- Werk rond taal zonder dat de kinderen het door hebben. Laat af en toe een kind vertellen over zijn/haar weekend, vraag eens wat ze de leukste les van de dag vonden,...
- Stel veel vragen aan de kinderen!! Wanneer je als leerkracht een vraag krijgt van je leerling, koppel deze vraag dan eens terug naar de andere leerlingen i.p.v. ze zelf te beantwoorden. **LET OP!!** De vragen moeten gesprekken uitlokken. Vragen waar de kinderen enkel ja en nee op kunnen antwoorden heeft weinig zin (zie handvaten.)
- Las na het stellen van (open) vragen ongeveer 3 seconden pauze in voordat je de kleuters vraagt om te reageren. Hierdoor hebben alle kleuters even de gelegenheid om over het antwoord na te denken en zijn het niet altijd dezelfde kleuters die hun antwoord al klaar hebben.
- Wees geduldig!
- Creëer discussies in de klas. Werp af en toe een vraag in de groep en laat de kinderen hierover discussiëren. Leren hoe ze op een gepaste manier hun mening horen te formuleren is heel belangrijk!
- Vergeet de stillere kinderen niet! Het zijn meestal de luidruchtige kinderen die de gesprekken leiden en naar zich toe trekken. Stuur het gesprek ook eens in de richting van de introverte kinderen door hen een eenvoudige vraag te stellen, maar forceer hen vooral niet!!
- Luister oprecht naar wat de kinderen vertellen, als ze het gevoel hebben dat er echt naar hun geluisterd wordt gaan kinderen met veel meer plezier vertellen.
- Stel dezelfde vraag aan meerdere kleuters of laat een kleuter zelf iemand anders noemen die ook het antwoord op de vraag mag geven. Op die manier kan je meerdere kleuters activeren en stimuleer je de hele klas om mee te denken.
- Ga in op wat de kinderen zeggen.
- Neem een gesprek nooit over, maar voeg er soms een iets aan toe. Maar voeg nooit te vroeg iets toe en voeg niet te veel toe!
- Wijk niet te ver af! Laat verschillende kinderen over hetzelfde onderwerp iets vertellen of vragen.

Deze tips zijn opgesteld vanuit onze voorkennis en vanuit de observaties die werden uitgevoerd. Hierbuiten zijn ook een aantal van deze tips geformuleerd a.d.h.v. een cursus rond taal vanuit de PXL (Steverlinck, 2013).

LESFICHES

In het onderstaande deel worden de verschillende activiteiten besproken die werden uitgevoerd in de kleuterklas ‘Hibret’. In deze lesvoorbereidingen worden ook bovenstaande handvaten en tips verwerkt. Bij deze lesvoorbereidingen werd er gefocust op het aanleren van taalvaardigheden. Dit is voortgevloeid uit één van onze onderzoeksvragen: Welke activiteiten rond taal kan je aanbieden bij kleuters in Jimma om op leeftijdsniveau te kunnen functioneren? Via de observaties werd er duidelijk dat taal een belangrijk element is in de kleuterklassen in Jimma. Maar taal wordt op een manier aangeboden die niet stimulerend is voor de kleuters. Er werd daarom gekozen om taal op een speelse manier aan te brengen. Voor het opmaken van deze lesfiches werd het TOPOI-model in rekening genomen. Dit staat voor taal, ordening, personen, organisatie en inzet. Via dit model worden verschillende perspectieven in kaart gebracht (Hoffman, 2007) Er werd bij het opstellen van onze guidelines rekening gehouden met een logische opbouw. De kleinste stap voor kinderen was om conversaties te voeren met de leerkracht. De kinderen zien de leerkracht niet enkel als een persoon die voor de klas staat maar ook als opvoeder en vertrouwenspersoon (zie basiscompetenties). Wanneer de leerkracht de juiste vragen stelt op de juiste momenten, zullen er snel conversaties ontstaan. Om deze vorm van communicatie en taalstimulering nog extra te ontwikkelen, werden er een aantal lessen ontworpen. Er werd bewust gekozen om de lessen in de huidige volgorde te geven. Het is belangrijk om niet overhaast te werk te gaan en om alle kinderen de tijd te geven om op hun eigen tempo te ontwikkelen. In de eerste les wordt het gebruik van woorden gestimuleerd. Voor sommige kinderen vormt dit geen enkel probleem maar voor andere kinderen kan dit al een hele opdracht zijn. Doorheen de lesjes werd er stilaan het gebruik van taal opgebouwd. Dit geldt ook voor de volgende stap. In de eerste les leren ze samen nadenken over taal en leren ze eenvoudige vragen stellen aan elkaar. In de lessen die daar op volgen, worden onderlinge conversaties gestimuleerd. In de laatste stap wordt er aan de leerkracht getoond hoe ze taal kan blijven stimuleren in de klas zonder dat dit een hoofdactiviteit moet zijn. Door de eenvoudige taalspelletjes, zullen de kleuters veel vooruitgang boeken in hun taalontwikkeling. En het zal niet enkel positief zijn voor hun taalontwikkeling, maar ook voor hun sociale en cognitieve ontwikkeling. Ze leren op een andere manier nadenken en ze leren dit te doen in samenwerking met leeftijdsgenoten.

Kimspel

Lesomschrijving	Er wordt uitgebreid kennis gemaakt met de verschillende voorwerpen alvorens te beginnen aan de activiteit. Dan worden de voorwerpen in groep beschreven en de functie van het voorwerp wordt uitgelegd. De voorwerpen worden in een kring gelegd. Ze worden nog eens herhaald in de volgorde dat ze momenteel liggen. Het is belangrijk dat ze in die volgorde blijven liggen. Nadien wordt er één kind naar buiten gestuurd en wordt er een voorwerp uit de kring gehaald. Het kind komt terug binnen en moet het voorwerp dat verdwenen is, kunnen omschrijven.
-----------------	---

Doelstelling	<p>Hoofddoel: De kinderen leren welke functies voorwerpen hebben en leren deze ook zelf te omschrijven in eenvoudige taal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De kinderen kunnen gericht kijken. - De kinderen benoemen de voorwerpen. - De kinderen kunnen zich aan de regels houden - De kinderen memoriseren wat ze gezien hebben. - De kinderen maken kennis met nieuwe woordenschat. - De kinderen oefenen geduld uit (inhibitie) en leren zich te gedragen in deze situatie.
Aanpak	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zorgen voor een juiste opstelling 2. Kennismaken met de materialen (uit de klas) 3. Voorwerpen in willekeurige volgorde in een kring leggen 4. Voorwerpen in die volgorde opnieuw herhalen 5. De leerkracht legt het spel uit 6. De leerkracht doet het spel voor 7. De kinderen spelen het spel onder begeleiding van de leerkracht 8. Differentiatiemogelijkheden 9. Nabespreken spel
Attitude	<ul style="list-style-type: none"> - De kinderen zitten in een kring op de grond rond de voorwerpen om de betrokkenheid te verhogen. - De kinderen zeggen niets voor. - De kinderen hebben geduld wanneer ze niet aan de beurt zijn. - De kinderen luisteren aandacht wanneer de voorwerpen worden besproken.
Taalstimulering	<ul style="list-style-type: none"> - Wat zie je? - Welke kleur heeft het? - Waarvoor wordt het gebruikt?
Differentiatie	<ul style="list-style-type: none"> - We hebben het moeilijker gemaakt door de voorwerpen in een andere volgorde te leggen, waardoor ze hun werkgeheugen gebruikte - We hebben ook een aantal voorwerpen erbij gehaald, om het iets moeilijker te maken
Reflectie	<p>Deze activiteit ging goed. De kinderen hadden snel door wat de bedoeling was. Ze deden goed mee en vonden het leuk om eens iets anders te doen in de les. Op vlak van taal was dit een goede oefening omdat ze op een andere manier omgaan met de dagdagelijkse voorwerpen in de klas, ze kunnen nu de voorwerpen benoemen en onder woorden brengen wat de ervan functie is. Doordat er telkens iemand anders aan de beurt is, leren ze ook van elkaar, bijvoorbeeld dat elk kind op een andere manier voorwerpen uitlegt.</p>

Praatplaat

Lesomschrijving	De juf toont een praatplaat aan de kinderen. Het is een prent van een boerderij die de studenten hebben aangepast naar de leefwereld van de kinderen. Er wordt de kinderen gevraagd om 1 minuut naar de prent te kijken zonder iets te zeggen zodat ze rustig alle indrukken in zich kunnen op nemen. Nadien wordt er samen met de kinderen duidelijke afspraken gemaakt en worden deze weergegeven a.d.h.v. tekeningen op het bord. De juf begeleid een gesprek over de prent.
Doelstelling	<p>Hoofddoel: De kinderen kunnen in hun eigen woorden beschrijven wat ze zien op deze plaat</p> <ul style="list-style-type: none"> - De kinderen kunnen luisteren naar elkaar. - De kinderen kunnen zich aan de afspraken houden. - De kinderen kunnen gericht kijken naar de prent. - De kinderen kunnen antwoorden op de vragen die de juf hen stelt.
Aanpak	<ol style="list-style-type: none"> 1. De juf zet voordat de kinderen binnenkomen de praatplaat klaar. 2. De juf bedekt de praatplaat om de nieuwsgierigheid op te wekken bij de kinderen. 3. De kinderen komen in een halve cirkel op de grond zitten rond de praatplaat. 4. De juf maakt duidelijke afspraken met de kinderen. 5. De juf tekent de afspraken op het bord. 6. De juf haalt het doek van de praatplaat. 7. De kinderen zeggen 1 minuut niets en kijken enkel naar de praatplaat. 8. De juf stelt vragen over de praatplaat. 9. De juf stimuleert een gesprek over de praatplaat.
Attitude	<ul style="list-style-type: none"> - De kinderen houden zich aan de gemaakte afspraken. - De kinderen steken hun vinger op als ze iets willen zeggen. - De kinderen luisteren naar elkaar. De kinderen kunnen stilzitten. - De kinderen respecteren elkaars antwoorden.
Taalstimulering	<ul style="list-style-type: none"> - Wat zien jullie zoal op deze prent? - Waar zou deze foto gemaakt zijn? Hoe weten jullie dat? - Welke dieren zien jullie op de prent? Zien jullie ook dieren die jullie nog niet kennen? - Duidt mij eens een 'koe' aan. - Hoeveel mensen zien jullie op de prent? En hoeveel dieren? - Wat zijn de schapen aan het doen op de prent? En waarom zijn ze dat aan het doen denk je?

Differentiatie	Er kan worden gedifferentieerd in de vraagstelling. De oudste kinderen kunnen dingen tellen op de prent en kunnen gedetailleerder gaan kijken. De jongste kinderen gaan vooral kijken vanuit hun eigen leefwereld.
Reflectie	In België is een praatplaat een gunstige activiteit om taal te stimuleren bij kinderen. Hier was het moeilijk om deze activiteit te begeleiden door de taalbarrière. De leerkracht heeft goed meegewerkt. Het doel van de activiteit was voor haar ook snel duidelijk, wat maakte dat ze de activiteit zelfs voor een groot deel heeft overgenomen. Af en toe moesten we haar inspiratie geven bij het stellen van vragen. De leerkracht vond het een voordeel dat het niet te veel voorbereiding vraagt. Op deze manier leren de kinderen vrij te vertellen over wat ze zien, zonder dat er op voorhand vastligt welke elementen ze moeten vertellen. Aan de hand van het bespreken van verschillende elementen, komen ze tot één geheel, één verhaal. Zo leren de kinderen associaties te leggen.

Zichzelf voorstellen

Lesomschrijving	De kinderen staan in een cirkel en gooien met de bal naar elkaar. Het kind dat de bal in handen heeft, stelt zichzelf kort voor. We maken het telkens wat moeilijker. Er wordt van de kinderen verwacht dat ze proberen correcte en volledige Engelse zinnen te maken. We beginnen eerst met hun naam; 'My name is ... ' Nadien hebben we hen gevraagd wat ze graag doen; 'My name is + I like to swim' En als laatste moesten ze er nog bij vertellen wat hun leeftijd was; ' My name is + I am 6 years old and I like to swim'
Doelstelling	Hoofddoel: De kinderen kunnen zichzelf a.d.h.v. eenvoudige zinnen voorstellen, dit bevordert ook de zelfkennis en de kennis over anderen <ul style="list-style-type: none"> - De kinderen kunnen korte Engelse zinnen maken. - De kinderen kunnen zichzelf voorstellen in groep. - De kinderen kunnen zichzelf voorstellen in een andere taal. - De kinderen kunnen rustig hun beurt afwachten. - De kinderen kunnen de bal vangen.
Aanpak	<ol style="list-style-type: none"> 1. De kinderen gaan buiten in een kring staan. 2. De leerkracht legt uit wat er van hen verwacht wordt. 3. De leerkracht maakt samen met de kinderen duidelijke afspraken. 4. De leerkracht doet het voor. 5. Het eerst kind krijgt de bal handen en moet zijn naam zeggen, dit wordt een aantal keren herhaald, hierna komt ronde twee 6. Ze moeten hun naam herhalen + zeggen wat ze graag doen. 7. Daarna moeten de kinderen hun naam herhalen + herhalen wat ze graag doen en dan zeggen hoe oud ze zijn.

Attitude	<ul style="list-style-type: none"> - De kinderen gaan rustig in een kring staan en wachten hun beurt af. - De kinderen luisteren naar elkaar. - De kinderen hebben respect voor elkaar.
Taalstimulering	<ul style="list-style-type: none"> - Wat is jouw naam? - Hoe oud ben je? - Waar doe je dat en hoe veel keer doe je dat? - Waarom doe je dat graag?
Differentiatie	Als al de kinderen aan bod zijn geweest kunnen we hen meer vragen stellen vb. hoeveel broers en zussen heb je, wat is je favoriete kleur?
Reflectie	In een kring gaan staan en zichzelf voorstellen verliep heel vlot. De tweede ronde was iets moeilijker en daar konden sommige kinderen moeilijk op antwoorden. Als we hen een paar voorbeelden gaven wisten ze wat we bedoelden. De derde ronde was nog moeilijker, want sommige kinderen weten niet hoe oud ze zijn. Deze les werd in het Engels gegeven waardoor wij hen konden verstaan en verbeteren waar nodig.

Tekening voorstellen

Lesomschrijving	De kinderen krijgen allemaal een leeg A4 blad en mogen met de materialen die we hen beschikbaar stellen een vrije tekening maken. De kinderen krijgen hier 1 uur de tijd voor. Daarna wordt de klas opgeruimd en gaan we met de kinderen buiten in een kring zitten. Ieder kind komt om de beurt aan bod. Het kind gaat in het midden van de kring staan en laat eerst zijn/haar tekening aan iedereen zien. Dan vertelt zij/hij aan de rest van de groep wat er op zijn tekening staat. Na het applaus mag het kind een ander kind aanwijzen die als volgende zijn tekening mag presenteren.
Doelstelling	<p>Hoofddoel: De kinderen kunnen a.d.h.v. hun fantasie een tekening maken en deze achteraf ook beschrijven met eenvoudige taal</p> <ul style="list-style-type: none"> - De kinderen kunnen een creatieve tekening maken. De kinderen kunnen de materialen correct hanteren. - De kinderen kunnen hun fantasieën weergeven in hun tekening. - De kinderen kunnen met volledige zinnen vertellen wat er op hun tekening staat. - De kinderen kunnen antwoorden op eenvoudige vragen over hun tekening.
Aanpak	<ul style="list-style-type: none"> - Er worden duidelijke afspraken gemaakt samen met de kinderen. - De kinderen worden creatief aan het werk gezet. - De kinderen ruimen de gebruikte materialen op. - De kinderen laten nadenken over hun tekening.

Attitude	<ul style="list-style-type: none"> - De kinderen komen rustig binnen en gaan op hun plaats zitten. De kinderen wachten geduldig tot de materialen worden uitgedeeld. De kinderen wachten tot de leerkracht de activiteit uitlegt. - De kinderen houden zich creatief bezig. Ze leren de materialen delen met de andere kinderen aan de tafel. - De kinderen ruimen na het kleuren de materialen op. - De kinderen gaan rustig buiten in een kring zitten. - De leerkracht legt de kinderen uit dat ze hun tekening moeten laten zien aan de andere kinderen en dan moeten uitleggen wat ze getekend hebben. - De kinderen wachten rustig hun beurt af en ondertussen luisteren ze aandachtig naar het kind dat aan de beurt is.
Taalstimulering	<ul style="list-style-type: none"> - Kan je me uitleggen wat dit is? - Is dit jouw huis?? - Is dit jouw moeder ? - Waarom heb je die kleur gebruikt ? - Is dit je favoriete kleur? - Waarom heb je dit getekend?
Differentiatie	<ul style="list-style-type: none"> - Het kind dat aan de beurt is moet in het midden gaan staan om hun uitleg te geven. - De kinderen die het daar moeilijk mee hebben mogen op hun plaats in de kring blijven zitten en doen zo hun uitleg (dan is de drempel minder groot) . - Om het moeilijker te maken mogen de juf en kinderen vragen stellen over de tekening.
Reflectie	<p>Voor ons was het moeilijk om de kinderen te verstaan omdat ze de uitleg mochten doen in hun moedertaal. Door de vertaling van de leerkracht konden we afleiden dat de kinderen hun tekening goed konden uitleggen en dat de andere kinderen het ook begrepen. Vragen stellen is voor de kinderen moeilijk. Ze zijn het niet gewoon om conversaties te voeren die bestaan uit een wisselwerking van vraag en antwoord. Door deze activiteit hebben de kinderen hun fantasie op de vrije loop kunnen laten gaan. Er werd op voorhand geen onderwerp vastgelegd, ze hadden volledig de vrije keuze. Ze mochten kiezen welke materialen ze gebruikte en wat ze precies tekende. Daarna mochten de kinderen dit onder woorden brengen, dit zorgt ervoor dat het kind taal leert te gebruiken voor aan zelfexpressie te doen, het leert zichzelf en zijn omgeving voorstellen a.d.h.v. een tekening. De andere kinderen mochten erna ook vragen stellen, waardoor kinderen leren reflecteren en nadenken over hun eigen handeling.</p>

Beschrijven van een onderwerp

Lesomschrijving	De kinderen zitten in een halve cirkel op de grond. Vooraan in de kring staat er een schoendoos. De juf steekt (terwijl de kinderen het zien), bepaalde voorwerpen in de doos die ze ondertussen bespreekt. Om de beurt komt er een kind naar voor en kiest een bepaald voorwerp uit de schoendoos. Dit voorwerp houdt hij/zij achter de deksel zodat de andere kinderen het niet kunnen zien. Het kind dat vooraan zit krijgt de taak om het voorwerp te bespreken en te beschrijven. Als het kind het voorwerp goed beschrijft, komen de andere kinderen te weten over welk voorwerp hij/zij het heeft.
Doelstelling	<p>Hoofddoel: De kinderen kunnen een voorwerp volgens bepaalde eigenschappen beschrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> - De kinderen kunnen gericht kijken. - De kinderen kunnen aandachtig luisteren naar de informatie. - De kinderen kunnen voorwerpen uitschakelen die niet voldoen aan de beschrijving. - De kinderen kunnen antwoorden op eenvoudige vragen.
Aanpak	<ol style="list-style-type: none"> 1. De kinderen gaan op de grond zitten in een halve cirkel. 2. De juf maakt samen met de kinderen duidelijke afspraken. 3. De juf zet een schoendoos in het midden van de kring. 4. Terwijl de juf de schoendoos vult, bespreekt ze de voorwerpen. 5. 1 kind gaat achter de doos zitten en kiest zelf één voorwerp. 6. Het kind houdt het voorwerp achter de doos zodat de andere kinderen het niet zien. 7. Het kind beschrijft het voorwerp 8. De juf kan eventueel bijsturen d.m.v. het stellen van vragen : <ul style="list-style-type: none"> - Welke kleur en vorm heeft het voorwerp? - Is het groot of klein? - Hoe voelt het voorwerp? 9. Wanneer het juist is, mag hij/zij een ander voorwerp beschrijven.
Attitude	<ul style="list-style-type: none"> - De kinderen zitten rustig op de grond. - De kinderen luisteren naar de informatie die ze krijgen. - De kinderen steken hun vinger op als ze het weten. - De kinderen roepen niet. - De kinderen oefenen geduld uit.
Taalstimulering	<ul style="list-style-type: none"> - Hoe ziet het voorwerp eruit? - Welke vorm en kleur heeft het? - Hoe voelt het (hard, zacht)? - Is het voorwerp groot of klein? - Waarvoor kunnen we het voorwerp gebruiken?

Differentiatie	We kunnen in deze activiteit differentiëren in het aantal vragen die we stellen. Als er weinig vanuit het kind zelf komt kan het gemakkelijker gemaakt worden door de bovenstaande vragen te stellen. We kunnen ook differentiëren in het aantal voorwerpen die we in de doos steken. Hoe meer voorwerpen er in de doos zitten, hoe moeilijker het wordt om voorwerpen te kunnen elimineren. De juf kan eventueel nog voorwerpen toevoegen zonder ze aan de kinderen te laten zien. Op deze manier moeten de kinderen verder terug denken aan spullen die bij hun in de klas staan die aan die bepaalde beschrijving voldoen.
Reflectie	In het begin verliep de activiteit moeizaam. Het duurde lang eerdad de kinderen door hadden wat ze juist moesten doen. De kinderen zeiden onmiddellijk voor welk voorwerp ze aan het beschrijven waren of ze hielden de voorwerpen niet achter de doos. Wij hebben het toen enkele keren voor gedaan. Naar het einde toe begon de activiteit vlotter te verlopen. De korte vragen die we aan het kind stelde om de beschrijving te vergemakkelijken, waren gemakkelijk te vertalen naar het Amhaars door hun juf. Hoe de kinderen de voorwerpen precies hebben beschreven weten we niet omdat we dit niet verstonden, maar uit het feit dat de andere kinderen het juiste voorwerp raadden, konden we afleiden dat dit wel oké was. Het kind leert door deze activiteit de betekenis van begrippen kennen en leert bepaalde voorwerpen te omschrijven aan de hand hiervan.

Kledij beschrijven

Lesomschrijving	Alle kinderen brengen 1 kledingstuk mee naar de les. De leerkracht en wij brengen ook kledingstukken mee. We leggen alle kleding op een hoop en gaan er allemaal rond zitten (in een kring). We overlopen klassikaal een paar kledingstukken. Dan mag om de beurt een kind in het midden van de kring staan en een kledingstuk kiezen. Het kind moet dit kledingstuk beschrijven. Ten slotte overlopen we samen de volgorde om kleren aan te doen. → eerst broek, dan T-shirt, dan golf, dan schoenen.
Doelstelling	Hoofddoel: De kinderen kunnen kledingstukken beschrijven a.d.h.v. eenvoudige taal <ul style="list-style-type: none"> - Kinderen kennen en herkennen kledingstukken - Kinderen kunnen niks verklappen en hebben geduld - Kinderen kunnen actief luisteren - Kinderen kunnen kleuren en lichaamsdelen toepassen op de kledij

Aanpak	<ol style="list-style-type: none"> 1. Alle kledij op een hoop leggen vooraan de klas 2. Zorgen dat alle kinderen in een cirkel rond de kleren zitten 3. Leerkracht maakt afspraken met de kinderen 4. Leerkracht legt activiteit uit en doet activiteit voor 5. Kinderen doen om de beurt activiteit onder begeleiding van de leerkracht 6. Leerkracht legt volgorde om kleren aan te doen uit a.d.h.v. prent 7. Kinderen voeren deze handeling uit 8. Nabespreken activiteit
Attitude	<ul style="list-style-type: none"> - De kinderen zitten in een kring op de grond rond de voorwerpen om de betrokkenheid te verhogen. - De kinderen oefenen geduld uit wanneer ze niet aan de beurt zijn. - De kinderen zeggen niets voor. - De kinderen luisteren aandacht wanneer de kledingstukken worden besproken.
Taalstimulering	<ul style="list-style-type: none"> - Welk kledingstuk is het? - Is het voor jongens of voor meisjes? - Welke kleur heeft het? - Welke lichaamsdelen bedekt het? - Is het een effen kleur of met een patroon? - Heeft het knopen of een rits? - Is het voor koude of warme temperatuur? - Welk kledingstuk doe je als eerste aan? En welk volgt erop?
Differentiatie	<p>Vragen aan de kinderen of ze 2 (of 3,4,..) kledingstukken kunnen combineren. Zelf kleren laten kiezen en deze aan- en uitdoen.</p>
Reflectie	<p>We hadden vorige les op het einde van de les gevraagd aan alle kinderen om één kledingstuk mee te brengen. Enkel 8 kinderen hadden een kledingstuk bij. Sommige kinderen konden ook een kledingstuk uitdoen zoals een schoen, slipper, jasje. De hoop was uiteindelijk toch groot genoeg. Na dat de juf de activiteit had uitgelegd begrepen zo goed als alle kinderen wat ze moesten doen. Als een kind een kledingstuk nam waren er altijd een paar kinderen die het toch voorzeiden. Na een aantal opmerkingen deden de kinderen het niet meer.. De volgorde van kleren aan- en uitdoen ging heel vlot. De kinderen hebben hierdoor geleerd kledingstukken te benoemen en te beschrijven. De juf heeft soms geholpen door verbale sturing te geven, d.m.v. vragen te stellen. Ook moesten de kinderen nadenken over de volgorde van het aandoen van de kledij en dit onder woorden brengen.</p>

Lichaamsdelen

Lesomschrijving	Er waren kaartjes met de lichaamsdelen op getekend. Klassikaal overlopen we (a.d.h.v. een tekening van een mannetje) alle lichaamsdelen. Om de beurt komt er een kind naar voor en mag een kaartje trekken. Het kind moet het lichaamsdeel aanduiden op zijn lichaam en vertellen wat het is, waarvoor het dient, hoeveel we er van hebben. Als het kind gedaan heeft, mogen andere kinderen haar aanvullen. Dan komt er een ander kind naar voor en trekt een nieuw kaartje.
Doelstelling	<p>Hoofddoel: De kinderen kunnen hun lichaamsdelen beschrijven en vertellen wat de functie er van is (-> verbetering lichaamsbeeld)</p> <ul style="list-style-type: none"> - De kinderen kennen en herkennen de verschillende lichaamsdelen in moedertaal (ook Engels) - De kinderen kunnen naar elkaar luisteren - De kinderen kunnen hun beurt afwachten, oefenen geduld uit
Aanpak	<ol style="list-style-type: none"> 1. Leerkracht maakt afspraken met de kinderen 2. Klassikaal herhalen van alle lichaamsdelen 3. Leerkracht legt oefening uit en doet deze voor 4. Kinderen doen de oefening om de beurt 5. Kinderen mogen elkaar aanvullen 6. Nabespreken spel
Attitude	<ul style="list-style-type: none"> - Kinderen blijven op hun stoel zitten met gezicht naar voorkant klas - Kinderen zeggen niets voor en oefenen geduld uit - Kinderen kunnen elkaar helpen
Taalstimulering	<ul style="list-style-type: none"> - Wat is het? - Wat is de functie? - Hoeveel hebben we er van?
Differentiatie	<ul style="list-style-type: none"> - Er komen 2 kinderen naar voor. Eén kind duidt op eigen lichaam een lichaamsdeel aan en ander kind vertelt wat het is. - Alle kaartjes liggen op tafel. Juf vraagt welke lichaamsonderdelen er nodig zijn om activiteit uit te voeren vb. voor tanden poetsen. Kind moet kaartjes nemen met een hand, mond, tanden, ...
Reflectie	Kinderen begrepen de oefening snel. We hebben het maar één keer moeten voordoen. Het bleek dat ze al veel kennis over de lichaamsdelen hadden. Bij sommige kinderen hebben we verbale begeleiding gegeven door sturende vragen te stellen. Kinderen hebben onder woorden leren brengen welk lichaamsdeel welke functie heeft. Dit werd op een andere manier aangepakt, zonder altijd maar te herhalen wat de leerkracht voorzegt. Nu kregen de kleuters de kans zelf na te denken en zinnen te formuleren.

Taaspelletjes

Lesomschrijving	<p>De kinderen worden opgesplitst in 4 verschillende groepen rekening houdend met hun leeftijd. Elke groep krijgt een taaspel toegewezen. Het taaspel wordt in elke groep begeleid door één van de studenten. We werken met een doorschuifstelsel zodat alle groepen in contact zijn gekomen met alle spelletjes. De taaspelletjes bestaan uit :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat past er niet in het rijtje? - Linken leggen - Kennismaken met emoties - Klopt er iets niet?
Doelstelling	<p>Hoofddoel: De kinderen kunnen a.d.h.v. taal verklaren wat er niet klopt en waarom dit niet klopt.</p> <ul style="list-style-type: none"> - De kinderen kunnen nadenken over wat er al dan niet klopt op de prenten die ze te zien krijgen. Dit stimuleert hun cognitie. Daarna kunnen ze verschillen vinden, dit bevordert hun visueel geheugen. - Ze kunnen hun waarnemingen verklaren. A.d.h.v. hun beperkte woordenschat kunnen ze zich verstaanbaar maken naar andere toe, dit bevordert hun gespreksvaardigheden. - De kinderen kunnen de taak volhouden.
Aanpak	<ol style="list-style-type: none"> 1. De studenten bereiden de hoeken voor alvorens de kinderen de klas binnenkomen. 2. De kinderen worden over de verschillende taalhoeken verdeeld rekening houdend met hun leeftijd. 3. De juf maakt samen met de kinderen duidelijke afspraken. 4. Het taaspel wordt uitgelegd, met externe hulp (taalbarrière) 5. Na een half uur schuiven de kleuters door (dit herhalen we 4 keer)
Attitude	<ul style="list-style-type: none"> - De kinderen leren samenwerken. De kinderen leren dat ze moeten zwijgen als iemand anders aan het woord is. - De kinderen leren actief luisteren. - De kinderen kunnen zich aan de regels houden. - De kinderen voeren gesprekken, zowel onderling als met de juf. - Het wisselen van hoeken verloopt vlot.
Taalstimulering	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wat past er niet in het rijtje? <ul style="list-style-type: none"> - Wat zie je? - Wat past er niet in het rijtje? - Waarom denk je dat?

	<p>2. Linken leggen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat zie je allemaal? - Wat hoort bij elkaar? - Waarom denk je dat dit samen hoort? - Zou dit ook hier bij kunnen horen? Waarom wel? Waarom niet? <p>3. Kennismaken met emoties</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat zie je? - Wat denk je dat dit is? Kan je dit nadoen? - Herken je een bepaalde emotie? - Wanneer heb je deze emotie al ooit gevoeld? - Heb je deze emotie al ooit bij iemand anders gezien en hoe? <p>4. Klopt er iets niet?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat zie je? - Klopt er iets niet? Ja -> Wat klopt er niet? - Zou een nijlpaard kunnen vliegen? Waarom niet of wel? - Welke dieren kunnen nog vliegen?
Differentiatie	<ul style="list-style-type: none"> - De studenten differentiëren in de vraagstelling. - In elk spel wordt er gegradeerd in moeilijkheidsgraad. - Per leeftijd aangepast spelmateriaal.
Reflectie	<p>Dankzij de hulp van de juf verliep de indeling van de groepen vlot. We zijn verschillende keren geconfronteerd geweest met de taalbarrière. Het is en blijft een drempel om taallessen te geven als je zelf hun taal niet beheerst. Eens dat de kinderen het spel begrepen, was er nog de uitdaging om voor meer diepgang te zorgen. Vragen stellen en hun antwoorden begrijpen was voor ons enorm moeilijk. De keerzijde is dat het voor de kinderen dan ook weer een uitdaging was om zich verstaanbaar te maken naar ons toe.</p> <p>De taalspelletjes zaten goed in elkaar en de kinderen waren heel enthousiast. We zijn er van overtuigd dat wanneer hun eigen juf in hun moedertaal deze activiteit begeleidt, het wel een groot succes zou zijn. De juf is heel betrokken geweest tijdens de activiteit en heeft ook gezien wat we wilden bereiken bij de kinderen. Bij deze activiteit heeft de juf ingezien dat men taal op veel verschillende speelse manieren kan stimuleren. De kinderen hebben in deze spelletjes voornamelijk geleerd logisch te redeneren en linken en associaties te zoeken tussen verschillende voorwerpen. Ze moesten ook telkens hun gedachtegang onder woorden brengen.</p>

6. Conclusie

Uit onze literatuurstudie bleek het belang van taal in de ontwikkeling van kinderen en deze start al in een zeer vroege fase. Taalstimulatie is daarom niet enkel een schools gebeuren maar moet evenzeer aandacht krijgen in de thuissituatie, iets wat in de Ethiopische cultuur niet vanzelfsprekend is. Uit onze observaties, interviews en vragenlijsten komt duidelijk naar voren dat spelen zeker geen prioriteit is voor ouders. Ditzelfde zet zich verder in de schoolse context. Hier ligt de nadruk, al vanaf zeer jonge leeftijd, op lezen, rekenen en schrijven. Leerkrachten hebben weinig notie van spelend leren. De richtlijnen die zijn opgesteld in het kader van deze bachelorproef focussen op taal of zijn een eerste aanzet. Vanuit de leerkrachten komt steeds de vraag voor “sharing skills” welke werden vertaald in workshops.

Bij aanvang van de bachelorproef waren er drie onderzoeksvragen. “Hoe zit het onderwijs in Ethiopië in elkaar?”, “Wat is het profiel van de ouders van schoolgaande kinderen?” en “Welke activiteiten rond taal kan je aanbieden bij kleuters in Jimma om op leeftijdsniveau te kunnen functioneren?”. Het departementaal overschrijdend onderzoek bracht meer klaarheid op deze vragen. Na een lang proces werden er antwoorden geformuleerd op deze onderzoeksvragen.

Binnen de “guidelines to stimulate the use of language” zijn er verschillende lesfiches uitgeschreven. De toepassing vond plaats in de kleuterklas van één publieke school “Hibret”. Er werd gefocust op één kleuterklas om deze dan als voorbeeldklas te nemen. Dit was de beste klas hiervoor, omdat de leerkracht hier gemotiveerd was en open stond voor nieuwe ideeën. Ook zaten in deze klas de minste kinderen, waardoor het gemakkelijker was om creativiteit in te zetten. Deze lessen zijn op leeftijdsniveau van de kinderen en tonen mogelijkheden om op een speelse manier taal te leren. Er wordt getracht de woordenschat uit te breiden en er wordt ruimte gemaakt om met elkaar en met de leerkracht in interactie te gaan.

De informatie over hoe het onderwijs in Ethiopië in elkaar zit hebben werd verkregen via literatuurstudie en observaties in de verschillende kleuterklassen. Hier werd ervoor gekozen om dit voor de drie verschillende onderwijssystemen te doen en niet enkel voor de publieke scholen. Dit gaf een breder beeld over het onderwijs in Ethiopië.

Het profiel van de ouders van schoolgaande kleuters werd onderzocht via interviews en vragenlijsten in de publieke scholen, privéscholen en in S.O.S. Kinderdorpen. Dit bracht klaarheid in de toepassing binnen verschillende onderwijssystemen.

De ouders werden binnen het onderzoek betrokken omdat de ontwikkeling van kinderen meer is dan enkel een schools gebeuren. Het is eveneens de verantwoordelijkheid van ouders en van de gemeenschap waarbinnen het kind opgroeit. De wensen van de ouders op het onderwijs kwam aan bod. Als de ouders vinden dat de kinderen niets bijleren zullen zij hun kinderen niet meer stimuleren om naar school te gaan. Aan de hand van de bevragingen bleek dat ook ouders schoolse vaardigheden als lezen en schrijven belangrijk vinden voordat de kinderen ‘grade 1’ aanvatten.

De opgestelde guidelines geven leerkrachten ideeën om verder aan de slag te gaan met taalstimulatie. Ze zijn opgesteld in samenspraak met de leerkrachten en de noodzaak ervan werd in verschillende workshops aangehaald.

De uiteindelijke meerwaarde van dit project, als interdisciplinair afstudeerproject, situeert zich op het vlak van het vergroten van de kennis over andere disciplines. Het samenwerken aan het doel om jonge kinderen in Jimma ontwikkelingskansen te bieden, bracht een bredere kijk op het probleem en mogelijkheden. In het kader van het M-decreet, waarvoor kinderen met een specifieke onderwijsbehoefte, inclusief onderwijs mogelijk wordt, zal ook een interdisciplinaire aanpak vergen. Hierin mag niet allen de focus liggen op schoolse vaardigheden, maar zullen ook ouders moeten betrokken worden met als doel ook voor deze kinderen ontwikkelingskansen te bieden.

7. Discussie

Als men onderzoek voert in een ander land met een vreemde taal en cultuur, brengt dit ongetwijfeld moeilijkheden met zich mee. Zo heeft bijvoorbeeld de taalbarrière regelmatig gezorgd voor een vertraging van het proces. Zowel de leerkrachten als de kinderen beheersten nauwelijks het Engels, dit maakte het soms moeilijk om met hun te communiceren. Plaatselijke medewerkers werden gevraagd om de vragenlijsten te vertalen. Hetzelfde geldt voor de huisbezoeken. Door het gebrek aan de beschikbaarheid van tolken zijn er niet zo veel huisbezoeken kunnen gedaan worden. De vragenlijsten bleken ook niet altijd op een correcte manier ingevuld te zijn.

Er is al heel wat onderzoek gevoerd over onderwijs en leer-theorieën in Westerse context. De toepassing ervan in het kader van een ontwikkelingsland was niet altijd makkelijk. Er moesten inhoudelijke keuzes gemaakt worden goed wetende dat er nog zo veel werk en mogelijkheden zijn.

In ons onderzoek en tijdens onze stage werd er vooral de focus gelegd op de leeromgeving. Hierin werd nauw samengewerkt met de leerkrachten om speels onderwijs te promoten. Het onderzoek is ook gericht naar de ouders, door huisbezoeken te doen. Maar hun echt betrekken in het onderwijs van hun kind, werd niet gedaan. Het is dan ook aangeraden om naar volgend jaar toe de ouders meer te betrekken en te begeleiden via oudercontacten of het oprichten van een ouderraad. Men zou counseling kunnen geven aan ouders om hen te betrekken in het speelse leren. Ook in de onderwijs setting kan er nog wel meer verdiepend werk verricht worden. Leerkrachten geven aan nog veel meer nood te hebben aan ‘sharing skills’ over spelend leren. Er zijn tal van items waarop gefocust kan worden zoals voorbereidend rekenen – motorische vaardigheden – probleemoplossend leren.

Stijn Janssen, een medewerker van de PXL heeft doorheen zijn leven al heel wat reizen gemaakt. Hij heeft in vele projecten gewerkt in verschillende ontwikkelingslanden. Hij heeft zijn kennis en ervaringen gedeeld voor ons vertrek. Hij vertelde dat het interessant zou zijn om in Jimma duurzame leermaterialen te ontwikkelen. Dit zouden materialen worden die de leerkrachten helpen bij het lesgeven, om de lessen concreter te maken. Kinderen onthouden leerinhouden beter door te werken met concrete materialen. Hij gaf ons ook het idee om telkens een stappenplan te maken waarin wordt uitgelegd hoe de materialen tot stand komen, zodat de leerkrachten deze opnieuw kunnen maken. Er werd hier dit jaar niet heel bewust op ingezet, maar het blijft een mooi idee. Er kan bevestigd worden, eens ter plekke geweest te zijn, dat dit heel bruikbaar zou zijn in de scholen van Jimma. Dit zou een aanrader zijn naar de studenten van volgend jaar toe.

Als afstuderende studenten in een bacheloropleiding was het een unieke kans om in de Gobe – Gobe projecten aan ontwikkelingswerk te doen. Voor velen was het een lang gekoesterde droom. Het thuisfront volgde de blogs op de voet alhoewel de internettoegang door de politieke situatie moeilijk was. Er heerste een gevoel van “we zijn toch goed bezig”. Het was nodig dat de promotoren kritisch bleven. Onze inbreng mocht niet verzanden in “voluntourism” zoals Lauren Kascak en Sayantani DasGupta in een opiniebijdrage schrijven: “De vrijwilliger als ster in zijn eigen selfie”.

Bij het terug kijken naar de periode in Jimma zal het met een gevoel zijn van tevredenheid. Het geloof dat de geboden ontwikkelingskansen in Jimma, via de guidelines, een positieve bijdrage kan betekenen in de ontwikkeling van die kleuters is er. En OK, ons facebookprofiel ziet er dan wel anders uit, maar wij zijn ook veranderd.

8. Bibliografie

- AFS Intercultural Programs, E. P. (2014). Over AFS.
- Ballet, K. (2000). *Reflectief ervaringsleren voor leerkrachten: Een werkboek voor opleiders, nascholers en stagebegeleiders*. Deurne, België: Wolters Plantyn.
- Beijaard, D. (1998). *Persoonlijke onderwijstheorieën van leraren*. Alphen a/d Rijn, Nederland: Wolters Kluwer
- Beullens, V. (Producer). (2008). Spelend leren: spelmateriaal motiveert. Retrieved from <http://www.scriptiebank.be/scriptie/spelend-leren-spelmateriaal-motiveert-0>
- Bishaw, A. (2012). Education in Ethiopia: Past present and future prospects. .
- Bogaert, N. (2009). Het leven na TAS en TIST in andere vakken dan het vak Nederlands.
- De Bruyckere, P. (2016). De valkuilen van de discussie over de eindtermen.
- De Myttenaere, B. (2003). *In vrije val: Armoede, aangetaste wortels met diepe kloven*. : Uitgeverij Manteau.
- De Vlaamse Regering, H. B. S. (2007). Basiscompetenties voor de leraar kleuteronderwijs.
- DertiendeSter (Producer). (2008). Kinderen in Ethiopië. Retrieved from <http://www.dertiendester.be/?q=kindinethiopia>
- DeStandaard. (2016). Opvoedingstest.
- Devlieger, M., et al. (2012). *Is die taal van ver of van hier? Wegwijs in talensensibilisering van kleuters tot adolescenten*. Leuven/Den Haag: Acco.
- Dijkstra, P. (2015). *Effectiever leren met leerstrategieën*.: Uitgeverij Boom
- Duncan, G. B.-G., J. . (1997). The effects of poverty on children.
- Engel, J. (2011). Ethiopia's progress on education: A rapid and equitable expansion of access.
- Folkman, L. (1984). Change in the perceptions of the service teachers as a results of the difficulties they faced during elt practicum.
- Formesyn, L. (2015). Armoede duidelijk zichtbaar in de hersenen van kinderen.
- Heavens, A. (Producer). (2006). In Ethiopia, better education for a better future. Retrieved from http://www.unicef.org/infobycountry/ethiopia_34570.html
- Hoffman. (2007). Het TOPOI-model.
- Hummle (Producer). (2009). Belang van spel. Retrieved from <http://www.hummle.nl/belang-spel.html>
- Hunnius, S. (2010). *Het babybrein: over de ontwikkeling van de hersenen bij baby's*.: Bert Bakker
- Janssen Vos, F. (2004). *Spel en ontwikkeling: het ontwikkelingsgericht onderwijs*.: Uitgeverij Van Gorcum.
- Janssens, e. a. (2006). *Didactiek in beweging*. Antwerpen: Wolters Plantyn.
- Kallenberg, A. (Producer). (2004). Leren (en) organiseren van nieuwe arrangementen. Retrieved from <http://www.hsleiden.nl/aems/lectoraateducatie/12100082.pdf>
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen, D. C. v. (Producer). Leidraad leerplannen. Retrieved from <http://ond.vvkso-ict.com/vvksomainnieuw/leidraadleerplannen.htm>
- Kelchtermans, J. (1997). Subjective theories and professional self of beginning teachers.
- Kind & Gezin, z. j. Kansarmoede registratie Kind & Gezin. .
- Maathuis, K. (2015). *Kinderrevalidatie*.: Koninklijke Van Gorcum b.v. .
- Mediarte (Producer). Zelf-determinatie: over competentie, autonomie en verbondenheid. Retrieved from <http://www.mediarte.be/nl/zelf-determinatie-over-competentie-autonomie-en-verbondenheid>
- Medina, J. (2010). *Het kinderbrein: Onmisbare inzichten voor een optimale opvoeding van baby tot kleuter*.
- Mönks, F. J. (2009). *Ontwikkelingspsychologie: Inleiding tot de verschillende deelgebieden*.: Koninklijke Van Gorcum b.v. .
- Orye, A. (2008). Subjectieve onderwijstheroriën van beleidsmakers en docenten binnen de pop-en rockopleiding.

- Save the Children, E. a. c. (Producer). (2013). A programme of education above all. Retrieved from <http://educateachild.org/our-partners-projects/partner/save-children>
- Schaerlaekens, A. (2008). De taalontwikkeling van het kind
- Shepherd, A. (2013). *Chronic Poverty: Concepts, Causes and Policy*.
- Simons, B. (1995). *Leren en instructie: Psychologie van de leerling en het leerproces*. Assen, Nederland: Uitgeverij Van Gorcum.
- Steverlinck, S. (2013). PXL Cursus Taal: Remediërende sessies en workshops rond functioneel taalgebruik in de lerarenopleiding.
- Tank, M. K. (2010). Kijk op ontwikkeling in de voorschoolse voorzieningen.
- TheGuardian. (2015). Sustainable development goals: changing the world in 17 steps – interactive.
- Trypsteen, W. (Producer). (2013). Armoede in Afrika. Retrieved from <http://www.lavigerie.be/spip.php?article1280>
- Unesco (2005). Education in Africa.
- Unesco (Producer). (2010). Ethiopia. Retrieved from <http://en.unesco.org/countries/ethiopia>
- Unicef. (2011). Jaarverslag 2011 Unicef Nederland.
- United Nations, U. (2000). We can end poverty: Millenium development goals.
- Van Avermaet, P. (2013). Waarom diversiteit tot de kern van onderwijs behoort.
- Van de Grift, B. (2014). *Peuteren en kleuteren: de breintheorie over het leren van het jonge kind.*: Uitgeverij SWP.
- Van den Branden, K. (2016). Naar een onderwijs voor mensen in balans.
- Van den Haak, J. K. (2009). Economie: behoeften en schaarste.
- Van Handenhoven, W. (2010). *Jaarboek Ergotherapie 2010: Acco*.
- Vansteenkiste, M. (2015). *Vitamines voor groei: Ontwikkeling voeden vanuit de Zelf-Determinatie Theorie.*: Uitgeverij ACCO.
- Veron. (2007). Psychologie: gedrag en socialisatie.
- Vervaet, E. (2012). *Groeier wijs: psychologie van 0 tot 3 jaar.*: Uitgeverij Elmar B.V.
- Vincke, J. (2007). *Sociologie: een klassieke en hedendaagse benadering.*: Uitgeverij Academia Press.
- Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, O. V. (Producer). (2015). Leerplannen. Retrieved from <http://www.onderwijs.vlaanderen.be/leerplannen>
- VLIR-UOS (Producer). (2012). Over VLIR-UOS. Retrieved from <http://www.vliruos.be/overvliruos>
- Vranken, J. (2006). *Armoede en uitsluiting: Jaarboek 2006*: Uitgeverij Acco.
- Vranken, J. (2012). *Armoede in België: Jaarboek 2012.*: Uitgeverij Acco.
- Wereldkinderen (Producer). (2016). Kinderen bij hun familie plaatsen. Retrieved from http://www.wereldkinderen.nl/pageid=113/productid=46/Kinderen_bij_hun_familie_plaatsen.html
- Witteman, H. (Producer). (2001). Behaviorisme in het onderwijs. Retrieved from <https://kijkopleren11.wikispaces.com/1.3+Behaviorisme+in+het+onderwijs>
- Ysebaert, T. (2015). Kleuters die te weinig naar school gaan, hebben meer kans op zittenblijven.
- Zembylas, M. (2004). The emotional characteristics of teaching: An ethnographic study of one teacher.

9. Bijlages

Bijlage 1: De start van communicatie in fases van nul tot achttien maanden (Vervaeet, 2012).

Fase 1	Fase 2	Fase 3	Fase 4	Fase 5	Fase 6
0 - 1 maand	1 tot 4 maand	4 tot 8 maand	8 m tot 1 jaar	1 tot 1j en 3 m	1j en 3m - 1j en 6m
Passief contact	Afgestemdheid	Fysiek contact	Regelmaat	Aandachtscontact	Verbindingen
Ongericht kijken	Staren	Grijpen	Humor als kiekeboe	Variëren op regelmaat	
Niet blijven knijpen	Blijven knijpen	Zichzelf prettig maken en vervelende dingen laten ophouden	Middelen gebruiken om doelen te bereiken en anderen te activeren	Wijzen vanwege interesses	Anderen hun aandacht met wijzen ergens op vestigen
Biologische behoeften	Niet-reflexmatig huilen	Kijken nr een aanraking bij een hand	Hechting, scheidingsangst , vreemdelingen angst	Naar plaatjes kijken	Hulp inwinnen
Vegetatieve toestand	Van zuigreflex nr drinken	Niet kruipen of schuiven	Kruipen en schuiven	Lopen en staan, maar nt los	Los lopen en staan
Huilen als eerste stap in taalontwikkeling	Vocaliseren	Niet verwijderen van hindernissen	Verwijderen van hindernissen	Aan touwtje trekkend iets nr zich toe trekken	Blokken stapelen
Graag ingebakerd en gewiegd worden	Geluidsbron opzoeken	Niet terugzoeken van een verdwijnend iets of iemand	Terugzoeken van verdwenen dingen of iemand	Niet doorzoeken naar een verdwenen voorwerp bij nieuw obstakel	Probeerhandelingen
Evolutionaire restanten	Bewegende voorwerpen volgen	Egocentrisch brabbelen	Regelmatig en aangepast brabbelen	Gevarieerd brabbelen geluiden nadoen	Woedeaanvallen
	Geen herkenning van anderen	Magische beïnvloedingspogingen	Knuffelen		Voorkeuren bepalen
	Tong uitsteken als schijnimitatie				Parrallel imiteren
	Meewerken bij verzorging				Besef van lichamelijke eenheid

De basis van de taalverwerving in fasen van achttien maanden tot drie jaar (Vervaeet, 2012).

Fase 7	Fase 8	Fase 9	Fase 10
1,5 j tot 1j en 10 m	1j en 10 m tot 2j en 2 m	2j en 2m tot 2j en 7m	2j en 7m tot 3 jaar
Ruimtelijke mentale beelden	Verzamelingen als '1,4,6' of 'Angela, Jeroen, Rob'	Representeren	Coördinaties
Uitgesteld imiteren	Verzamelingswoorden als 'ook' en 'nog'	Enkel het verleden als vorm van tijdsbesef en geen toekomst	'De' en 'deze' versus 'het' en 'dit'
Symbolische voorwerpen	Anderen een afbeelding laten zien	Hulpwerkwoorden als willen en kunnen	1 ^e begrip van geboden en verboden
Woordenschatexplosie	Gebonden zinnen		Sorteren op kleur of soort
Vanuit het vogelperspectief zichzelf zien	Associaties en woordcombinaties	Bijvoeglijke naamwoorden en bijwoorden	De nabije toekomst: straks en eerst
Zelfherkenning in spiegel	Vragen stellen		Geen zelfgevoel
Namen van anderen maar niet de eigen naam	Aangeven wat het wil en niet wil	Eerste vraagwoorden en voorzetsels	Voorzetsels als 'met', 'aan' en 'voor'
'Paard' staat voor elk dier	Iets leuks herhalen		Samengestelde zinnen
'Uit' betekent uit en in	De eigen voornaam		'Hij' en 'zij'
Jaknikken, neeschudden en andere symbolische gebaren	Toestandsveranderingen en tijd als eeuwig heden	Eerste grammaticalisaties ik/jij, enkelvoud, meervoud, verkleinwoord	Identiteitsbesef: zelfervaring: continuïteit tss verleden en toekomst zijn
Op gebied van zelfkennis symboliseren van zin en tegenzin	Exemplariseren van individuen	Individualiseren van mensen, voorwerpen plaatsen	Woorden als 'of' en 'maar' die overeenstemming en tegenstelling uitdrukken
Leren dr observeren van andermans gedrag	Zich tot iemand richten door naam te zeggen	Zichzelf en anderen een innerlijk toedichten	Persoonswisselingen door eeneiige tweelingen

Bijlage 2: Questionnaire

- Teacher of public school
- Teacher of private school
- Teacher of SOS children village

1. Did you choose to be a teacher?

- Yes
- No
- Other reason:

Remark:

2. What do you think about the education-system in Jimma?

- It's good
- It can have improvement

Remark:

3. Do you like to change some things from the education-system?

- Yes, what?

- No

Remark:

4. If someone finds out a new scientific way of teaching, would you use it?

- Yes
- No, why not?

Remark:

5. Give a number from 1 till 10 from what you think about the education-system in Jimma?

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Remark:

6. Do you think you know enough about the development of a child?

- Yes
- No
- Yes, but I like to know more about it

Remark:

7. What are the most important skills a child have to learn?

- Language
- Maths
- World orientation, hygiene, parts of the body, days of the week, ...
- All very important

Remark:

8. You think it's important that children with different ages get different lessons?

- Yes, why?

- No, why?

Remark:

9. What happens with the children who can't follow in your lessons? (like children with bad results)

- Nothing
- Extra attention in the class
- Extra attention out of class

Remark:

10. Do you registrate results from the children?

- Yes, why?

- No, why not?

Remark:

11. Do you communicate the results of the children with their parents?

- Yes, why?

- No, why not?

Remark:

12. What is the average contact you have with the parents?

- Daily
- Weekly
- Monthly
- Almost never

Remark:

13. Is there a curriculum that you have to follow?

- Yes, I use it
- I don't use it
- I don't know
- I don't exist

Remark:

14. If there would be one, you would follow it?

- Yes, why?

- No, why not?

Remark:

15. Are there goals the children need to achieve before they can go to the primary school?

- Yes
- No

Remark:

16: What is the average number of children in your class?

- 10 – 20
- 20 – 30
- 30 – 40
- 40 – 50
- 50 – 60
- 60 – 70
- 70 – 80

Remark:

17. Are you sometimes getting extra information about teaching?

- Yes, from the government
- Yes, from our school
- Yes, from other countries
- No

Remark:

18. Would you like help from us?

- Yes, what kind of help?
- No, why not?

Remark:

Bijlage 3: Guidelines for language

Main goal: Stimulate spoken language and communication in kindergarten.

Suggestions:

- Only within a positive and safe classroom environment where children are well appreciated and respected, they will feel good in the classroom and the children will be open to new impulses.
- It is important that there is room to make mistakes . The teacher should see those mistakes as an opportunity to learn.
- The activities in the class should be interesting , challenging and meaningful for the children . They should reflect their interests and the things that are useful at their age.
- When children learn to interact with the teacher and the other children, what they learned will stick longer in their mind.
- It is useful when the teacher thinks out loud. The teachers has to put her actions in words and she has to stimulate the use of language.
- You always have to take into account that each child develops literacy at his own pace. Not every child develops the same way.
- There should never be social pressure. Children don't 'have to' , they 'can try'.
- There must be a gradation in difficult. So start with an easy game and build up to a difficult game and then end the exercise with an easier game (= success experience!)
- You have to make sure that every capacity is included in the language games (visual, auditory, emotional, creative and cognitive abilities).
- During the language games we stimulate to observations and then we stimulate the children to explain (discover relationships and actions, overlook situations, compare things, make associations)
- Dare to bring the children into contact with new words , use it in a playful way in the activities.
- A rule to teach the children is that speakers and listeners must work together. They should learn to appreciate each other and are open to each other's views.
- It is important that children be learn some important communication rules . For example: they may speak only when someone else has finished and they get the word.
- Asking questions is very important!! Use different types of questions. Make sure your questions are clear. Often, several questions are asked in one question and this can cause confusion with children.
  - **Information questions:** 'When does the weekend starts? '
  - **Perception questions:** 'Have you even been scared in the dark? '
  - **Cognitive questions:** 'How can we find out how many yellow balloons we have?'
  - **Evaluation questions:** 'Why you think this drawing is more beautiful than the other?'

Advice

- For children who have difficulties speaking in a group, it is interesting to do individual exercises with the teacher.
- Always connect an active part in the activity. It is difficult for children to sit still and to listen for a long time. Children at the age of 3 years lose their concentration after 20 minutes.
- Always keep in mind what you want to achieve with this activity. This way you will always work towards a goal.
- When the teacher has difficulties to control a class discussion, it can be useful to have a talking stick . Only the child who has the stick in his hands can talk at that time.
- Make clear agreements with the children before starting an activity to avoid chaos. Write these rules on the board in order to be able to point to the children if they do not follow the rules.
- Make use of concrete materials and don't look too far, there are lots of things you can use, for example, let the kids go outside and let them look for things in the nature, after that, let them talk about what they have found. Or let the kids bring some things from home and let them describe these things. Or let the kids describe each other.
- Schedule a regular time each day or week that there will be consciously worked on language in the classroom.
- Work with language without the children noticing. Let the children talk about their weekend, ask what they did, ask them what they like in school,..
- Ask a lot of questions!! These questions should provoke discussions. So don't only ask questions where the children can only answer yes or no.
- Make sure that you give the children a few seconds after asking a question, so they can think of an answer.
- Be patient!
- Don't forget the more quiet children! It is usually the noisy kids leading the discussion. Send the conversation once toward the introverted children by asking them a simple question, but most do not force them to talk if they don't want !
- Listen sincerely to the children if they tell you something, if they feel that you really listen to them, then they will tell you things with more pleasure. And always respond to them!
- Ask the same question to several children. In that way you can activate multiple children and stimulate the whole class to think together.

STEP 1 : Stimulate spoken language between the teacher and the students.

Lesson 1 : What object is missing in the circle?

A lot of objects from the classroom will be placed in a circle. These items will be discussed one by one. After this, one child will go outside the classroom. Then there will be removed one item. The child then comes back inside and he has to guess which object is gone. After this the child must describe the object. If he is finished, the exercise will be done by another student, until the whole circle of children has done the exercise.

TEACHER
↑
↓
STUDENTS

Lesson 2 : An image or drawing to talk about (what do you see?)

The teacher will show a drawing to the children. The children can look at the drawing for a few minutes. The teacher can chose this. After this, the teacher will asked some questions about the drawing, for example: 'What is the sheep doing on the picture?' 'Are there more sheep than there are cows?' 'What colors do you see?'

Lesson 3 : Introduce yourself

The children are standing in a circle. They have to throw the ball to each other. When a child catches the ball, he has to say something about himself, like their age, their name, their hobby, their family and so on. In this way, they get to know each other better and they can exercise their language.

Lesson 4 : Explain your own drawing to the others

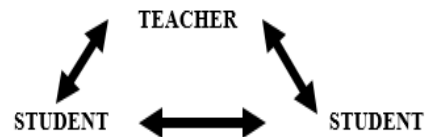
The children can draw something they like or someone they like. When they are finished, you can go outside and sit in a circle. Every child can describe their drawing, they can tell what they draw and why they did that. After that, the other children can ask the child questions about the drawing.

STEP 2: Stimulate spoken language between the students.

Lesson 1 : Describe a certain object

In front of the class there will be a box with different objects in it. The children will sit around the box in a circle. The teachers shows all the objects to the children. Then one child comes to the box and he will take an object. But he doesn't show it to the rest of the class. Then the child in front, has to describe the object (how does it feel, what color has it, is it small or big). Then the rest of the class has to guess with object it is.

Lesson 2 : Describe your clothes

The children will take some extra clothes to the class. They will all put it in front of the class. Everyone will sit around the clothes. Then a child can come to the front of the class. He can take a piece of clothing and then describe how it looks like and how it feels. At the end, when all the clothes are discussed, there will be described in which way we dress ourselves. First the socks, then the pants, then our T-shirt and so on.

Lesson 3 : Describe the bodyparts of yourself and others, what are the functions?

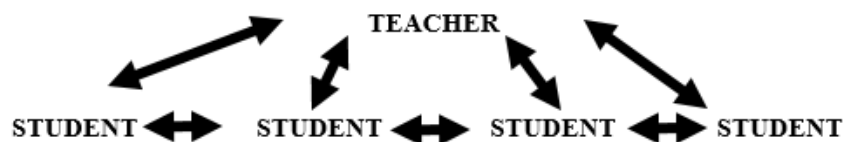
You have to make cards with the different bodyparts on it. Then a child comes to the front of the classroom and picks a card. He has to touch the bodypart at his own body. Then he has to describe the bodypart that is on the card. How does it look like, what is the function, how many of that we have (for example two legs).

Lesson 4 : Language games

There are different games you can play. You can choose to draw some objects on paper, like a banana, a papaya, a pineapple and a carrot. Then the children has to tell which object is not right. You can also work with concrete materials, maybe from home or from in the classroom. Another idea is that you take a lot of objects and put it in front of the class. The children has to look and categorize the objects, what belongs together. For example chalk and a little blackboard, a pen and a notebook, a shoe and socks, and so on.

STEP 3: Spoken language as the base in kindergarten.

- Let the children speak about their weekend, what did they do, was it fun?
- Let the children compare the exercises they made with each other, so they can search the mistakes together.
- Stimulate working together: making a drawing in group, playing a game in group.
- Talk about situations that happen during the break to (fights, games). Use it to talk about feelings and emotions.
- Talk about home situations in class (if they are not too personal) , in this way you can also involve the other students in the private life of their classmates.
- Don't only play language games as a main activity, but fill the quiet moments with it.
- Discuss things around the children, for example the clothes they are wearing: *'Oh, you have a nice sweater! The rest of the class also thinks that? Can you tell me how the sweater looks like? Which color has the sweater? Who has also a sweater with that color?'*

Bijlage 4: Huisbezoeken

